

СУЧАСНІ ПІДХОДИ І ТЕХНОЛОГІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ :

КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНІ
ЗАВДАННЯ ЯК ЗАСІБ
ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Випуск 2

Мовно-літературна (в частині англійської мови), громадянська та історична, природнича освітні галузі

Київ

2023

Сергій Берендєєв

методист відділу
шкільної освіти
«Український інститут
розвитку освіти»

Юлія Косенчук

методистка відділу
шкільної освіти
«Український інститут
розвитку освіти»

Людмила Лисогор

методистка відділу
шкільної освіти
«Український інститут
розвитку освіти»

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ**
Державна установа
“УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ОСВІТИ”

Сергій Берендєєв, Юлія Косенчук, Людмила Лисогор

**СУЧАСНІ ПІДХОДИ І ТЕХНОЛОГІЇ
НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ :**
**Компетентнісно орієнтовані завдання як засіб формування
ключових компетентностей**

ВИПУСК 2

Мовно-літературна (в частині англійської мови),
громадянська та історична, природнича освітні галузі

Київ
2023

Сергій Берендєєв, Юлія Косенчук, Людмила Лисогор.

Сучасні підходи і технології Нової Української школи: компетентнісно орієнтовані завдання як засіб формування ключових компетентностей.

Випуск 2 : Навчально-методичний посібник. — Київ, 2023. — 145 с.

Посібник містить приклади компетентнісно орієнтованих завдань з мовно-літературної (в частині іноземні мови), громадянської та історичної, природничої освітніх галузей, а також методичні рекомендації, як з їхньою допомогою урізноманітнити освітній процес.

Рекомендований для вчителів НУШ, викладачів і студентів педагогічних спеціальностей.

©Державна установа

“УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ОСВІТИ”

© Берендєєв Сергій (історична і громадянська галузь) 2023

© Юлія Косенчук (мовно-літературна освітня галузь в частині англійської мови) 2023

© Людмила Лисогор (природнича освітня галузь) 2023

Зміст

Компетентнісно орієнтоване навчання	6
Традиційне та компетентнісне навчання	13
Мовно-літературна освітня галузь (в частині іноземні мови)	16
Topic: At the restaurant	18
Topic: Me, My Family, My Friends	19
Topic: My home	22
Topic: Learning to do laundry. Life skills	25
Topic: Travelling	33
Topic: Holidays and traditions	34
Topic: Sports	39
Topic: Hobby	41
Topic: Shopping	47
Topic: Environment	53
Topic: Shopping For Clothes	58
Topic: President fun facts	60
Громадянська та історична освітня галузь	63
Компетентнісно орієнтовані завдання для предметів «Вступ до історії України та громадянської освіти», «Досліджуємо історію і суспільство (інтегрований курс)»	64
Компетентнісно орієнтовані завдання для предметів «Історія України», «Всесвітня історія».	80
Компетентнісно орієнтовані завдання для курсу «Громадянська освіта»	120
Природнича освітня галузь	126
Різноманітність тварин	127
Вода як розчинник	132

Компетентнісно орієнтоване навчання

Активний розвиток інформаційного суспільства, цифрових технологій та поява нових професій впливають і на зміну умінь та навичок, якими мають оволодіти майбутні фахівці. Вони повинні не тільки мати ґрунтовні знання із своєї спеціальності, але і вміти комунікувати, працювати у команді, швидко знаходити необхідну інформацію здійснювати її аналіз, пропонувати нові ідеї.

Такі зміни вектору ринку праці вимагають відповідних змін і у освітній галузі (її змісту), яка повинна створити необхідні умови, що дозволяють випускникам закладів освіти оволодіти необхідними компетентностями для своєї подальшої успішної реалізації у суспільстві та забезпечити їхню конкурентоспроможність.

Саме тому, як і в європейській так і українській освіті відбувається перехід до компетентнісно орієнтованого навчання (компетентнісного підходу у освіті). Щоб зрозуміти його сутність пропонуємо спочатку зупинитися на терміні компетентність:

компетентність - динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність;¹

Як ми бачимо, що основний зміст навчання переноситься з пріоритету отримання знань на розвиток особистості та підготовку її до успішного подальшого життя.

Державний стандарт базової середньої освіти визначає, що до ключових компетентностей належать²:

¹ Закон України “про освіту” ст1. пункт 15. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

² Державний стандарт базової середньої освіти <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/uploads/public/5f7/5e6/b1e/5f75e6b1ee0d8989401323.doc>

1) вільне володіння державною мовою, що передбачає вміння:

здійснювати комунікацію в усній та письмовій формі на основі знання функцій мови, ресурсів (лексики, граматики) і норм сучасної української літературної мови, типів мовної взаємодії, особливостей стилів мовлення інформаційних та художніх текстів, медіатекстів тощо;

здобувати та опрацьовувати інформацію з різних (друкованих та цифрових, зокрема аудіовізуальних) джерел у різних освітніх галузях і контекстах, критично осмислювати її та використовувати для комунікації в усній та письмовій формі, для обстоювання власних поглядів, переконань, суспільних і національних цінностей;

відповідально, усвідомлюючи цінність української мови як мови взаємодії на всій території держави, використовувати мовні засоби для досягнення особистих і суспільних цілей у життєвих та навчальних ситуаціях, творчого самовираження;

2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає вміння:

здійснювати комунікацію в усній та письмовій формі на основі знання функцій мови, ресурсів (лексики, граматики) і норм мови, особливостей основних стилів і жанрів мовлення, типів мовної взаємодії;

здобувати і опрацьовувати інформацію з різних (друкованих та цифрових, зокрема аудіовізуальних) джерел, критично осмислювати її, використовувати в усній та письмовій комунікації для обстоювання власних поглядів, переконань, суспільних і національних цінностей;

відповідально використовувати мовні засоби для досягнення особистих і суспільних цілей у життєвих та навчальних ситуаціях, творчого

самовираження, спираючись на особливості міжкультурної комунікації та досвід комунікації державною мовою;

відповідно до ситуації ефективно виражати ідеї, почуття, пояснювати та обговорювати факти, явища, події, обґрунтовувати свої погляди та переконання в усній і письмовій формі у різних особистісних і соціальних контекстах (побутових, навчальних, громадських тощо), спираючись на мовний і мовленнєвий досвід, мовні норми у спілкуванні, соціокультурні реалії та особливості міжкультурної комунікації;

3) математична компетентність, що передбачає здатність розвивати і застосовувати математичні знання та методи для розв'язання широкого спектра проблем у повсякденному житті; моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичного апарату; усвідомлення ролі математичних знань і вмінь в особистому та суспільному житті людини;

4) компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування наукового світогляду; здатність і готовність застосовувати відповідний комплекс наукових знань і методологій для пояснення світу природи; набуття досвіду дослідження природи та формулювання доказових висновків на основі отриманої інформації; розуміння змін, зумовлених людською діяльністю; відповідальність за наслідки такої діяльності;

5) інноваційність, що передбачає здатність учня реагувати на зміни та долати труднощі; відкритість до нових ідей; ініціювання змін у класі, закладі освіти, родині, громаді тощо; спроможність визначати і ставити перед собою цілі, мотивувати себе та розвивати в собі стійкість і впевненість, щоб навчатися і досягати успіхів;

б) **екологічна компетентність**, що передбачає усвідомлення екологічних основ природокористування, необхідності охорони природи, дотримання правил поведінки на природі, ощадливого використання природних ресурсів, розуміння контексту і взаємозв'язку господарської діяльності і важливості збереження природи для забезпечення сталого розвитку суспільства;

7) **інформаційно-комунікаційна компетентність**, що передбачає впевнене, критичне і відповідальне використання цифрових технологій для власного розвитку і спілкування; здатність безпечно застосовувати інформаційно-комунікаційні засоби в навчанні та інших життєвих ситуаціях, дотримуючись принципів академічної доброчесності;

8) **навчання впродовж життя**, що передбачає здатність визначати і оцінювати власні потреби та ресурси для розвитку компетентностей, застосовувати різні способи розвитку компетентностей, знаходити можливості для навчання і саморозвитку; спроможність навчатися і працювати в колективі та самостійно, організовувати своє навчання, оцінювати його, ділитися його результатами з іншими, шукати підтримки, коли вона потрібна;

9) **громадянські та соціальні компетентності**, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають:

спроможність діяти як відповідальний громадянин, брати участь у громадському та суспільному житті, зокрема закладу освіти і класу, спираючись на розуміння загальнолюдських і суспільних цінностей, соціальних, правових, економічних і політичних принципів, ідей сталого розвитку суспільства, співіснування людей та спільнот у глобальному світі,

критичне осмислення основних подій національної, європейської та світової історії, усвідомлення їх впливу на світогляд громадянина та його самоідентифікацію;

виявлення поваги до інших, толерантність, вміння конструктивно співпрацювати, співпереживати, долати стрес і діяти в конфліктних ситуаціях, зокрема пов'язаних з різними проявами дискримінації; дбайливе ставлення до особистого, соціального здоров'я, усвідомлення особистих відчуттів і почуттів, здатність дослухатися до внутрішніх потреб; дотримання здорового способу життя; розуміння правил поведінки та спілкування, що є загальноприйнятими в різних спільнотах і середовищах та ґрунтуються на спільних моральних цінностях; спроможність діяти в умовах невизначеності та багатозадачності;

10) культурна компетентність, що передбачає наявність стійкого інтересу до опанування культурних і мистецьких здобутків України та світу, шанобливого ставлення до культурних традицій українців, представників корінних народів і національних меншин, інших держав і народів; здатність розуміти і цінувати творчі способи вираження та передачі ідей у різних культурах через різні види мистецтва та інші культурні форми; прагнення до розвитку і вираження власних ідей, почуттів засобами культури і мистецтва;

11) підприємливість і фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, спроможність використовувати можливості та реалізовувати ідеї, створювати цінності для інших у будь-якій сфері життєдіяльності; здатність до активної участі в житті суспільства, керування власним життям і кар'єрою; вміння розв'язувати проблеми; готовність брати відповідальність за прийняті рішення; здатність працювати в команді для

планування і реалізації проектів, які мають культурну, суспільну або фінансову цінність, тощо.

Основою формування ключових компетентностей є особистісні якості, особистий, соціальний, культурний і навчальний досвід учнів; їх потреби та інтереси, які мотивують до навчання; знання, уміння та ставлення, що формуються в освітньому, соціокультурному та інформаційному середовищі, у різних життєвих ситуаціях.

Наскрізними в усіх ключових компетентностях є такі вміння:

1) читати з розумінням, що передбачає здатність до емоційного, інтелектуального, естетичного сприймання і усвідомлення прочитаного, розуміння інформації, записаної (переданої) у різний спосіб або відтвореної технічними пристроями, що охоплює, зокрема, уміння виявляти приховану і очевидну інформацію, висловлювати припущення, доводити надійність аргументів, підкріплюючи власні висновки фактами та цитатами з тексту, висловлювати ідеї, пов'язані з розумінням тексту після його аналізу і добору контраргументів;

2) висловлювати власну думку в усній і письмовій формі, тобто словесно передавати власні думки, почуття, переконання, зважаючи на мету та учасників комунікації, обираючи для цього відповідні мовленнєві стратегії;

3) критично і системно мислити, що виявляється у визначенні характерних ознак явищ, подій, ідей, їх взаємозв'язків, умінні аналізувати та оцінювати доказовість і вагомість аргументів у судженнях, зважати на протилежні думки та контраргументи, розрізняти факти, їх інтерпретації, розпізнавати спроби маніпулювання даними, використовуючи різноманітні

ресурси і способи оцінювання якості доказів, надійності джерел і достовірності інформації;

4) **логічно обґрунтовувати позицію на рівні**, що передбачає здатність висловлювати послідовні, несуперечливі, обґрунтовані міркування у вигляді суджень і висновків, що є виявом власного ставлення до подій, явищ і процесів;

5) **діяти творчо**, що передбачає креативне мислення, продукування нових ідей, доброзичесне використання чужих ідей та їх доопрацювання, застосування власних знань для створення нових об'єктів, ідей, уміння випробовувати нові ідеї;

6) **виявляти ініціативу**, що передбачає активний пошук і пропонування рішень для розв'язання проблем, активну участь у різних видах діяльності, їх ініціювання, прагнення до лідерства, уміння брати на себе відповідальність;

7) **конструктивно керувати емоціями**, що передбачає здатність розпізнавати власні емоції та емоційний стан інших, сприймати емоції без осуду, адекватно реагувати на конфліктні ситуації, розуміти, як емоції можуть допомагати і заважати в діяльності, налаштовуючи себе на пошук внутрішньої рівноваги, конструктивну комунікацію, зосередження уваги, продуктивну діяльність;

8) **оцінювати ризики**, що передбачає вміння розрізняти прийнятні і неприйнятні ризики, зважаючи на істотні фактори;

9) **приймати рішення**, що передбачає здатність обирати способи розв'язання проблем на основі розуміння причин та обставин, які призводять до їх виникнення, досягнення поставлених цілей з прогнозуванням та урахуванням можливих ризиків та наслідків;

10) **розв'язувати проблеми**, що передбачає вміння аналізувати проблемні ситуації, формулювати проблеми, висувати гіпотези, практично їх перевіряти та обґрунтовувати, здобувати потрібні дані з надійних джерел, презентувати та аргументувати рішення;

11) **співпрацювати з іншими**, що передбачає вміння обґрунтовувати переваги взаємодії під час спільної діяльності, планувати власну та групову роботу, підтримувати учасників групи, допомагати іншим і заохочувати їх до досягнення спільної мети.

Традиційне та компетентісно-орієнтоване навчання

В чому ж полягає різниця між традиційним навчанням і навчанням, орієнтованим на компетентності? Відмінності простежуються в шести основних сферах:

1. Шкільна культура
2. Прогрес в навчанні
3. Темп навчання
4. Інструкція
5. Системи оцінювання
6. Правила оцінювання

Традиційне навчання		Компетентісне навчання
Навчання відбувається в традиційному класі, практично не враховуючи інтереси та навчальні потреби учнів.	<i>Шкільна культура</i>	Учні мають рівний доступ до різноманітного навчального матеріалу в школі та онлайн. Педагоги виховують почуття відповідальності, спонукають до міркування, спрямовують на розвиток, і усвідомлення важливості співпраці для отримання змістовного та актуального освітнього матеріалу.
У кожному класі є один	<i>Інструкція</i>	Педагоги співпрацюють з

вчитель, який розробляє та викладає навчальну програму.		партнерами з громади та учнями, щоб розробити унікальний освітній план для кожного учня, ґрунтуючись на його інтересах, навчальних потребах та даних, отриманих в режимі реального часу. Індивідуальні освітні траєкторії враховують інтереси та навчальні потреби учнів.
Оцінювання у визначений час, щоб оцінити та класифікувати здобувачів освіти. Можливість пройти підсумкове оцінювання в кінці року.	<i>Системи оцінювання</i>	Комплексна система оцінювання є невіддільною частиною системи навчання. Формувальне оцінювання спрямовує щоденне навчання. Учні разом з учителями вирішують, коли і як продемонструвати, чого вони навчилися, маючи різноманітні можливості.
Очікується, що учні опанують стандартами для подальшого навчання.	<i>Прогрес в навчанні</i>	Очікується, що здобувачі освіти опанують компетентності, що відповідають стандартам підготовки до подальшого навчання, з чіткими навчальними цілями, які можна переносити.
Здобувачі освіти працюють в темпі вчителя, незалежно від того, наскільки вони засвоїли матеріал чи потребують додаткового часу.	<i>Темп навчання</i>	Учні отримують індивідуальну підтримку як у школі, так і поза школою, щоб гарантувати, що вони отримують те, що їм потрібно, і тоді, коли їм це потрібно.
Оцінки є нормативними, відображають стандарти дисципліни та, як правило, ґрунтуються на зрізових	<i>Правила оцінювання</i>	Оцінки відображають ступінь опанування компетентностей. Якщо учні не отримують задовільної оцінки з певної

контрольних роботах та фінальному іспиті.		теми, записи вказують на компетентності, які потрібно вивчити повторно, а не на весь предмет.
---	--	---

Навчання, засноване на компетентностях, спирається на:

- Прозорі результати навчання, зрозумілі кожному.
- Орієнтація на досягненнях учня, а не на часі, проведеному в закладі освіти.
- Зробити навчання реальним і актуальним для учня.
- Стратегічний план розробки персоналізованого навчання, в якому кожен має право голосу, як педагоги, так і здобувачі освіти.

Прозорі результати навчання дають змогу не лише осмислити здобуті знання і навички, які можуть бути не схожим на традиційний тест, але й утримувати всіх за однаковими стандартами.

Кожна наступна компетентність ґрунтується на попередній, заповнюючи потенційні прогалини в навчанні та дозволяючи учням просуватися вперед з глибшим розумінням.

Оскільки деякі учні можуть засвоювати деякі теми швидше, ніж інші, важливо зосередитися на засвоєнні матеріалу, а не на присутності учня на уроці. В персоналізованому, компетентісно-орієнтованому навчанні час є змінною величиною, а навчання — постійною, а не навпаки.

Майбутнє освіти — за завданнями, які можуть зацікавити учнів, які відчують себе в реальному світі та дотичні до нього. Коли учні не просто повторюють факти, вони можуть продемонструвати справжнє розуміння через проекти, які можуть захопити їх до більш активної ролі у своїй громаді, продемонструвати, як їхні хобі сприяють навчанню, або дослідити, як сімейна поїздка до історичного місця відкриває для них нову та глибшу перспективу.

Персоналізоване навчання, засноване на компетенціях, зосереджується на сильних сторонах, потребах та інтересах кожного учня та надає диференційовані способи продемонструвати, що вони знають і вміють робити.

Мовно-літературна освітня галузь (в частині іноземні мови)

Щоб зрозуміти, що таке компетентісно орієнтоване викладання мови, ми повинні пам'ятати, що більшість уроків та підручників англійської мови, як правило, зосереджені на чотирьох навичках (reading, writing, listening, speaking), які мають ключове значення для вивчення та викладання мови.

Проте навчання англійської мови через компетентності зорієнтовує навчання за межі вже встановлених параметрів. Викладання англійської мови через розвиток компетентностей означає підготовку учнів до конкретних навичок, які будуть використовуватися в реальних життєвих ситуаціях.

Компетентності — це не лише знання граматики мови, але й здатність виконувати мовні функції, необхідні впродовж життя в суспільстві. Але перш ніж учні зможуть успішно виконувати ці функції, вони повинні мати знання про певні аспекти граматики мови. Набуття цих знань найкраще досягається за допомогою комунікативних вправ.

До навчальних програм з іноземних мов для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти інтегровано чотири інтегровані або наскрізні змістові лінії, які акцентують увагу на ключових компетентностях. Зокрема, це такі лінії як: "Екологічна безпека і сталий розвиток", "Громадянська відповідальність", "Здоров'я і безпека", "Підприємливість і фінансова грамотність" («Environmental Security and Sustainable Development», «Civil Responsibility», «Health and Safety», «Entrepreneurship and Financial Literacy»)

Реалізація інтегрованої змістової лінії "Екологічна безпека і сталий розвиток" передбачає формування в учнів соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у розв'язанні екологічних проблем і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь. Засобами іноземної мови в учнів формуються вміння: сприймати природу як цілісну систему; усвідомлювати взаємозв'язок людини з навколишнім середовищем та її залежність від природних ресурсів; обговорювати питання, пов'язані з охороною навколишнього середовища на рівні регіону, країни та глобальному рівні; презентувати та обговорювати проекти, спрямовані на охорону навколишнього середовища та забезпечення його сталого розвитку. Формування цієї лінії пропонується здійснювати в процесі навчання іноземної мови в межах наступних тем навчальної програми: 5

клас - "Відпочинок і дозвілля", "Природа", "Рідне місто/село", "Шкільне життя"; 6 клас - "Подорожі", "Україна". (Grade 5 — «Rest and Leisure», «Nature», «Hometown / Village», «School Life»; Grade 6 — «Travelling», «Ukraine».)

Реалізація інтегрованої змістової лінії "Громадянська відповідальність" сприяє формуванню відповідального члена громади та суспільства, який розуміє принципи та механізми їх функціонування. Засобами іноземної мови в учнів формуються вміння: давати обґрунтовану оцінку особливостям життя в демократичному суспільстві та презентувати особисту роль у його розвитку; висловлювати громадянську позицію та погляди на різні соціальні проблеми як у рідній країні, так і в світі. Реалізація цієї лінії має здійснюватися в межах таких тем: 5 клас - "Рідне місто/село", "Свята і традиції"; 6 клас - "Спорт", "Велика Британія", "Україна"; 5 та 6 класи - "Я, моя сім'я, мої друзі", "Подорожі", "Шкільне життя". (Grade 5 — «Hometown / Village», «Holidays and Traditions»; Grade 6 — «Sport», «Great Britain», «Ukraine»; Grades 5 & 6 — «Me, My Family, My Friends», «Travelling», «School Life».)

Реалізація інтегрованої змістової лінії "Здоров'я і безпека" спрямована на виховання учня як духовно, емоційно, соціально і фізично повноцінного члена суспільства, здатного вести здоровий спосіб життя і створювати безпечне життєве середовище. Засобами іноземної мови в учнів формуються вміння: дискутувати навколо проблем здоров'я людини; усвідомлювати вплив шкідливих звичок на здоров'я людини; дотримуватися правил дорожнього руху, правил поведінки на воді та в інших місцях. Формування лінійки доречно здійснювати в межах тем: 5 клас - "Одяг", "Відпочинок і дозвілля", "Шкільне життя"; 6 клас - "Я, моя сім'я, мої друзі", "Спорт"; 5 та 6 класи - "Їжа", "Подорожі". (Grade 5 — «Clothes», «Rest and Leisure», «School Life»; Grade 6 — «Me, My Family, My Friends», «Sport»; Grades 5 & 6 — «Food», «Travelling».)

Реалізація інтегрованої змістової лінії "Підприємництво та фінансова грамотність" спрямована на формування у молодого покоління українців кращого розуміння практичних аспектів фінансових питань (здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, страхування, кредитування тощо). Засобами іноземної мови в учнів формуються вміння: обговорювати конкретні питання економічної діяльності, а також її роль у сучасному технологічному середовищі; розповідати про перспективи власного професійного вибору; показувати свою обізнаність та ставлення до

фінансових можливостей сучасних професій; пояснювати особливості економіки та грамотного розподілу фінансів/грошей. Доцільно формувати лінію в межах наступних тем: 5 клас - "Я, моя сім'я, мої друзі", "Їжа"; 6 клас - "Покупки", "Подорожі", "Великобританія". (Grade 5 — «Me, My Family, My Friends», «Food»; Grade 6 — Shopping», «Travelling», «Great Britain».)

Ці інтегровані змістові лінії співвідносяться з окремими ключовими компетентностями і сприяють формуванню цінностей та світоглядних орієнтацій учнів, які визначають їхню поведінку в реальних життєвих ситуаціях.

Тестові завдання також можуть бути представлені в різних типах завдань. Вони можуть включати форми, діаграми (наприклад, карти, рахунки споживачів, матриці, графіки або таблиці), статті, абзаци, речення, вказівки, посібники, знаки (наприклад, цінники, рекламні оголошення або етикетки продуктів) і вимірювальні шкали або діаграми

EXAMPLE FOR COMPETENCY BASED TEACHING IN THE CLASSROOM.

Topic: *At the restaurant*

Purpose: To learn vocabulary related to food & restaurant

Aim: Students will learn how to use the vocabulary in the unit to perform a role-play at the restaurant.

Multiple Intelligences: Kinesthetic, Verbal Linguistic, Visual Spatial, Logical Mathematical

Competency: Permanent Learning, Managing Information, Managing Situations, Coexistence

Vocabulary:

- Waiter
- Customer
- Starters: soups, salads, etc.
- Main dish: depending on the region, select the dishes to be used
- Side dish: vegetables, rice, mashed potatoes, French fries, etc. (depending on your region)
- Dessert: ice cream, cake, pies, etc.
- Beverages: soda, bottled water, orange juice, lemonade, etc.
- Check
- Menu

Procedure:

Divide the group in teams, depending on how large your group is. Teams of 3 students. One student will be the waiter; the other two will be the customers. Adapt this according to your needs, could be teams of 4. One student can be the cashier, etc.

Each team will make menus with all the information a menu must contain: the food under the correct categories, with prices. Each team will present one menu to the teacher for revision. The teacher will correct if there are any mistakes, and once OK'd the team can make the menus for their role-play. The menus must be very creative.

POINTS TO ASSESS IN THE ROLE-PLAY:

Decorations: tablecloth, napkin holder, salt shaker, etc.

Silverware: spoons, forks, plates, cups, glasses, etc

Entrance: How students begin their representation, how they come in, how the waiter greets customers and presents himself, how he takes the orders, etc.

Development: how the waiter brings in the food, the order in which each dish is brought in how the customers act during the role-play, they must act as naturally as possible

Closure: the customers must ask for the check, the waiter will add the prices and present the total, it is important to be realistic, so paper money is a good idea. How the waiter says goodbye to the customers, etc.

In this simple activity, students are being taught to be **COMPETENT** in an everyday activity they can encounter in their lives, going to a restaurant and asking for food, or being in the role (job) as a waiter, and how they carry out this activity. They are using the language they learned in the classroom in an effective and productive way. They are taking **OUT** of the classroom the knowledge they acquired and putting it to use.

Topic: *Me, My Family, My Friends.*

Purpose: To learn vocabulary related to family and friends

Aim: Students will learn how to use the vocabulary in the unit to perform a role-play in the class and at home.

Multiple Intelligences: Kinesthetic, Verbal Linguistic, Visual-Spatial, Logical-Mathematical

Competency: Permanent Learning, Managing Information, Managing Situations, Coexistence

Vocabulary:

- Aunt
- Grandmother
- Cousin
- Babysister
- Great Grandmother
- Father
- Babybrother
- Nephew
- Uncle
- Brother
- Children
- Niece
- Sister
- Parents
- Mother
- Great Grandfather
- Grandfather

 Useful vocabulary
Family

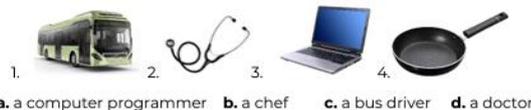

 Task 1. Match the letters to make words.

s i g	r a v	r a t	r n d c
b ? s	l ? e	p ? e	i ? e
i l n	t s i	s n	a g
			h i d r n

1. 2. 3. 4.

 Task 2. Match the equipment with the correct jobs.

a. a computer programmer b. a chef c. a bus driver d. a doctor

джерело: [Матеріали уроку | Урок 3. Введення лексичних одиниць, аудіювання | English-NUSH-5-6th Навчальна Програма | ВШО](#)

Procedure:

Divide the group into teams, depending on how large your group is. Teams of 3 students. One student will be the parents; the other two will be the daughter/son. Adapt this according to your needs, could be teams of 4. One student can be the cousin, etc.

Each team will interview.

Student

1. How big is your family?
2. Can you tell me something about your best friend?
3. Are you married?
4. What do you typically talk about with your parents?
5. When is the best moment to start a family?
6. Is it possible to find true friendship online?
7. Can you describe one of your cousins?
8. Do you keep in touch with friends from primary school?
9. Do all your relatives live in your country?
10. Why is having a good family so important in life?

Student

1. Do you have any siblings?
2. How do you typically spend your time with friends?
3. Do you share any hobbies with your family?
4. Who in your family is the best cook?
5. Is your best friend a good talker or a good listener?
6. Do you often organize parties for your family? On what occasions?
7. Could you live without any friends at all?
8. Who do you take after your mum or dad?
9. What makes a person interesting?
10. What is the best place to meet new people?

Each team will present one interview to the teacher for revision. The teacher will correct if there are any mistakes, and once OK'd the team can interview for their role-play. The interview must be very creative.

In this simple activity, students are taught to be **COMPETENT** in an everyday activity they can encounter. They are using the language they learned in the classroom in an effective and productive way. They are taking **OUT** of the classroom the knowledge they acquired and putting it to use.

Topic: *My home.*

Purpose: To learn vocabulary related to house (home)

Aim: Students will learn how to use the vocabulary in the unit to perform a role-play in class and at home.

Multiple Intelligences: Kinesthetic, Verbal Linguistic, Visual-Spatial, Logical-Mathematical

Competency: Permanent Learning, Managing Information, Managing Situations, Coexistence

Vocabulary:

- Garage
- Baby Room
- Laundry Room
- Bathroom
- Living Room
- Children Room
- Cellar
- Study Room
- Dining Room
- Kitchen

- Bedroom

- Dressing Room

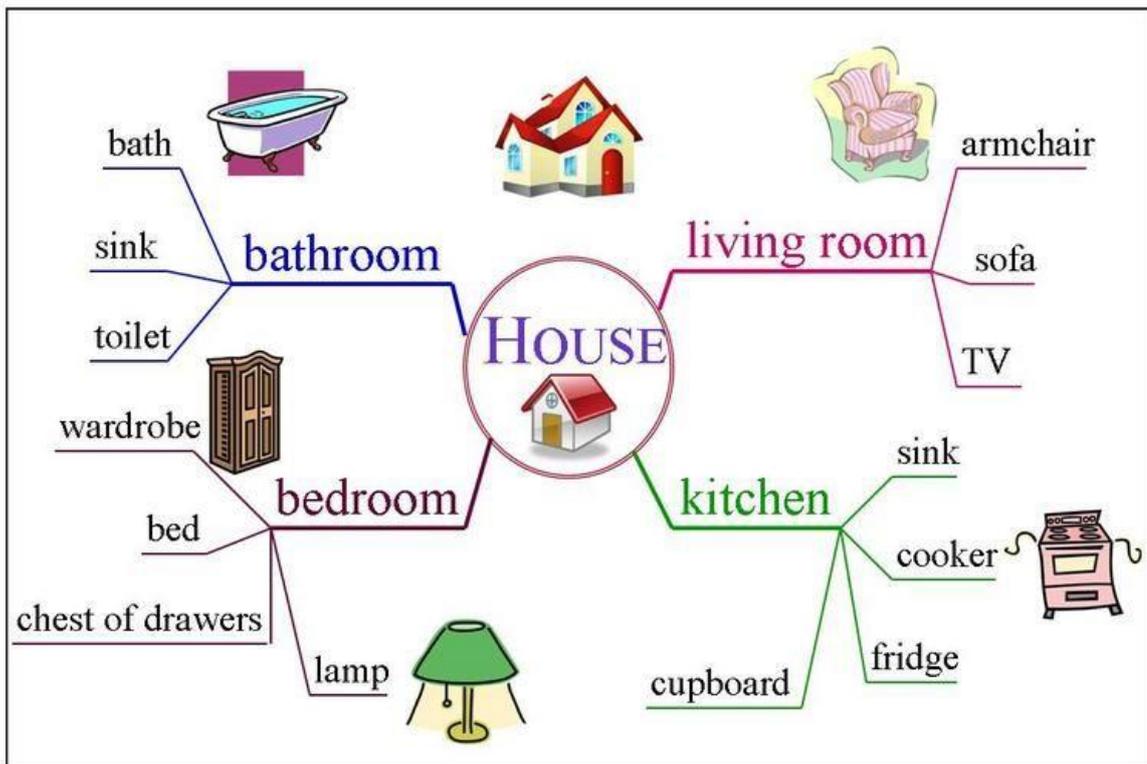
Procedure:

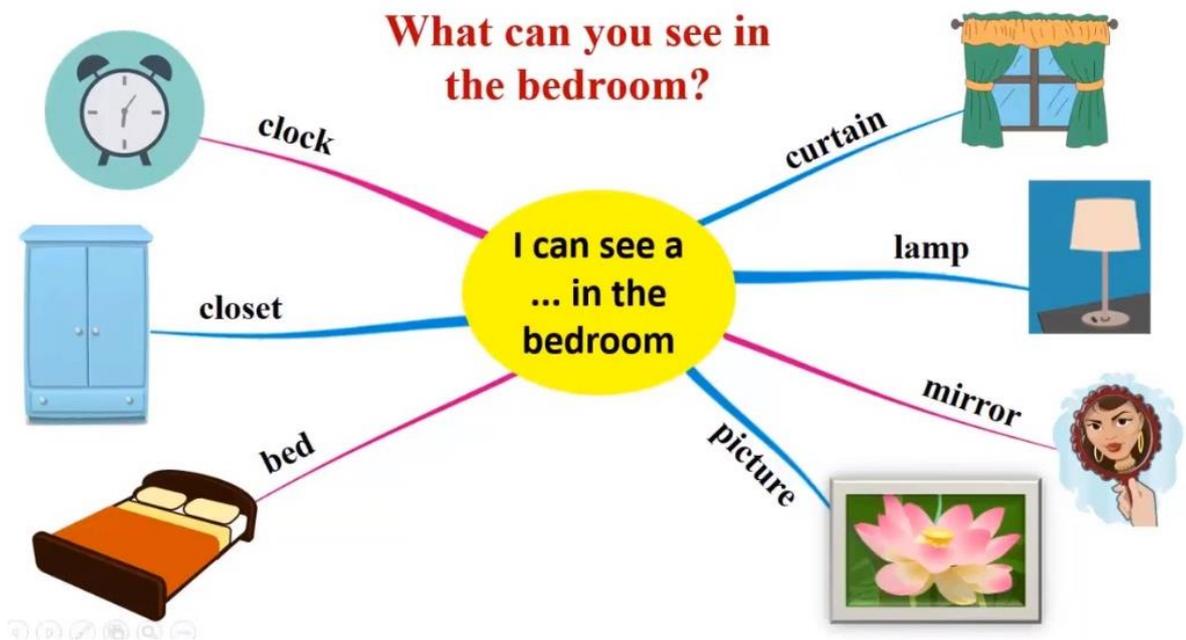
Mind Maps.

Mind maps are graphical techniques that help us think and remember better, creatively solve problems and take action. Some uses included note-taking and note-making, essay planning, and problem-solving.

The subject of interest is depicted in a central image, and then the main topics radiate out on branches. To create a mind map:

- get some plain paper and colored pens or pencils
- Draw a picture that captures the subject you wish to map
- Add the branches, and sub-branches to portray the topics. Feel free to use both words and images
- As thoughts about the subject occur to you, add these to the appropriate branch or sub-branch
- Use arrows to connect linked ideas

Each team will present one Mind Map to the teacher for revision. The teacher will correct if there are any mistakes, and once OK'd the team can interview for their role-play. The interview must be very creative.

In this simple activity, students are taught to be COMPETENT in an everyday activity they can encounter. They are using the language they learned in the classroom in an effective and productive way. They are taking OUT of the classroom the knowledge they acquired and putting it to use.

Topic: *Learning to do laundry. Life skills*

Purpose: To learn vocabulary related to Learning to do laundry

Aim: Students will learn how to use the vocabulary in the unit to perform a role-play in the class and at home, project.

Multiple Intelligences: Kinesthetic, Verbal Linguistic, Visual-Spatial, Logical-Mathematical

Competency: Permanent Learning, Managing Information, Managing Situations, Coexistence

Vocabulary:

- to do laundry
- Darks
- Whites
- Delicates
- Lights
- Labels
- Detergent
- Bleach
- Washing machine
- Stain treatment
- Washer machine settings

Leaning to do laundry

Being able to do laundry is an important life skill that all youths and adults should learn. If you plan to be independent and succeed on your own, you will need to learn how to properly wash and dry your own clothes. Interestingly, many people who have not washed their clothes think that doing laundry is easy. But, they are mistaken. A lot can go wrong.

For instance, clothes can shrink, become discolored, bleed into other clothes, deteriorate, or tear. Just one simple mistake can ruin a whole load of your valuable clothes. Hence, to avoid costly and embarrassing mistakes, it is wise for you to learn how to properly wash your clothes.

Darks

Whites

Delicates

Lights

Step one: Sort

The first step to doing laundry properly is to sort your clothes. It is best to separate your laundry into four piles: whites, lights, darks, and delicates. It is important to sort your clothes properly because if you wash white or light clothes with dark clothes, the dye in the dark clothes will bleed into your white clothes and ruin them. Delicate clothes are separated because they are made of material that can easily tear or fall apart when washed on a normal or heavy cycle. Instead, delicate clothes will need to be washed on a delicate cycle or by hand.

Answer each question with a complete sentence on a separate piece of paper.

1. What type of skill is being able to do laundry?
2. Why is it significant to learn to properly wash and dry your clothes?
3. What are some of the things that can go wrong when washing clothes?
4. What is the first step to doing your laundry?
5. What are the four piles you should separate your clothes into?
6. If you wash white or light clothes with dark clothes, what will happen?
7. What are delicate clothes?
8. When doing laundry, why are delicate clothes separated?

Step two: Check pockets and the labels

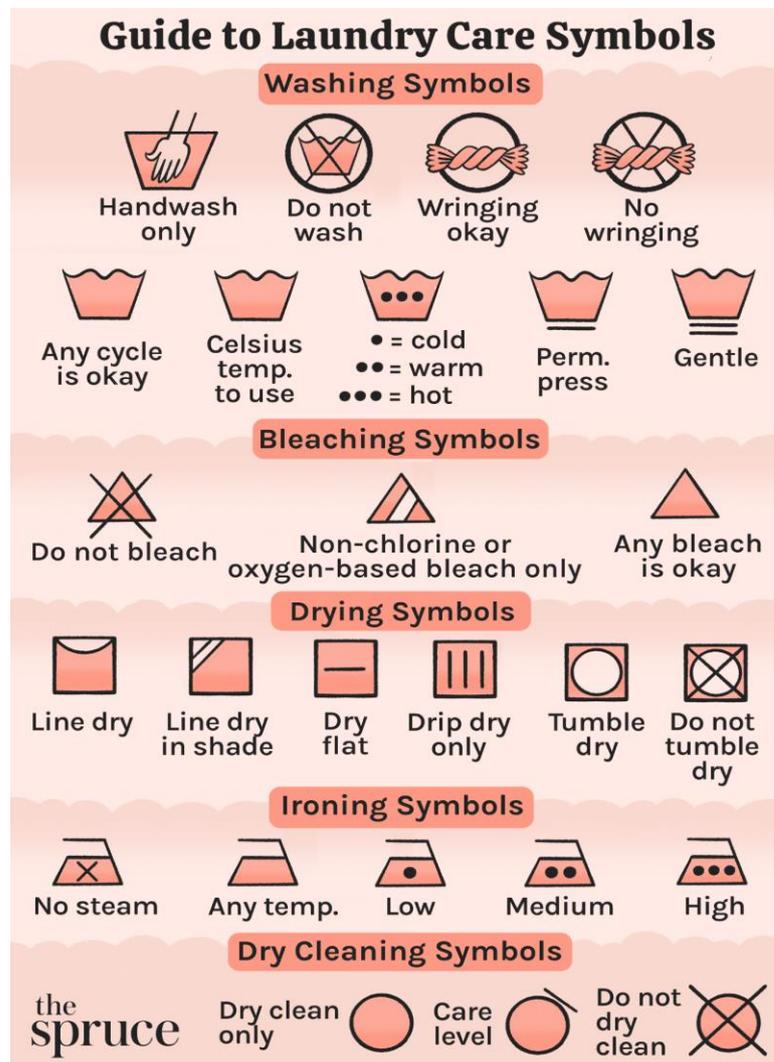
The next step is to check the pockets and read the care labels. You will want to look through each pocket and check to see if anything was left in them. It is amazing what you may find: a paycheck, money, receipts, lipstick, gum, and many other mysterious items. Once these items go through the washing process, they will most likely be destroyed and may even damage your clothes. You will also want to check the care labels on clothes you are not familiar with.

Labels give advice on how the piece of clothing should be washed and dried. The care label may have written instructions and/or care symbols. Care labels can be confusing and are the only recommendations manufacturers provide to make the clothes last longer.

Care labels or care tags are attached to clothing to indicate how an item should best be cleaned.

**Answer each question with a complete sentence
on a separate piece of paper.**

1. When doing laundry, what will you do in step two?
2. What might be some common items left in the pockets of clothes?
3. What will a care label on clothes tell you?
4. Draw the care symbol “Not suitable for washing”
5. Draw the care symbol for “Do not bleach.”
6. Draw the care symbol for “Do not tumble dry.”

Step three: Add detergent and/or bleach

Laundry detergent is important in helping remove dirt, stains, and sweat. There are many detergent brands to choose from. Also, detergent may come in powder or liquid form. The amount you add to the washing machine will depend on what the detergent company recommends. On the back of the detergent packaging, there will be information on how much detergent you should add to each wash. Interestingly, many people mistakenly add detergent after they load their clothes into the washer and pour it on top of their clothes.

However, it is recommended for best results to place detergent first before loading your clothes. Many washing machines have a dispenser where one is supposed to add liquid detergent.

Depending on the type and color of the clothes, you may want to add chlorine bleach. Bleach is used to help whiten clothes, and acts as a disinfectant, killing bacteria and viruses.

However, you want to be very careful when using bleach. Not all clothes can be bleached, especially dark, colored clothes, or delicate clothes. Bleach can damage clothes; it can change the color of clothes and can dissolve fabric. When using bleach, it should always be added to water and mixed in well before adding clothes. If there is a bleach dispenser in the washer, it should

Safety Warning

Why you should never mix *chlorine bleach* and *ammonia* when cleaning or doing laundry

be used. Never, directly, pour chlorine bleach onto clothes because it will remove color and possibly dissolve fabric. It is best to use bleach sparingly, follow the directions on the label, and only use it on clothes that you want to whiten or feel need to be disinfected such as workout clothes, sheets, and towels. Also, always remember to handle bleach carefully, as it can cause harm to the skin and eyes if it splashes onto you.

Answer each question with a complete sentence on a separate piece of paper.

1. Why is detergent important?
2. What are the two forms detergent comes in?
3. What does the amount of detergent you would add depend upon?
4. For best results, when should you add the detergent?
5. Why is chlorine bleached used?
6. What damage can bleach due to clothes?
7. When using bleach, what should always be done?
8. What should you never do with bleach?
9. On what type of clothes is it best to use bleach?

Step four: Loading the washing machine and stain treatment

Now that you have separated the clothes, checked the pockets, and read the labels, it is time to load the washing machine. Select one of the separated piles, and slowly begin to load the washing machine, looking at each piece of clothing for stains, and making sure to place the clothes evenly in the washer. Don't stuff a bunch of clothes at one time or put them unevenly in the washer. This will most likely create the washing machine to become "out of balance" when operating. When a washing machine is "out of balance" it will shake loudly and eventually stop.

If you find an item with a stain, you will need to pretreat the stain, in order to remove it. This can be done by spraying a stain remover on the stain, rubbing the material together to work the stain remover into the fabric, and helping break up the stain.

Answer each question with a complete sentence on a separate piece of paper.

1. When loading the washing machine, what should you look for?
2. What happens if you stuff a bunch of clothes in the washing machine?
3. When the washing machine is out of balance, what occurs?
4. What should you do if you find a stain on your clothes?

Step five: Selecting the washer machine settings

Now the washing machine is properly loaded, you will need to choose the correct settings before turning it on. Load size, water temperature, and cycle setting are the three main settings that can be selected.

LOAD SIZE:

Depending on how much laundry is loaded inside the

washing machine will determine which load size you will select. Most machines have three load-size settings to select from small, medium, or large. The load size setting determines the amount or level of water by which the machine will fill up. If you select a level of water that is too low, then your clothes will not be properly cleaned.

WATER TEMPERATURE: There are three water temperature settings that can be selected for the wash and rinse cycles: cold, warm, or hot. Cold water is best used for dark or bright colors, delicate fabrics, and clothes that may shrink. Warm water is best used for permanent press fabrics, lights, or any colored garments that are heavily soiled with oil or stains. Hot water is most often used with towels, bedsheets, and whites. Combined with laundry detergent, hot water is important in helping lift soil and stains and remove bacteria. However, many of our clothes will not come out looking very nice if they are washed in hot water. Therefore, it is significant to be careful using hot water because it can make some clothing shrink, wrinkle, or fade their colors. When in doubt, go with cold water.

CYCLE SETTING: A washing cycle is the speed at which the machine washes or stirs the clothes and the speed it spins the water out of the clothes. The common cycle settings are regular, permanent press, and delicate. The regular/normal setting is used most regularly; it is used for soiled, dirty, or sweaty clothes. Most all clothes can be washed with the regular/normal cycle, except for delicate clothes. Instead, delicate clothes should be washed with a delicate cycle, which is a cycle that has less agitation and spins slower.

Answer each question with a complete sentence on a separate piece of paper.

1. When doing laundry, what will determine which load setting to select?
2. What will happen if you select too small of a load-size setting?
3. What are the different water temperature choices for the wash and rinse cycles?
4. For what type of clothes will you want to select the cold water setting?
5. For what type of clothes will you want to select the hot water setting?
6. Why do you need to be careful when using hot water to do laundry?
7. What are the three main choices when selecting the cycle setting?
8. Which washing cycle is used most often?
9. For which type of clothes does the normal/regular cycle setting work well?
10. In which cycle setting should delicate clothes be washed?

Drying your clothes

After your clothes are washed, you will place them in a dryer. However, in the process, you will want to shake them out, so they will dry easier and with fewer wrinkles. Before turning on the dryer, you should always check the lint trap. The lint trap collects lint from the clothes and fills up quickly. Dryer lint is very combustible, meaning it can catch on fire easily.

Therefore, it needs to be checked and cleaned each time you use the dryer. Also, the dryer will work more efficiently with a clean lint trap.

Most dryers have four settings that can be chosen: high heat, medium heat, low heat, and air. These settings control the temperature at which the clothes are dried. High or medium heat is used for cotton or heavy fabric items such as towels, jeans, and sweats. Medium heat is also used for permanent press items or synthetic fabrics. Low heat is for delicate items or items that you want to prevent from shrinking. The air-dry setting has no heat and is for very delicate items. If you are unsure, which heat to use for certain clothes, it is best to select a low heat to minimize damage to your clothes.

When you have done drying your clothes, it is a good idea to remove them from the dryer as soon as possible. This will prevent wrinkles from setting in. As

you pull each item out of the dryer, shake it out and neatly fold them, or hang anything you want to be wrinkle-free. The lint trap must be cleaned regularly.

Answer each question with a complete sentence on a separate piece of paper.

1. What should you do to minimize wrinkles when placing your clothes in a dryer?
2. Before turning the dryer on, what needs to be checked?
3. Why is it important to check the lint trap?
4. What are the four common dryer settings?
5. What type of items is high heat used for?
6. What type of items is medium heat used for?
7. What type of items is low heat used for?
8. What type of items is no heat or air used for?
9. What should you do to prevent wrinkles in your clothes?

Topic: *Travelling.*

Purpose: To learn vocabulary related to travel.

Aim: Students will learn how to use the vocabulary in the unit to perform a role-play in the class.

Multiple Intelligences: Kinesthetic, Verbal Linguistic, Visual-Spatial,

Competency: Permanent Learning, Managing Information, Managing Situations, Coexistence, Collaboration Communication Emotional development Learning to learn, Social Responsibility

Vocabulary:

to travel

by plane

by train

by boat

Procedure:

Students stand and find different classmates to interview. When a classmate answers ‘Yes’, the interviewer should write the classmate’s name and ask for and record additional information.

Students are allowed to ask one classmate one question (excluding follow-up questions) – and the answer, no matter ‘Yes’ or ‘No’, is written in the box. After a mutual interview exchange, students can move on to find another classmate to speak with.

Find someone Who

Information	Classmate's name	Additional information
Do you ...? Did you ...? Are you ...? Were you ...? Who ...? When...? What ...? Why ...? Where ...? How ...?		
... hates to travel.		
... traveled by train last year.		
... plans to travel to another country soon.		
... was in another city last week.		
... is afraid to travel by plane.		
... stayed in a hotel last month.		
... likes to travel by boat.		

Work in groups. You work in the tourist information center of the town you are in (or the town you all know). What is there for visitors to do and to see in the area? List at least six things and say where the places are.

The teacher will correct if there are any mistakes, and once OK'd the team can interview for their role-play. The interview must be very creative.

In this simple activity, students are taught to be **COMPETENT** in an everyday activity they can encounter. They are using the language they learned in the classroom in an effective and productive way. They are taking **OUT** of the classroom the knowledge they acquired and putting it to use.

Topic: *Holidays and traditions*

Purpose: To learn vocabulary related to holidays and traditions.

Aim: Students will learn how to use the vocabulary in the unit to perform a role-play in the class.

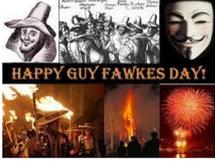
Multiple Intelligences: Kinesthetic, Verbal Linguistic, Visual-Spatial,
Competency: Managing Information, Managing Situations, Collaboration, Communication, Emotional development, Learning to learn

Vocabulary:

- Valentine's Day
- Saint Patrick's Day

- April Fool's Day
- Independence Day
- Halloween
- Bonfire Night
- Thanksgiving Day
- Christmas Day

Festival	WHEN?	WHERE?	WHY?	HOW?
<i>Valentine's Day</i> 	February 14th	Britain, USA, Canada, Australia, New Zealand	Show affection to a person you love	Send Valentine cards
<i>Saint Patrick's Day</i> 	March 17th	Ireland, USA	Celebrate St. Patrick	Wear green
<i>April Fool's Day</i> 	April 1st	Britain, USA, Canada, Australia, New Zealand	Have fun	Play tricks and practical jokes before 12 a.m.
<i>Independence Day</i> 	July 4th	USA	Celebrate the Independence of the 13 colonies (1776)	Watch a parade and fireworks displays, and go on a picnic
<i>Halloween</i> 	October 31st	Britain, USA, Canada, Australia, New Zealand	Have fun before All Saint's Day	Wear a scary costume, say "trick or treat" and eat a lot of sweets
<i>Bonfire Night</i> (Guy Fawkes Night)	November 5th	Britain	Celebrate November 5th, 1605 when Guy	Make a bonfire, bum a dummy of a Guy, buy fireworks, eat

			Fawkes tried to kill the King	sausages and potatoes
<i>Thanksgiving Day</i> 	Last Thursday in November	USA	Celebrate 1621: the Pilgrims have a party to thank God for the first crop	Eat a special meal: turkey and pumpkin pie
<i>Christmas Day</i> 	December 25th	Britain, USA, Canada, Australia, New Zealand	Celebrate the birth of Christ/give and receive presents	Wait for Santa Claus, give presents, decorate a Christmas tree

Procedure:

Brainstorm activities. Divide students into pairs or small groups and ask them to think about what they know about Festivals. Ask them to fill the table. Recap of dates and English-speaking countries: students ask the other group questions to fill in their worksheets.

The teacher will correct if there are any mistakes, and once OK'd the team can interview for their role-play. The interview must be very creative.

In this simple activity, students are taught to be COMPETENT in an everyday activity they can encounter. They are using the language they learned in the classroom in an effective and productive way. They are taking OUT of the classroom the knowledge they acquired and putting it to use.

Group 1

Festival	WHEN?	WHERE?	WHY?	HOW?
<i>Valentine's Day</i> 		Britain, USA, Canada, Australia, New Zealand		Send Valentine cards

<p><i>Saint Patrick's Day</i></p> 	<p>March 17th</p>		<p>Celebrate St. Patrick</p>	
<p><i>April Fool's Day</i></p> 		<p>Britain, USA, Canada, Australia, New Zealand</p>		<p>Play tricks and practical jokes before 12 a.m.</p>
<p><i>Independence Day</i></p> 	<p>July 4th</p>		<p>Celebrate the Independence of the 13 colonies (1776)</p>	
<p><i>Halloween</i></p> 				
<p><i>Bonfire Night</i> (Guy Fawkes Night)</p> 		<p>Britain</p>		<p>Make a bonfire, burn a dummy of a Guy, buy fireworks, eat sausages and potatoes</p>
<p><i>Thanksgiving Day</i></p> 	<p>Last Thursday in November</p>		<p>Celebrate 1621: the Pilgrims have a party to thank God for the first crop</p>	
<p><i>Christmas Day</i></p>				

				
---	--	--	--	--

Group 2

Festival	WHEN?	WHERE?	WHY?	HOW?
<i>Valentine's Day</i> 	February 14th		Show affection to a person you love	
<i>Saint Patrick's Day</i> 		Ireland, USA		Wear green
<i>April Fool's Day</i> 				
<i>Independence Day</i> 		USA		Watch a parade and fireworks displays and go on a picnic
<i>Halloween</i> 	October 31st		Have fun before All Saint's Day	
<i>Bonfire Night</i>		Britain		Make a bonfire,

(Guy Fawkes Night) 				bum a dummy of a Guy, buy fireworks, eat sausages and potatoes
Thanksgiving Day 				
Christmas Day 	December 25th		Celebrate the birth of Christ/give and receive presents	

Topic: Sports**Purpose:** To learn vocabulary related to sports.**Aim:** Students will learn how to use the vocabulary in the unit to perform a role-play in the class.**Multiple Intelligences:** Kinesthetic, Verbal Linguistic, Visual-Spatial,**Competency:** Managing Information, Managing Situations, Collaboration, Communication, Emotional development, Learning to learn**Vocabulary:**

- sport
- to win
- to play
- a ball

Procedure:

How much can you guess about the meaning of these idioms just by looking at the context? Write the meanings of the idiomatic expressions and create sentences using the expressions.

Sports idioms

Kind of sport	Idiom	Explanation	Example
---------------	-------	-------------	---------

	<p><i>Take sides</i></p>	<p>To support one person or opinion over another.</p>	
	<p><i>Blow the competition away</i></p>	<p>Win easily.</p>	
	<p><i>Have/take time off</i></p>	<p>To stop work, in order to do something else.</p>	
	<p><i>Play it safe</i></p>	<p>To be careful and avoid any risk.</p>	
	<p><i>A balls-up</i></p>	<p>Something that is done wrong or badly.</p>	
	<p><i>A whole new ball game</i></p>	<p>A completely different situation, often one that is difficult or that you know little about.</p>	
	<p><i>Be a slam dunk (basketball)</i></p>	<p>A task so easy that success in it is deemed a certainty.</p>	

	<i>Be on the ball</i>	To be quick to understand and react to things.	
	<i>Play ball</i>	To agree to work with or help smb in the way they have suggested.	
	<i>Play hardball</i>	Be firm and determined in order to get what you want.	

Procedure:

Divide students into pairs or small groups and ask them to think about what they know about Sports Idioms. Ask them to fill the table. The teacher will correct if there are any mistakes, and once OK'd the team can interview for their role-play. The interview must be very creative.

In this simple activity, students are taught to be COMPETENT in an everyday activity they can encounter. They are using the language they learned in the classroom in an effective and productive way. They are taking OUT of the classroom the knowledge they acquired and putting it to use.

Topic: Hobby

Purpose: To learn vocabulary related to the hobby.

Aim: Students will learn how to use the vocabulary in the unit to perform a debate in class.

Multiple Intelligences: Kinesthetic, Verbal Linguistic, Visual-Spatial,
Competency: Managing Information, Managing Situations, Collaboration, Communication, Emotional development, Learning to learn

Vocabulary:

- In my opinion,
- I strongly believe that
- I agree/disagree
- I definitely think
- I suppose that
- Actually

- As for me
- Personally I think
- Frankly speaking
- My point is

Procedure:

Give each student two cards, agree & disagree. Read aloud a controversial statement, and have each student hold up his/her paper stating whether they agree or disagree. Choose one student from each side to explain his/her position and participate in a short debate.

In this simple activity, students are taught to be **COMPETENT** in an everyday activity they can encounter. They are using the language they learned in the classroom in an effective and productive way.

They are taking **OUT** of the classroom the knowledge they acquired and putting it to use.

Happy is the man
who can make a living by his hobby.

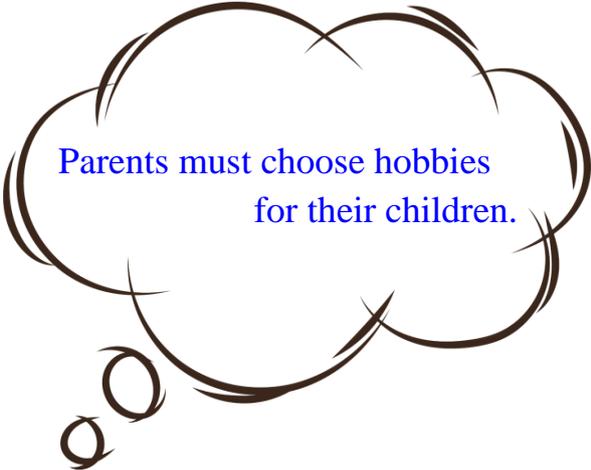
Hobbies help to become more patient.

Fishing is only for men.

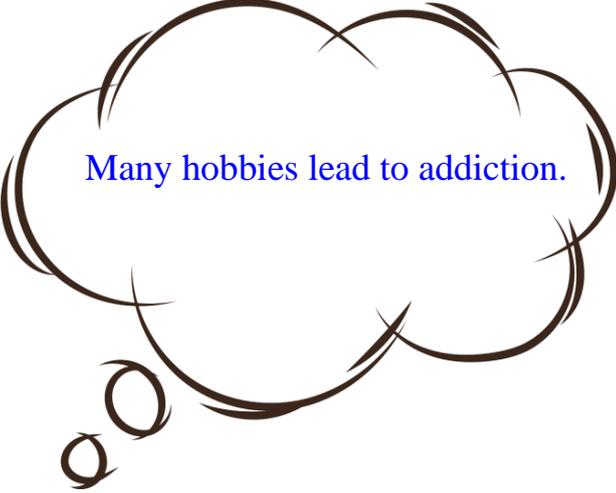
Hobbies
make people's life more interesting.

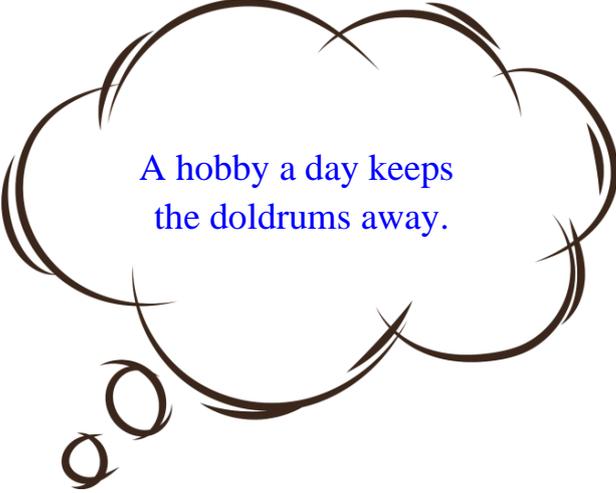
Indoor activities are
better than outdoor activities.

Parents must choose hobbies
for their children.

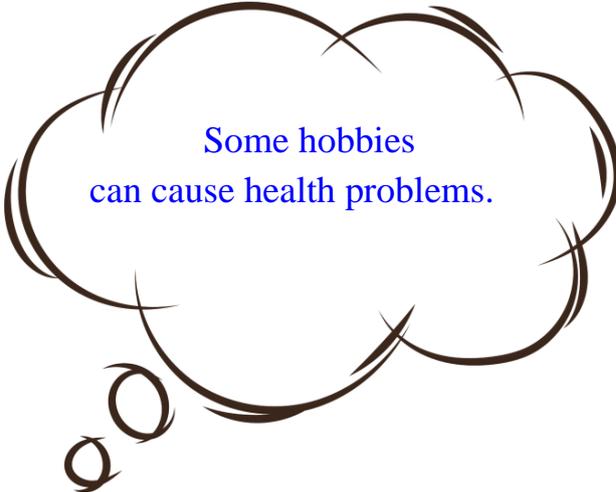
Many hobbies lead to addiction.

A hobby a day keeps
the doldrums away.

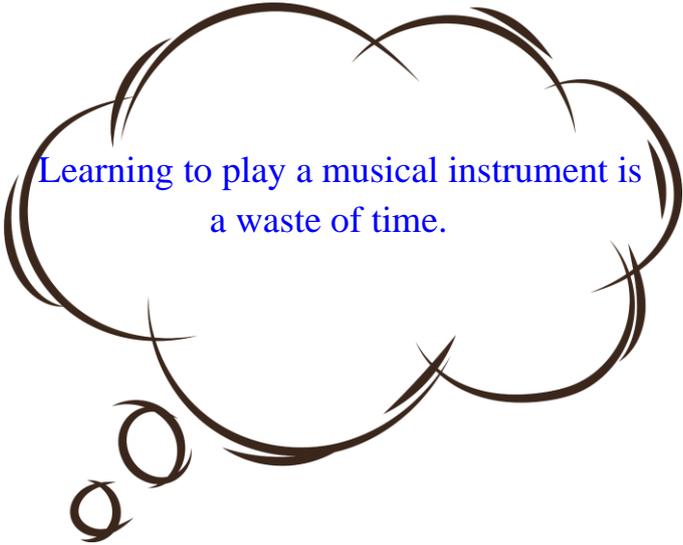
Knitting is a boring hobby.

Some hobbies
can cause health problems.

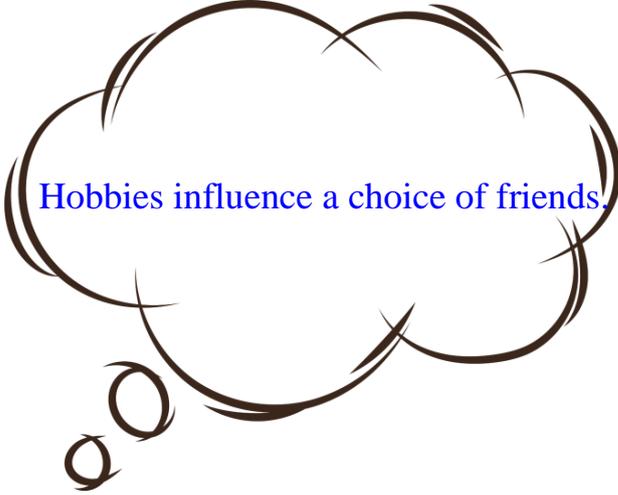
Every child must take up a sport.

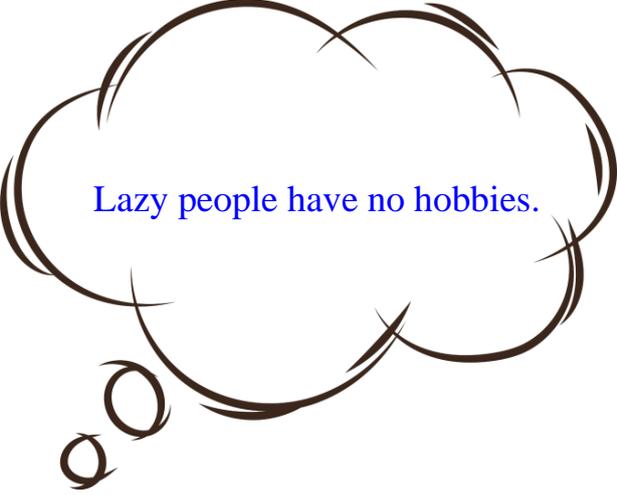
Learning to play a musical instrument is a waste of time.

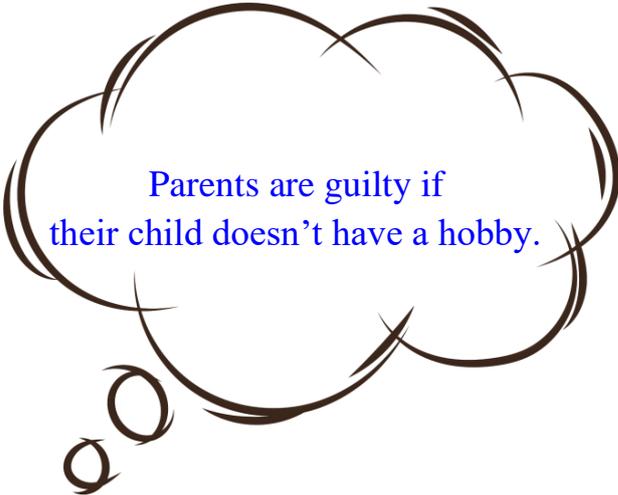
Some people have no talent at all.

Hobbies influence a choice of friends.

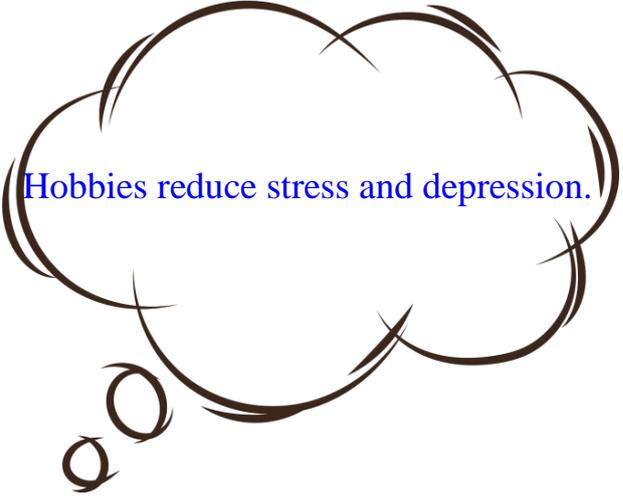
Lazy people have no hobbies.

Parents are guilty if their child doesn't have a hobby.

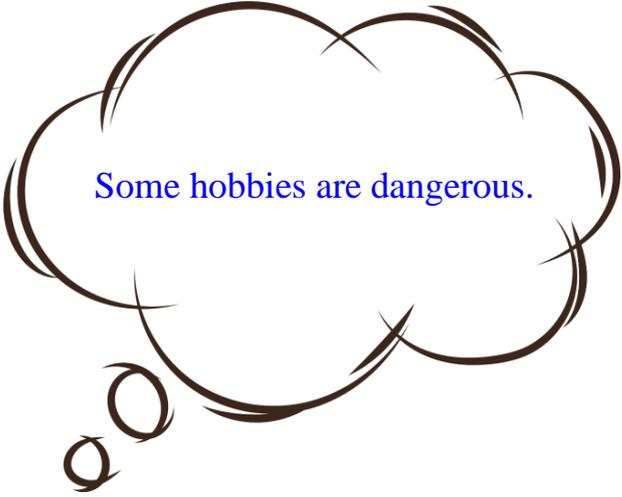
Collecting things is a waste of money.

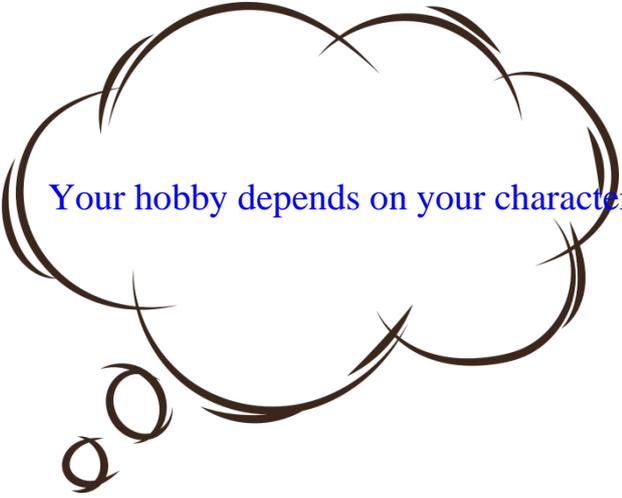
Hobbies reduce stress and depression.

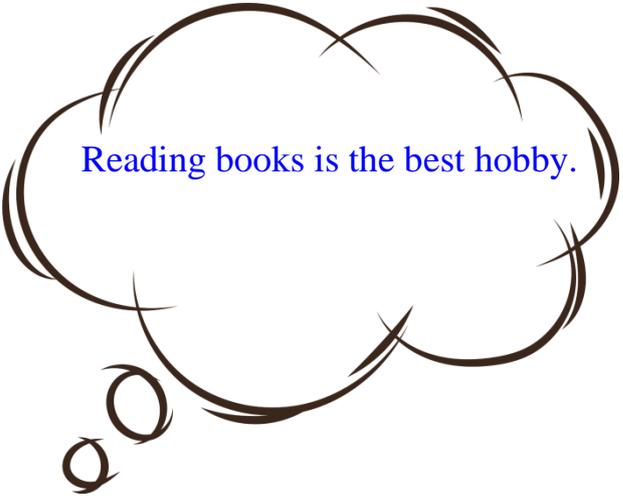
Hunting animals should be banned.

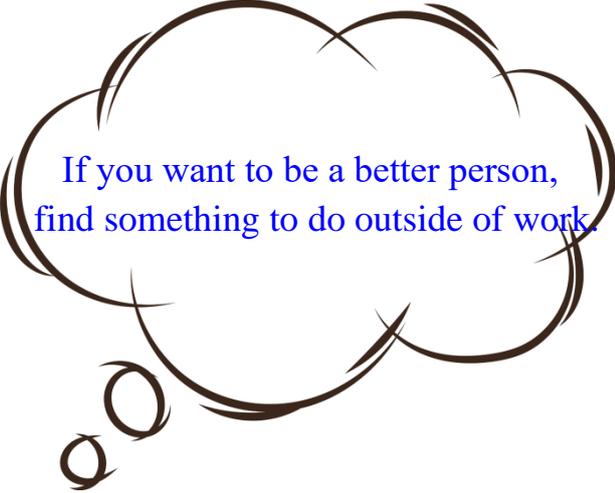
Some hobbies are dangerous.

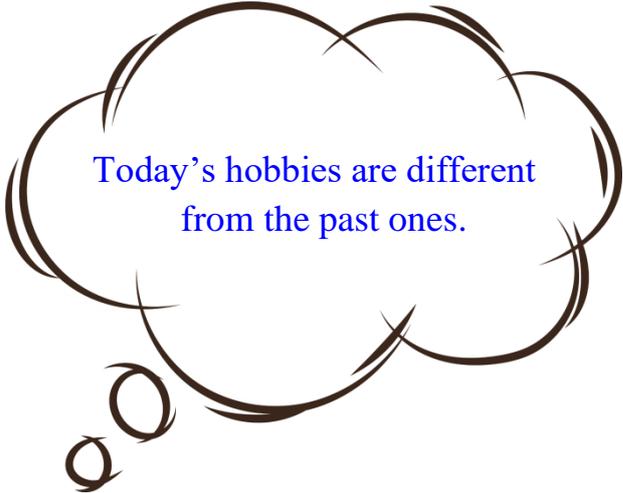
Your hobby depends on your character.

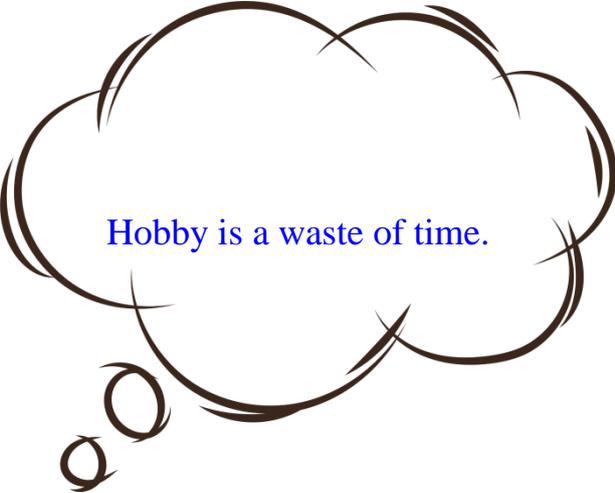
Reading books is the best hobby.

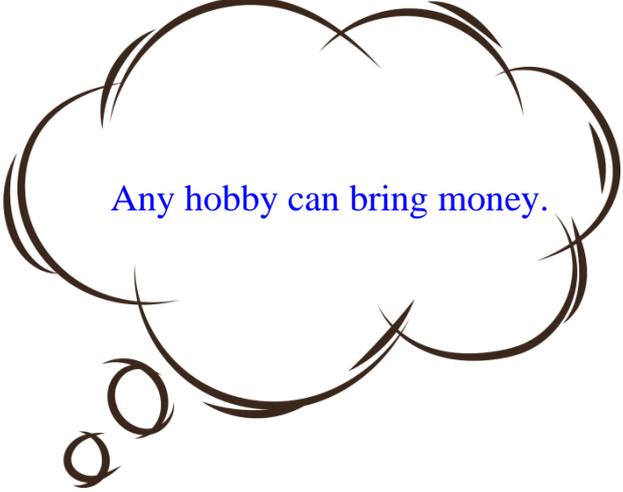
If you want to be a better person,
find something to do outside of work.

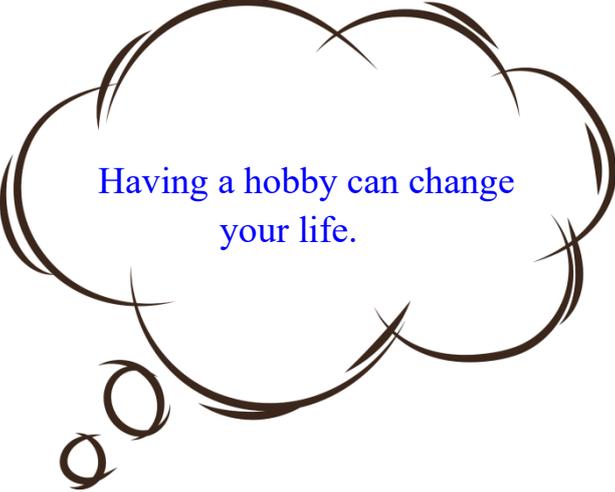
Today's hobbies are different
from the past ones.

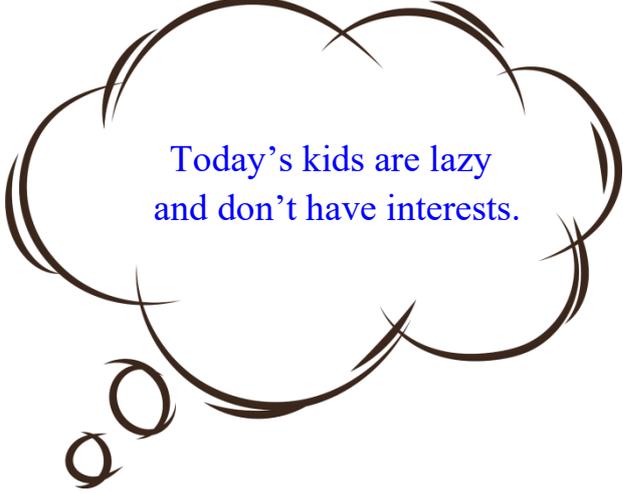
Hobby is a waste of time.

Any hobby can bring money.

Having a hobby can change
your life.

Today's kids are lazy
and don't have interests.

Topic: *Shopping***Purpose:** To learn vocabulary related to shopping.**Aim:** Students will learn how to use the vocabulary in the unit for problem-solving and real-life application skills in class.**Multiple Intelligences:** Kinesthetic, Verbal Linguistic, Visual-Spatial,**Competency:** Managing Information, Managing Situations, Collaboration, Communication, Emotional development, Learning to learn**Vocabulary:**

- Shopping
- Gift
- Menu at the café

Procedure:

Performance Tasks are a great way to assess your students' problem-solving and real-life application skills. The tasks usually require the students to demonstrate a variety of skills in order to complete. The students must implement knowledge of how the Common Core State Standards connect to each other while solving a performance task.

Shopping List

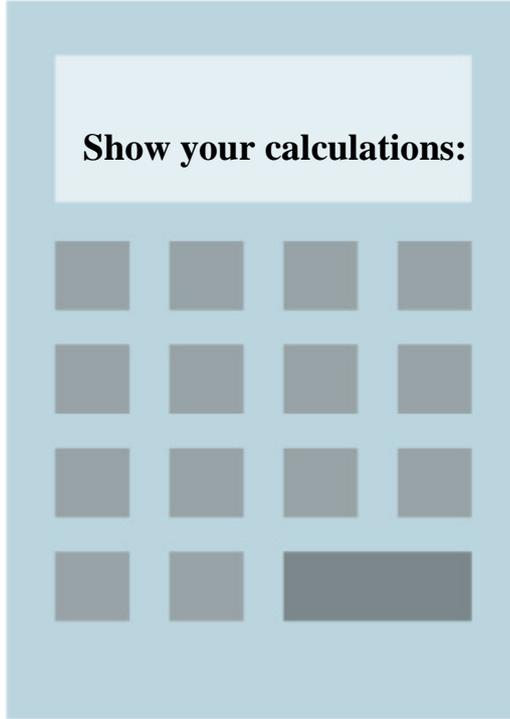
Task: You need to go holiday shopping to buy presents for your family.

You have three people left to buy gifts for. Pick the three people you will be buying for and write their names on the lines below.

- _____
- _____
- _____

**Your parents are giving you \$35, and you have saved \$15 over the last months. How much money do you have to spend on your gifts?
*Exchange dollars for hryvnias at the rate of 40 UAH to 1 dollar***

Show your calculations:

Here is a list of items available for purchase at the shopping center:

Small gifts:

*Earrings \$4.00
Necklace \$7.50
Candy \$3.00
Socks \$5.25*

Dish Towels \$4.75

Medium gifts:

Video Game \$12.00
Stuffed Animal \$8.50
Scarf \$11.25
Book \$9.00
CD \$10.75

Large gifts:

Photo Album \$14.75
Board Game \$15.00
Doll \$13.50
Shirt \$14.25
Hat \$13.00

Before you decide what to buy for your three family members, you need to save enough money to buy yourself some lunch.

Shopping makes you hungry!

Here is the menu at the café in the shopping center:

**Decide what you will eat for lunch and calculate how much it will cost.
You MUST eat and drink something!**

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Explain why you chose these things for lunch

Calculate how much money you now have left to shop with.

You have _____ left to buy your three gifts. Go back to the available things to buy and decide the items you will buy for your three family members. You do not have to spend the same amount on each family member, and you may buy more than one item for each person if you wish. Rewrite the family members' names, the item, or items you will buy for them, and the cost of the items in the table below.

Family Member	Items to Buy	Cost of Items

Calculate the total cost of your gift purchases.

Double-check to make sure you did not spend more than the total amount of money you started the day off with.

You have _____ left after buying your lunch and your three gifts. Your parents say they want the leftover money back, but you already had a plan to save the money for something else. Write a letter to your parents explaining to them what you need to keep the change for and persuade them to let you keep it.

_____ (Date)

Dear _____,

Sincerely,

In this simple activity, students are being taught to be **COMPETENT** in an everyday activity they can encounter in their lives. They are using the language they learned in the classroom in an effective and productive way. They are taking **OUT** of the classroom the knowledge they acquired and putting it to use.

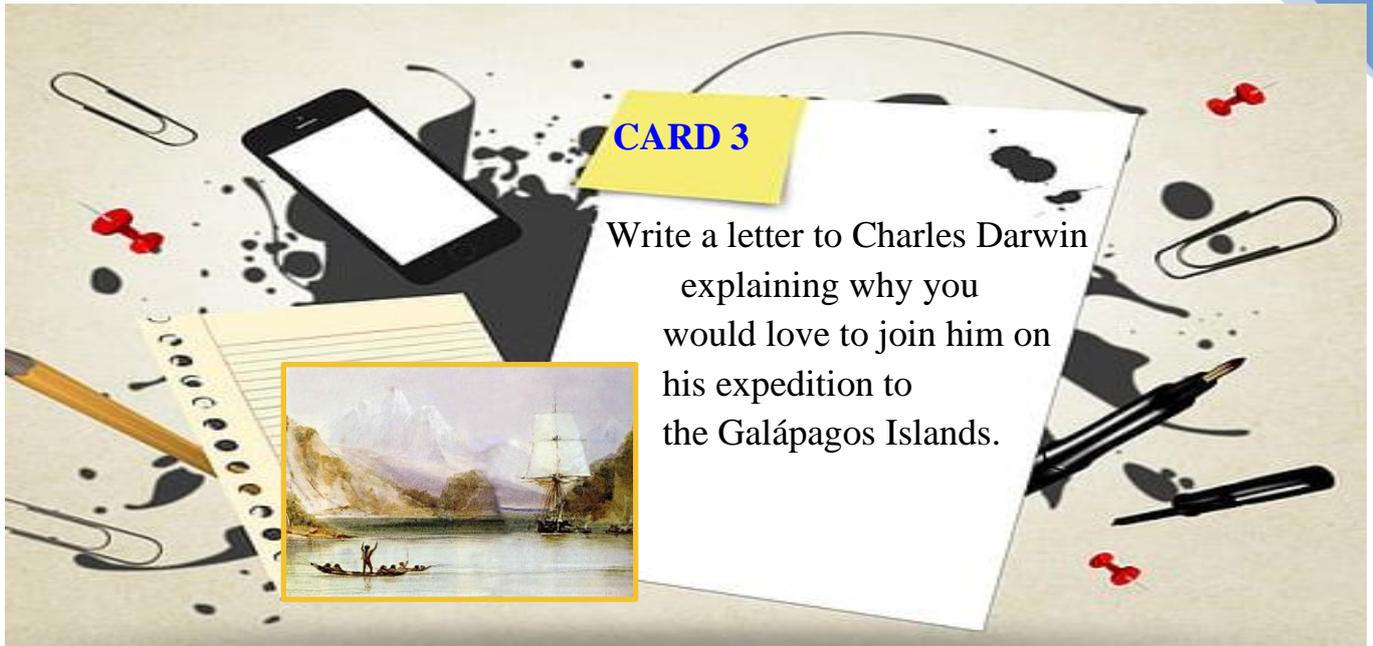
Topic: *Environment***Purpose:** To learn vocabulary related to the environment.**Aim:** Students will learn how to use the vocabulary in the unit for mini-projects or sponge (warm-ups) in class.**Multiple Intelligences:** Kinesthetic, Verbal Linguistic, Visual-Spatial,**Competency:** Managing Information, Managing Situations, Collaboration, Communication, Emotional development, Learning to learn**Vocabulary:**

- selective breeding
- dinosaurs
- environment
- ecosystem

Procedure:

List 3 things that make the natural selection and artificial selection unique from each other, and 3 things they have in common.

Natural Selection	Both	Artificial Selection
●	●	●
●	●	●
●	●	●

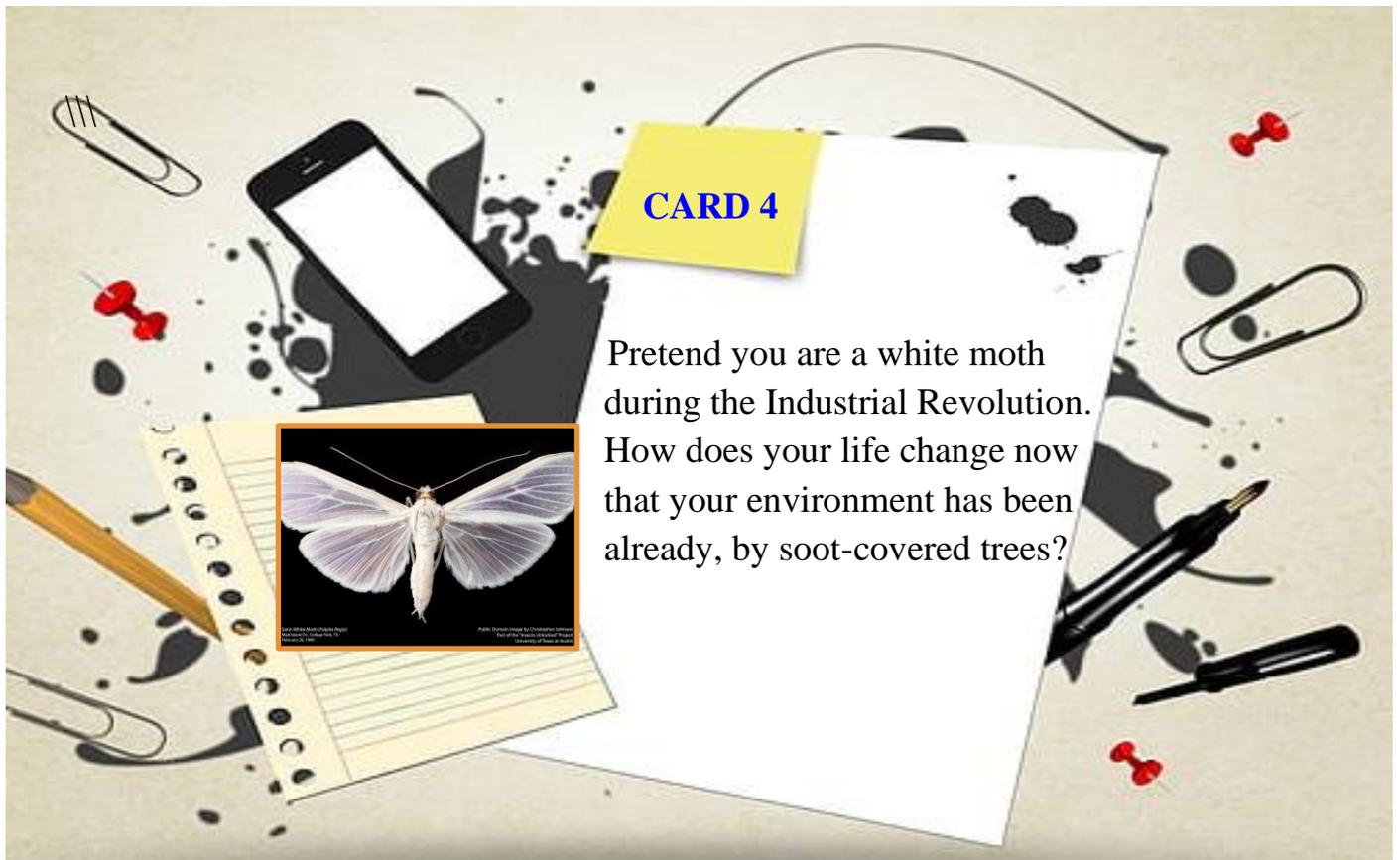
CARD 3

Write a letter to Charles Darwin explaining why you would love to join him on his expedition to the Galápagos Islands.

Dear Charles Darwin,

Sincerely, _____
(your name)

CARD 4

Pretend you are a white moth during the Industrial Revolution. How does your life change now that your environment has been already, by soot-covered trees?

As a white moth living during the Industrial Revolution, how does your life change now that your environment has been altered by soot-covered trees?

CARD 5

Pick an extinct animal of your choice (no dinosaurs). What do you think would happen if we brought this animal back and placed it in its original habitat on today's Earth? Would it survive? What would its place be in today's ecosystem?

Select an extinct animal of your choice besides dinosaurs. What do you think would happen if this animal was revived and placed in its original habitat on today's Earth? What would its place be in today's ecosystem? Would it survive?

CARD 6

Many organisms have what are known as “vestigial structures”. Explain what these are and how they support the theory of evolution.

Then, provide an example of a vestigial structure seen in an organism you are familiar with.

Explain what vestigial organs are and how they support the theory of evolution. Provide an example of a vestigial organ.

In this simple activity, students are being taught to be **COMPETENT** in an everyday activity they can encounter in their lives. They are using the language they learned in the classroom in an effective and productive way. They are taking **OUT** of the classroom the knowledge they acquired and putting it to use.

Topic: *Shopping For Clothes*

Purpose: To learn vocabulary related to *clothes*.

Aim: Students will learn how to use the vocabulary in the unit for mini-projects or sponge (warm-ups) in class.

Multiple Intelligences: Kinesthetic, Verbal Linguistic, Visual-Spatial,

Competency: Managing Information, Managing Situations, Collaboration, Communication, Emotional development, Learning to learn

Vocabulary:

- Pants
- Shirts T-Shirts
- Underwear
- Socks
- Sweatshirts
- Coat
- Gloves
- Hat
- Shoe

Procedure:

Scenario: You outgrew all your clothes and need all new clothes for fall and winter. You have saved \$400 to buy new clothes. You will need to shop online for all your clothing needs.

Task: Shop online for a fall and winter wardrobe for yourself.

Additional Information:

- Receive a 20% discount on your online order.
- Shipping costs are \$10.

Remember: You require clothes to get you through the fall and winter seasons. You need to consider where you live and what kinds of clothes will be needed for the upcoming season.

Some of the items that you will need:

- Pants (what kind? How many pairs?)

Remember: Need both dress, casual, and leisure pants.

- Shirts T-Shirts
- Underwear
- Socks
- Sweatshirts
- Coat
- Gloves
- Hat
- Shoes
- Any Sports Clothing?

Item №	Description	Quantity	Price	Total Price
			Subtotal	
			20% Discount	
			Shipping	\$10.00
			Total Cost	

In this simple activity, students are taught to be COMPETENT in an everyday activity they can encounter. They are using the language they learned in the classroom effectively and productively. They are taking OUT of the classroom the knowledge they acquired and putting it to use.

Topic: *President fun facts*

Purpose: To learn vocabulary related to *President fun facts*.

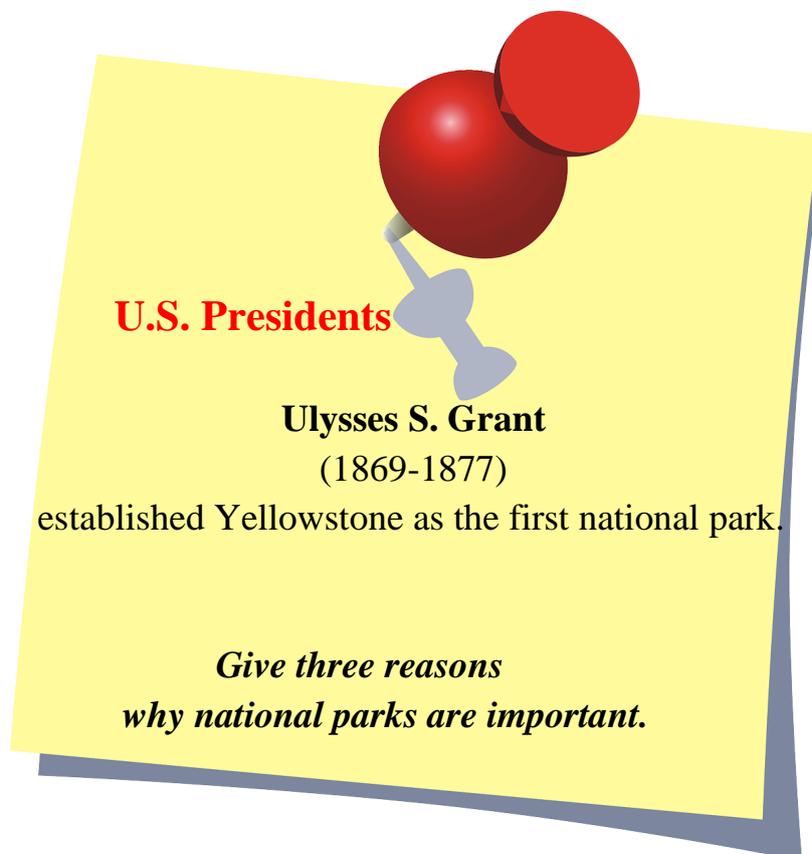
Aim: Students will learn how to use the vocabulary in the unit for mini-projects or sponge (warm-ups) in class.

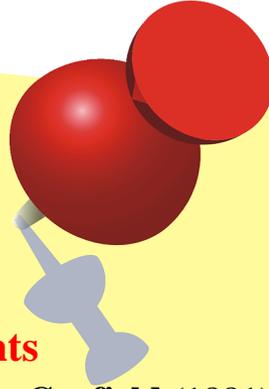
Multiple Intelligences: Kinesthetic, Verbal Linguistic, Visual-Spatial,
Competency: Managing Information, Managing Situations, Collaboration, Communication, Emotional development, Learning to learn

Procedure:

Here are 20 fun task cards to use during election season, before Presidents' Day, or any time you are studying the presidents. Each card includes an interesting presidential fact along with a higher-level thinking task. The dates that each president served are also included in parentheses. These cards will work well as extra enrichment for fast finishers or at a center. Many of the cards would also work as discussion prompts in small groups.

This set includes three challenge cards for added discussion or writing prompts!

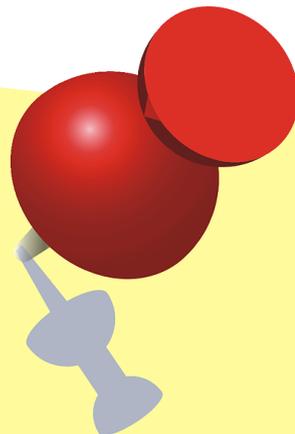

U.S. Presidents

James Garfield (1881)

could write with both hands at the same time.
Not only that, he could write in two different
languages at the same time!

*Try writing your name
with both hands at the same time*

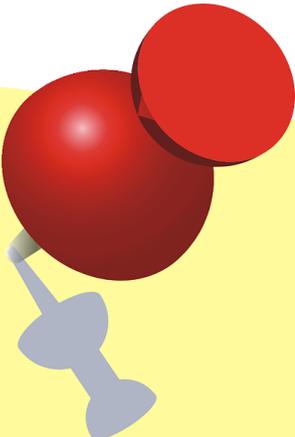

U.S. Presidents

**Benjamin Harrison
(1889-1893)**

was the first president to have electric lights
installed in the White House.

*In what ways would your life be different
if there was no electricity*

U.S. President

Lyndon B. Johnson (1963-1969)
was an auto mechanic and a teacher
before he became president.

*What are some jobs that a person
should have to prepare them
to be the president?*

Громадянська та історична освітня галузь

Перехід до компетентнісно орієнтованого навчання потребує нового підходу до формування учнями\ученицями знань умінь і навичок. Види завдань, які у своїй більшості були спрямовані на відтворення отриманих знань, остаточно втрачають свою актуальність. В інформаційному суспільстві на перше місце виходять вміння самостійно знаходити необхідну інформацію, здійснювати її критичний аналіз, застосовувати набуті знання у практичній площині. Саме для забезпечення цих освітніх потреб і використовуються компетентнісно орієнтовані завдання, які відкривають перед учителями та учнями набагато ширший діапазон можливостей. Насамперед компетентнісно орієнтовані завдання спрямовані на формування компетентностей учнів\учениць та перевірку рівнів їхньої сформованості. Шаблони саме таких завдань представлені у цьому розділі. Ви можете використовувати їх на уроках історії та громадянської освіти, а також на їх основі створити свої власні. Можливості їх вдосконалення обмежуються тільки вашою творчістю. Завдання можна використовувати, як комплексно, так і кожне окремо при розгляді певних тем.

Предмети: «Вступ до історії України та громадянської освіти», «Досліджуємо історію і суспільство (інтегрований курс)», «Історія України», «Всесвітня історія».

Класи: 5-6.

Мета завдань:

Формувати у учнів\учениць вміння орієнтуватися в історичному часі; критично аналізувати, порівнювати та оцінювати історичні джерела; висловлювати особисте ставлення до історичних подій, явищ, читання з розумінням, вміння висловлювати власну думку, здатність логічно

обґрунтовувати позицію, приймати рішення, розв'язувати проблеми, здатність співпрацювати з іншими людьми.

Форма роботи:

індивідуальна, групова робота, робота у парах.

Приклади компетентнісно орієнтованих завдань, які можуть бути використанні при вивченні наступних тем: Історія як минуле людини і суспільства; Відлік часу в історії; Де відбувається історія; Джерела інформації, історичні джерела; Дослідники історії; Мандрівки у минуле України; Історія навколо нас; Історична періодизація: світ і Україна.

Що таке історія?

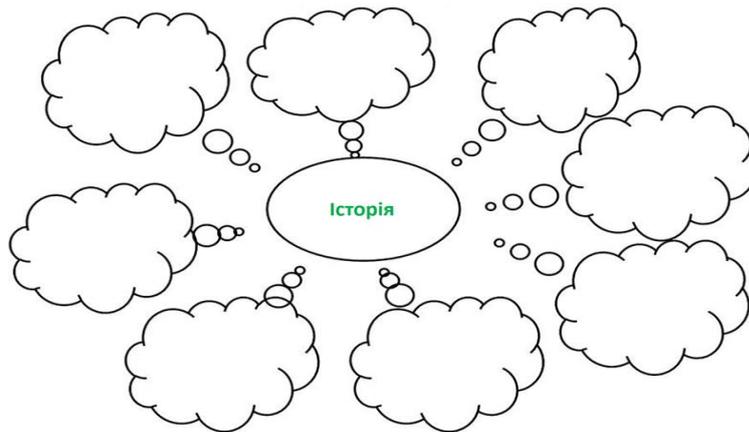
Інструкція для виконання завдання: вправу доцільно використовувати на початку уроку для актуалізації опорних знань. Також це завдання можна використовувати для рефлексії. Якщо учні\учениці не мають відпрацьованих навичок розгадування ребусів, то доцільно надати їм інструкцію з поясненням.

Учням та ученицям пропонується вирішити ребус, який відкриє для них новий термін (історія)

Асоціативний кущ

Учні\учениці поділені на групи отримують шаблон із терміном “історія, після чого заповнюють пусті хмаринки асоціаціями, які в них виникли з цим терміном. Після завершення вправи учні на основі отриманих асоціацій дають своє визначення, що таке історія.

○○○○○○○

Навіщо вчити історію?

Алмазна сітка

Учні отримують висловлювання видатних людей про історію. Обговорюють їх у групах\парах і розташовують у вигляді алмазу (1,2,3,2,1) в залежності від того, який вислів вони найбільше підтримують і погоджуються (найбільша підтримка згори, найменша внизу. По завершенню вправи учні обґрунтовують свій вибір і аргументують в чому полягає важливість вивчення історії. Доцільно перед виконанням вправи зробити шкалу підтримки : наскільки важливо вчити історію. Учні\учениці визначають важливість по шкалі від 1-10 і кріплять листок на дошку (фліпчарт). По завершенню вправи вони можуть змінити свій попередній вибір і пояснити чому.

робота з Т- схемою

Чи потрібно вивчати історію?

Так

Ні

5 4 3 2 1 0 1 2 3 4 5

зразки висловлювань:

Той, хто уважно розглядає минулі події, здатний... передбачати май-бутнє та застосовувати ті засоби, якими вже користувались у минулому.

Н. Макіавеллі

Найголовніше завдання історії вбачаю в тому, щоб не забулися добрі діла і щоб ті, хто чинить зло словами чи ділами, боялися увіковічення цих подій.

Тацит

Історія — це фактично міст, який з'єднує минуле із сучасним і вказує шлях у майбутнє...

А. Невінз

Вдивляючись в історію, як у дзеркало, я намагаюся змінити на краще власне життя й влаштувати його за прикладом тих, про чиї доблесті роз-повідаю.

Нація, яка не ознайомена з історією, приречена на її повторювання.

Сантаяна

Не можна зрозуміти свою державу, а тим більш інші, не знаючи історії. Не можна зрозуміти і своїх поглядів, ставлення і емоційної реакції, якщо не знаєш своєї спадщини.

Г. М. Тревеліан

«Хто не знає свого минулого, не вартий свого майбутнього»

М Рильський

Історія — скарбниця наших діянь, свідок минулого, приклад та повчання для сьогодення, застереження для майбутнього.

Мігель де Сервантес

Вправа “ Машина часу”

Вправу можна використовувати при розгляді будь-якої теми з метою розвитку уміння орієнтуватися в історичному часі. Змінюватися будуть тільки дати подій, а у ребусах місця подорожей та назви термінів. Для виконання вправи можна використовувати різну кількість дат, які ви запланували відпрацювати протягом уроку. Також вправу доцільно

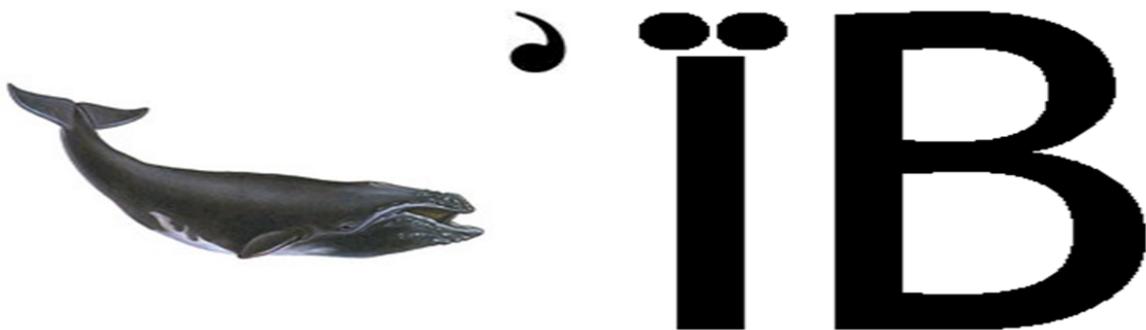
використовувати для проведення уроків подорожей, вікторин та з метою активізації пізнавальної діяльності учнів.

Учням та ученицям пропонується вирішити ребус, який відкриє для них новий термін (1 хронологія) та місце подорожі (2 Київ)

1

2

1. Історія дозволяє нам мандрувати у минуле, але для того, щоб активувати машину часу спочатку необхідно відгадати числовий пароль. Сьогодні ми помандруємо до стародавнього Києва, тому паролем буде різниця між сучасним 2023 роком та датою заснування нашої столиці, тобто 482 рік. Отриманий пароль впиши у біле поле машини часу.

2. Займайте своє місце у часовій капсулі, але для активації необхідно зазначити століття заснування Києва. Якщо місто засноване у 482 році, то це буде : (впиши число у біле поле)

Вправа «Дослідник минулого» №1

Робота з документом (опрацюйте уривок з історичного джерела та виконайте завдання)

“Поляни ж жили в ті часи окремо й володарювали родами своїми... І були три брати: один на ймення Кий, а другий — Щек, а третій — Хорив, і сестра їх — Либідь. Кий сидів на горі, де нині узвіз Боричів, а Щек сидів на горі, яка нині зветься Щекавицею, а Хорив — на третій горі, через що і прозвана вона Хоривицею. І збудували вони городок на честь свого старшого брата, й нарекли його Києвом. А навколо города був ліс і пуща велика, і ловили там звірів. І були ті мужі мудрими й тямущими, і називалися вони полянами, від них в Києві є поляни й до сьогодні.”

Оберіть зображення, яке пов'язане із засновниками Києва:

1

2

3

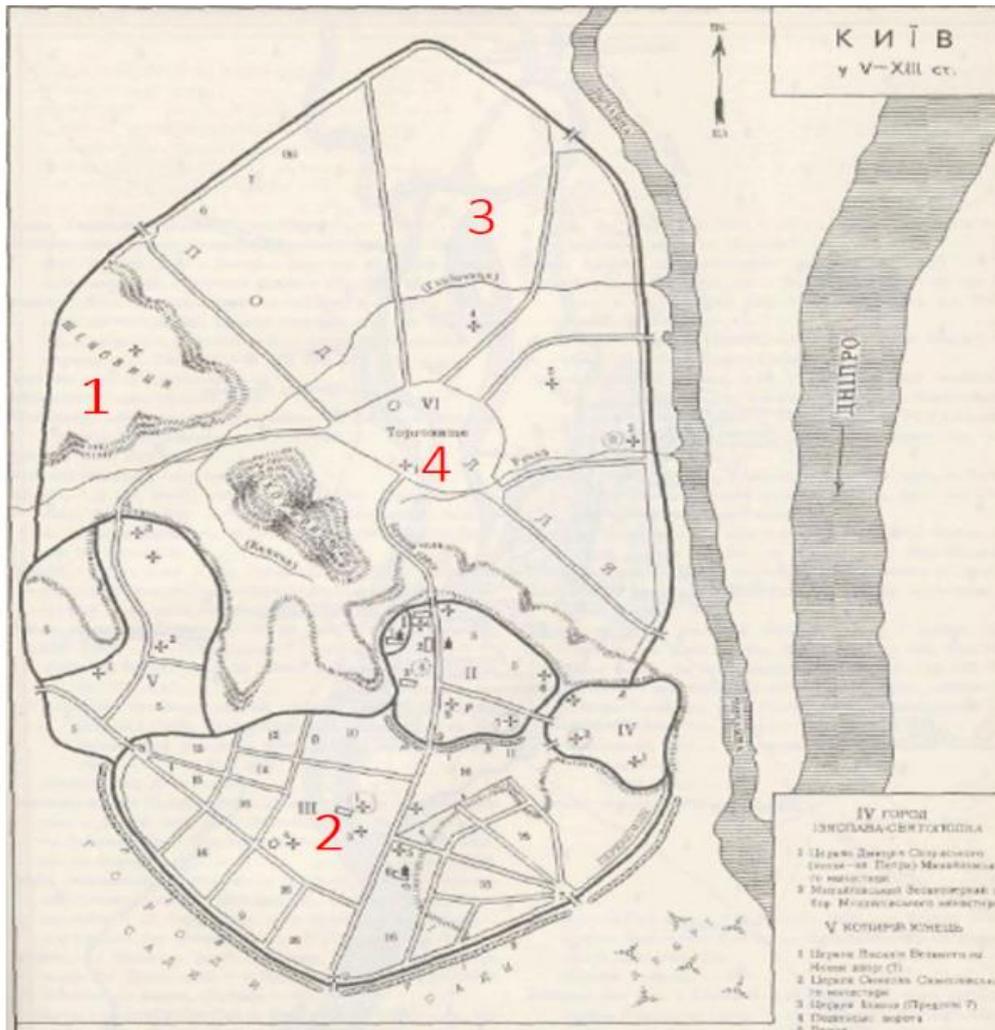
4

Вправа «Дослідник минулого» №2

“Поляни ж жили в ті часи окремо й володарювали родами своїми... І були три брати: один на ймення Кий, а другий — Щек, а третій — Хорив, і сестра їх — Либідь. Кий сидів на горі, де нині узвіз Боричів, а Щек сидів на горі, яка нині зветься Щекавицею, а Хорив — на третій горі, через що і прозвана вона Хоривицею. І збудували вони городок на честь свого старшого брата, й нарекли його Києвом. А навколо города був ліс і пуща велика, і ловили там звірів. І були ті мужі мудрими й тямущими, і називалися вони полянами, від них в Києві є поляни й до сьогодні.”

1. Якою цифрою на карті позначено місце, яке обрав собі Щек?

2. З історичного уривку ми дізналися про походження назви різних місцевостей та міста Києва. Але давайте пригадаємо, яка спеціальна історична дисципліна вивчає походження назв?

- геральдика;
- етнографія;
- археологія;
- топоніміка

Або можна замість тесту вирішити ребус:

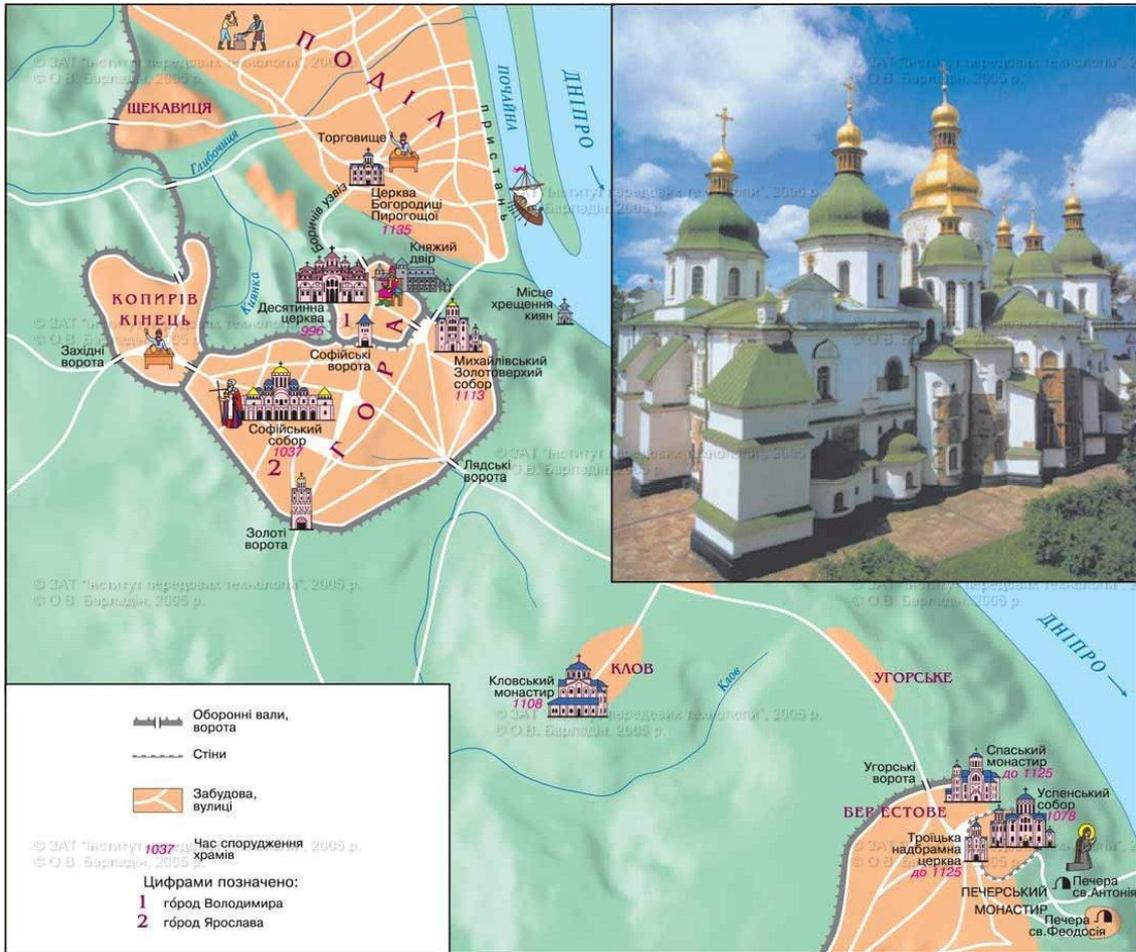
3. Яку назву має вулиця на якій Ви мешкаєте? Дослідіть походження її назви. З якими історичними подіями, постаттю або місцевістю вона пов'язана? Які історичні джерела Ви будете використовувати для пошуку інформації?

4. Використовуючи карту стародавнього Києва, ознайомтесь з його спорудами та місцевістю. Які з назв місцевостей та споруд збереглися до нашого часу.

(варіанти: складіть розповідь: екскурсія стародавнім Києвом; один день з життя мешканця; опишіть розташування Києва, чому князі обрали саме таку місцевість для його заснування? Чи є воно вигідним та зручним? Яку місцевість ви б обрали для заснування міста? Чому? Створіть макет міста з Лего, або намалуйте стародавню карту Києва)

5. Використовуючи карту стародавнього Києва, позначте на стрічці часу дати заснування архітектурних споруд. Вкажіть у таблиці у якому столітті вони були побудовані? (альтернативне завдання: скласти хронологічну таблицю)

Впиши дату				
	Стрічка часу			
Назва побудованої споруди				

Приклади компетентнісно орієнтованих завдань, які можуть бути використанні при вивченні наступних тем: Життя людей у первісні часи

1) Яку назву мають спеціальні (допоміжні) історичні дисципліни, які вивчають банкноти та монети?

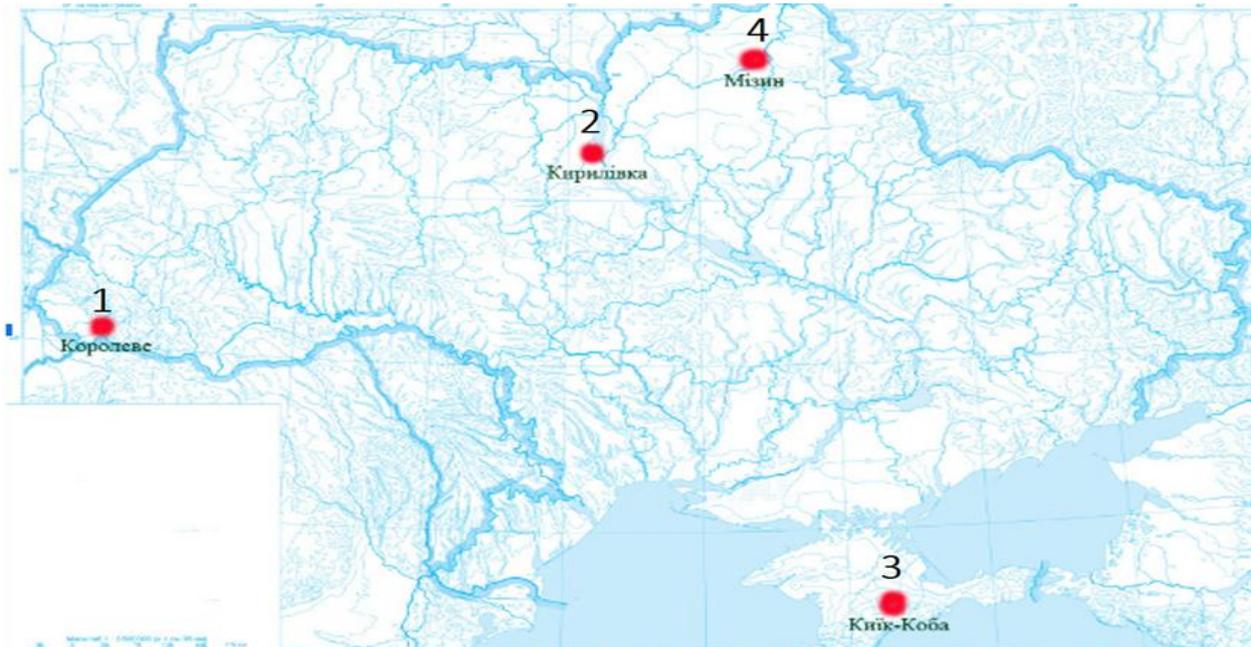
- а) геральдика та топоніміка;
- б) сфрагістика та хронологія;
- в) нумізматика та боністика;
- г) етнографія та палеографія

2) Під час проведення розкопок Ви як учасник наукової експедиції знайшли купюру 10 гривень та монету скіфського царя Атея. До якого виду історичних джерел будуть належати ці знахідки? Яку інформацію історики зможуть отримати здійснивши їхній аналіз? Запишіть цю інформацію у відповідну таблицю:

10 гривень	монета царя Атея

Стоянки первісних людей

«Відкриття цієї стоянки в 1893 р. було справжньою сенсацією. Назва стоянки пов'язана з тогочасною назвою столичної вулиці, де відбувалися розкопки. Найдавніший шар залягав на глибині понад 30 м - вік знайдених там пам'яток 20 тисяч років. Археологи виявили велику кількість кісток мамонта та волохатого носорога. За підрахунками дослідників, самих лише мамонтів було 67. Знайдено також кострища із залишками кісток мамонта. А ще дослідники відкопали близько 200 знарядь праці»

1.Якою цифрою позначено стоянку первісних людей опис якої приведений в уривку?

- а) 1 (Королеве)**
- б) 2 (Кирилівська)**
- в) 3 (Киїк-Коба)**
- г) 4 (Мізин)**

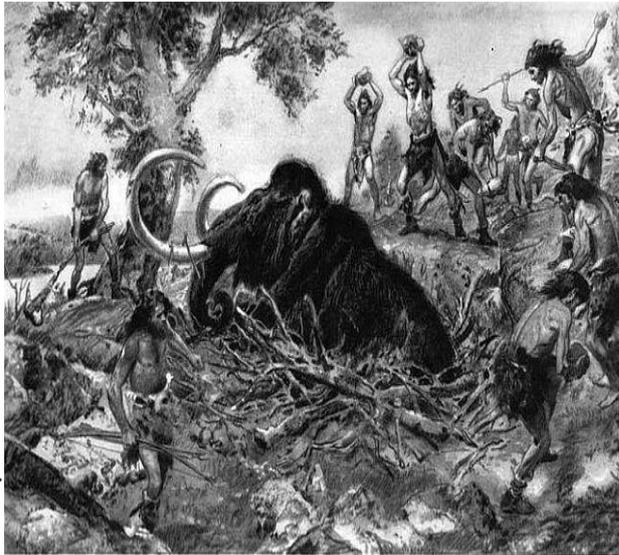
2. Яке зображення відповідає наведеній в уривку інформації про дослідження стоянки первісних людей?

а).

б).

в).

г).

3. Яка спеціальна історична дисципліна допомагає науковцям проводити розкопки стоянок первісних людей?

а) етнографія;

в) сфрагістика;

б) палеографія;

г) археологія;

4. Якою цифрою позначена на карті стоянка первісних людей, яка знаходиться в Криму?

- а) 1 (Королеве)
- б) 2 (Кирилівська)
- в) 3 (Киїк-Коба)
- г) 4 (Мізин)

Вправа «Трипільці»

I. Ваша археологічна експедиція знайшла під час розкопок залишки трипільської культури. Коли ви прийшли до лабораторії, то побачили 4 столи з різною керамікою. Якою цифрою позначено стіл, саме з трипільською керамікою? За якими ознаками, ви змогли це визначити?

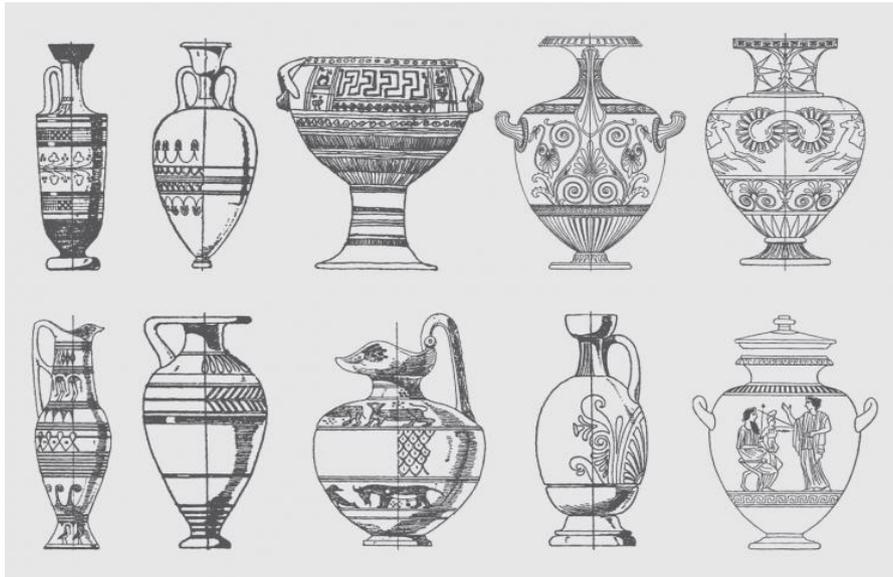
1.

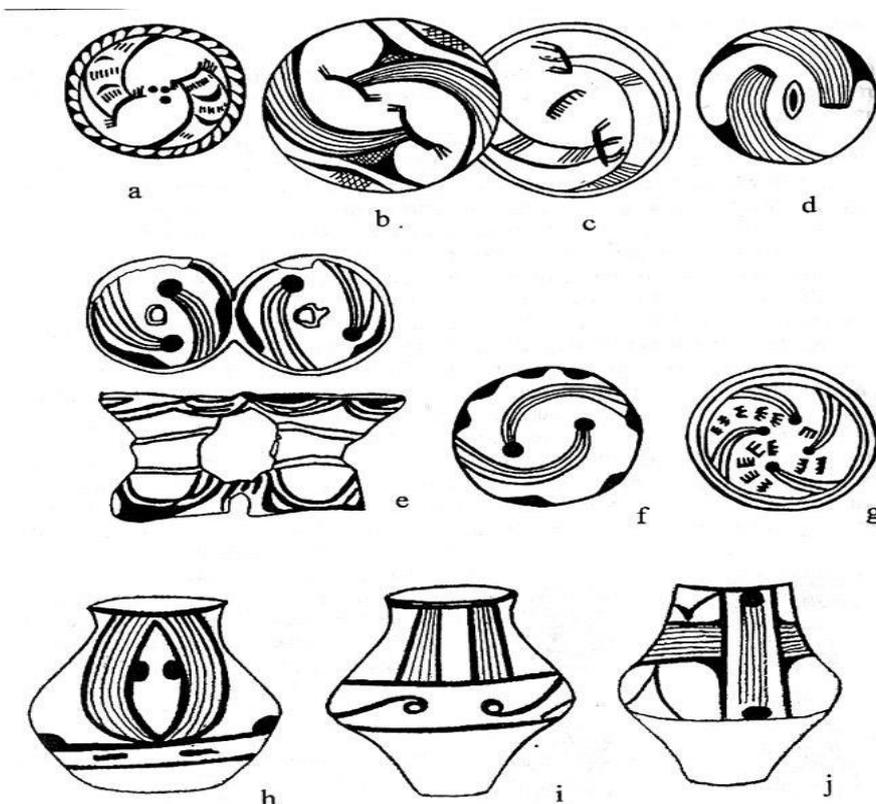
2.

3.

4.

II. Тепер вашій дослідницькій групі необхідно провести реконструкцію глечиків. З цією метою, розмалуйте обрану вами кераміку та відтворіть її первинний вигляд. Фарби яких кольорів ви будете

використовувати для цього. Чому саме такі? З якою метою трипільці використовували зазначений посуд? (використовуючи інтеграцію з технологіями можна зробити з глини, кінетичного піску, або спеціального тіста, трипільські глечики чи ритуальні фігурки)

Ш. Під час розкопок ви знайшли наскельний малюнок періоду існування трипільців. На його основі опишіть життя трипільців: основні види занять, одяг, зовнішній вигляд, архітектуру, особливості поселення та знарядь праці.

-

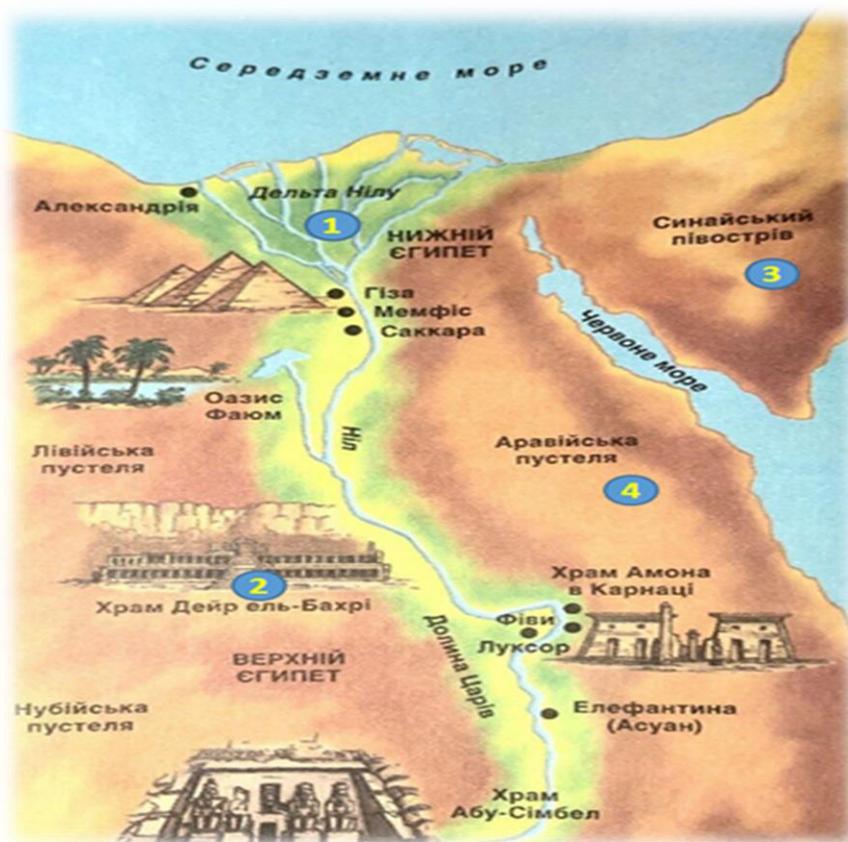
Приклади компетентнісно орієнтованих завдань, які можуть бути використанні при вивченні наступних тем: Давній Єгипет.

Вправа «Мандрівник»

Учням та ученицям пропонується вирішити ребус, який відкриє місце подорожі

1. Давньогрецький історик Геродот звертається до Вас за допомогою. Він почув, що єгиптяни називають свою державу «Та-Кемет» - «чорна земля», але він не може зрозуміти чому, адже він бачить перед собою виключно червону землю? Як ви думаете якою цифрою позначено місце перебування Геродота на карті. Чому?

2. Якою цифрою на карті позначено місцевість, яка допоможе Геродоту зрозуміти назву «Та-Кемет» - «чорна земля». Яким чином ви порадили йому туди дістатися і які місця відвідати, що цікавого він там може побачити? (можливі варіанти: есе, таблиця, розповідь з описом подорожі, робота з контурними картами)

3. Після ваших змістовних рекомендацій Геродот здійснив успішну подорож і написав історичну замітку під назвою «Єгипет - дар Нілу». Але він знову потребує вашої допомоги. Місцеві мешканці розказали йому, що біля величних пірамід знаходиться фігура химерної істоти,

але він не може прочитати його зашифровану назву. Допоможіть Геродоту дізнатися назву цієї істоти:

4. Дізнавшись назву химерної істоти, Геродот прийшов до позначеного на карті місця, проте Сфінкса він побачити не зміг, оскільки його засипало піском після потужної піщаної бурі під назвою Хамсин. Місцевий правитель Тутмос IV намагається звільнити Сфінкса від “піщаного полону”, бо той з'явився йому уві сні та пообіцяв, що якщо він розчистить його від піску, то Сфінкс зробить його царем обох земель Єгипту: Верхнього та Нижнього. Допоможіть

Тутмосу відновити Сфінкса, а Геродоту здійснити його опис аби він міг додати його до переліку видатних споруд стародавнього Єгипту.

Можливі варіанти виконання завдання:

- зробити з LEGO (кінетичного піску, або використавши міжпредметні зв'язки з технологіями) фігуру Сфінкса,
- підготувати малюнок;
- послідовно вирішити 6 тестових завдань після кожної правильної відповіді відкривається частинка зображення Сфінкса(пазл).

5. Завдяки вашій допомозі Тутмос IV зміг звільнити Сфінкса і той передав йому корону під назвою Пшент. Вона складалася з білої та червоної корони і символізувала об'єднання Нижнього та Верхнього Єгипту під владою єдиного правителя. Тутмос IV на знак вдячності за допомогу запропонував Вам приміряти корону правителя Верхнього Єгипту, а Геродоту Нижнього.

Якого кольору буде ваша корона?

а) білого;

б) червоного;

6. Після того, як ви приміряли корону Тутмос назвав вас Пер Ао, а як цей титул буде читатися українською мовою:

7. Тепер для завершення посвяти Вам потрібно обрати для себе нове єгипетське ім'я. Для написання імені єгипетського правителя використовувалась спеціальна рамка під назвою картуш. Картуш — це овальний контур з горизонтальною лінією знизу, який вказує на те, що написаний в ньому текст є царським іменем.

Для написання свого ім'я (або придумай нове) використайте одну з таблиць ієрогліфів і напиши його за допомогою цих символів.

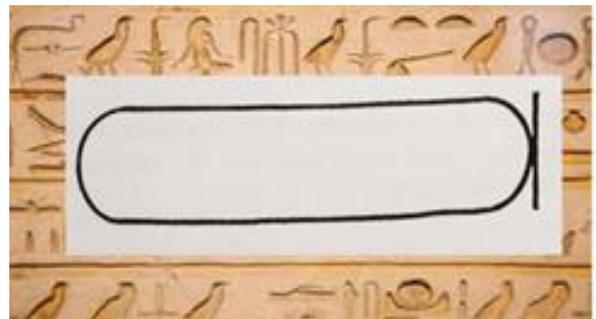

Таблиця 1

Приклад напису імені: Mary (Марія)

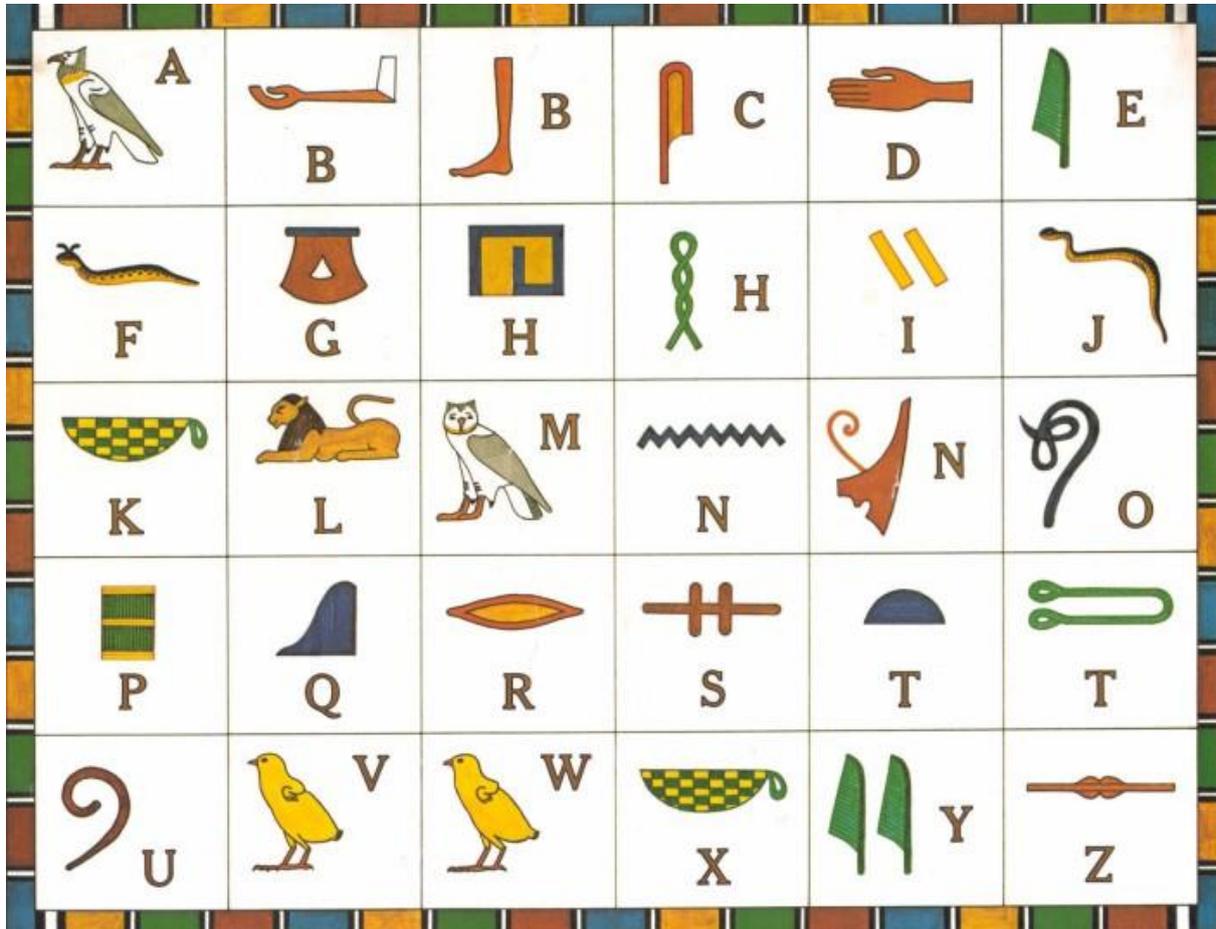
Картуш для написання вашого ім'я

Таблиця 2 (створи картуш і напиши своє ім'я)

Приклад імені : Ольга

8. Наостанок Геродот вирішив зробити запис про появу нового Фараона в Єгипті, але в нього завершилися матеріали для записів. У грецького історика є зображення процедури створення папероподібного матеріалу, але на ньому відсутній перший елемент. Допоможи Геродоту пригадати назву матеріалу та знайти відсутній елемент на зображенні. Після цього склади розповідь про етапи створення паперу, аби місцеві мешканці змогли виготовити його для вас.

9. Якою цифрою зображено відсутній елемент?

Це водно-болотяна рослина нерідко досягає висоти близько 5 метрів, маючи майже безлисті пагони трикутної форми. На кінці у молодій рослині спостерігається зонтикоподібне суцвіття, більше нагадує мітелку для змахування пилу.

1.

2.

3.

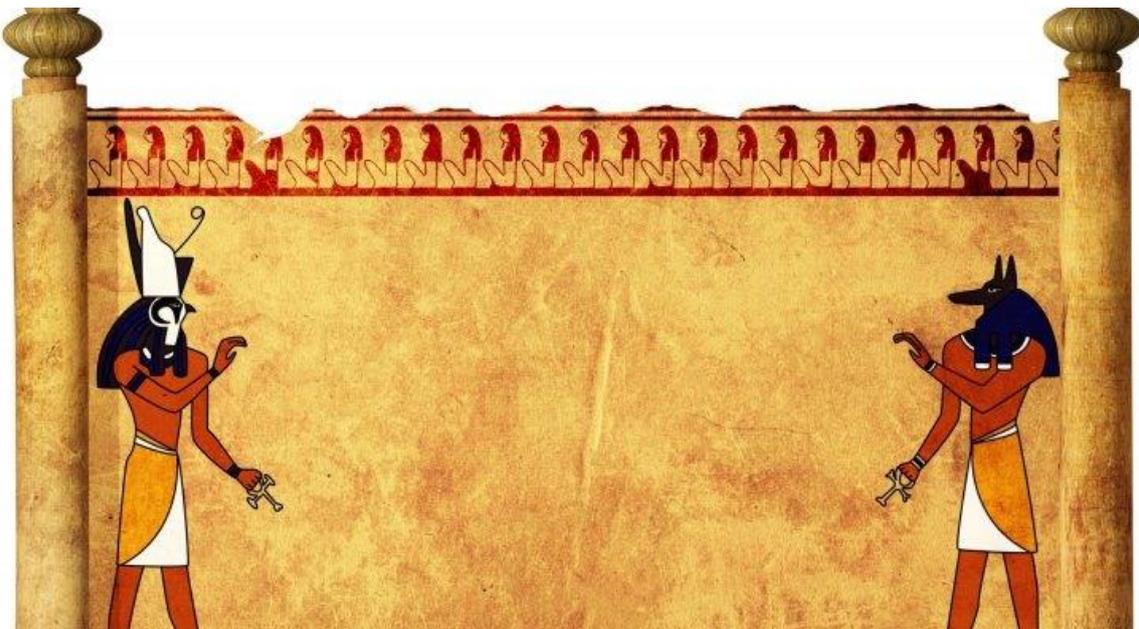
4.

10. Як називається рослина з якої в Єгипті виготовляли матеріал для письма?

11. Геродот поділився з тобою матеріалом для письма, який виготовили місцеві мешканці після вашої розповіді. Напиши на ньому есе з враженнями від своєї подорожі, яке буде збережено у Александрійській бібліотеці. Які місця тобі запам'яталися найбільше, що тебе вразило, здивувало, що ти дізнався нового? Про які події з історії Стародавнього Єгипту ти хотів би дізнатися на наступних уроках?

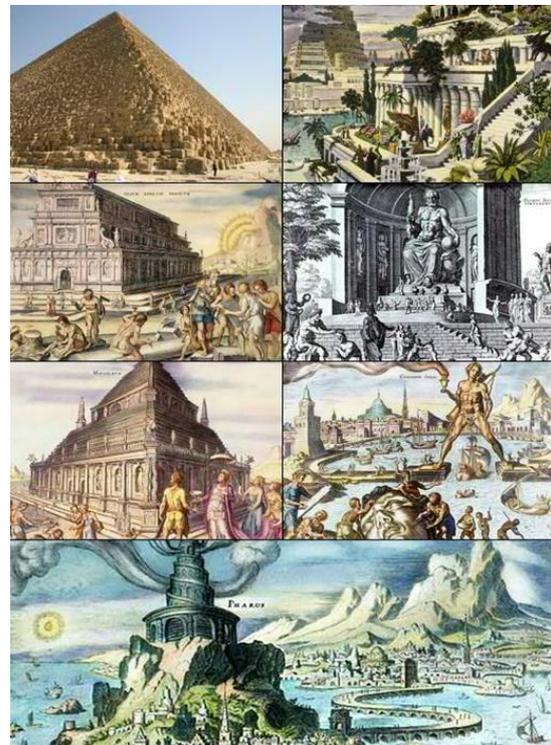
Приклади компетентнісно орієнтованих завдань, які можуть бути використанні при вивченні наступних тем: Антична грецька цивілізація класичної доби; Доба еллінізму.

Вправа “Чудеса світу”

Першим хто почав описувати у своїх творах чудеса світу був давньогрецький історик Геродот. Він розповів про величні споруди на острові Самос. Надалі інші давньогрецькі мандрівники та науковці доповнювали та змінювали перелік цих чудес, поки не був створений остаточний варіант Семи чудес Стародавнього світу. До їх переліку належать:

- Піраміда Хеопса;
- Вавилонські сади Семіраміди;
- Храм Артеміди в Ефесі;
- Статуя Зевса в Олімпії
- Мавзолей у Галікарнасі;
- Колос Родоський ;
- Александрійський маяк.

1) На жаль до нашого часу збереглося тільки одне з цих чудес світу.

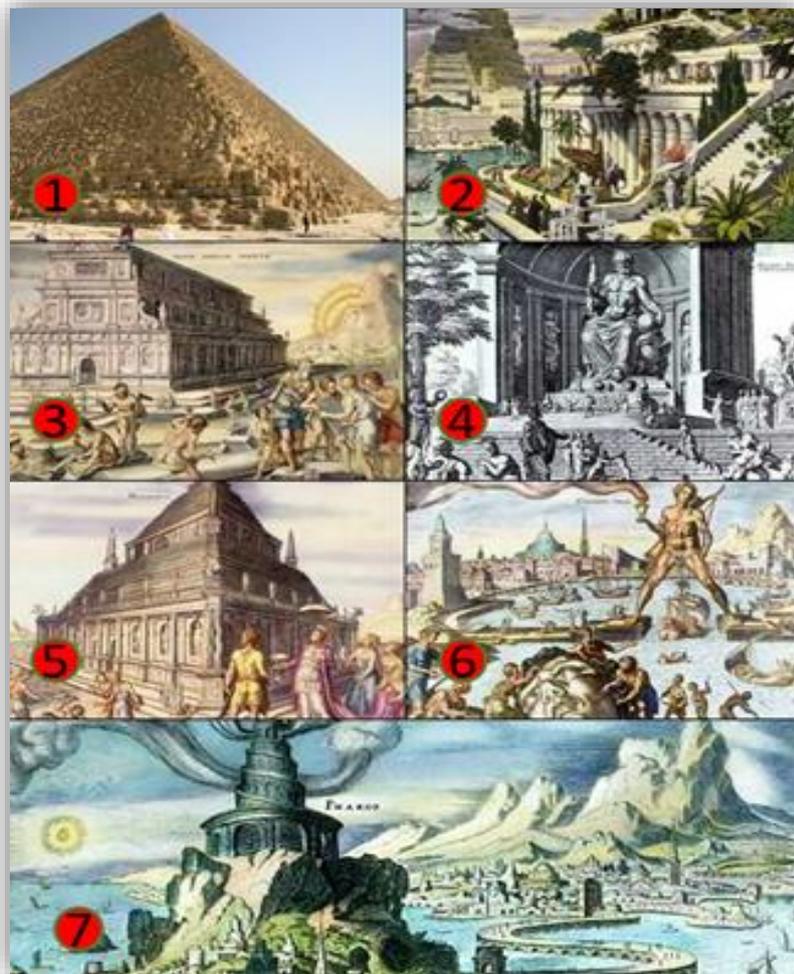
Яке саме?

- а) Храм Артеміди в Ефесі;
- б) Колос Родоський ;
- в) Александрійський маяк.
- г) Піраміда Хеопса;

2) На території якої держави знаходиться збережене чудо світу?

- а) Греція;
- б) Мексика ;
- в) Єгипет.
- г) Китай;

3) Якою цифрою позначене єдине збережене до нашого часу чудо світу?

4. Яке Восьме чудо Стародавнього світу ви б додали до існуючого переліку? Напишіть історичну довідку з обґрунтуванням своєї думки?

5. Складіть перелік 7 сучасних чудес світу (або України). Які критерії ви будете для цього використовувати? (Потрібен ватман та додаткові інформаційні матеріали для створення колажу, або за наявності електронних засобів та доступу до інтернету учні можуть зробити міні презентацію. Також це завдання можна зробити у вигляді проектної роботи, або формату портфоліо. Доцільно використовувати роботу у групах)

6. Позначте (підпишіть) на карті України (або світу) розташування запропонованих вами чудес світу

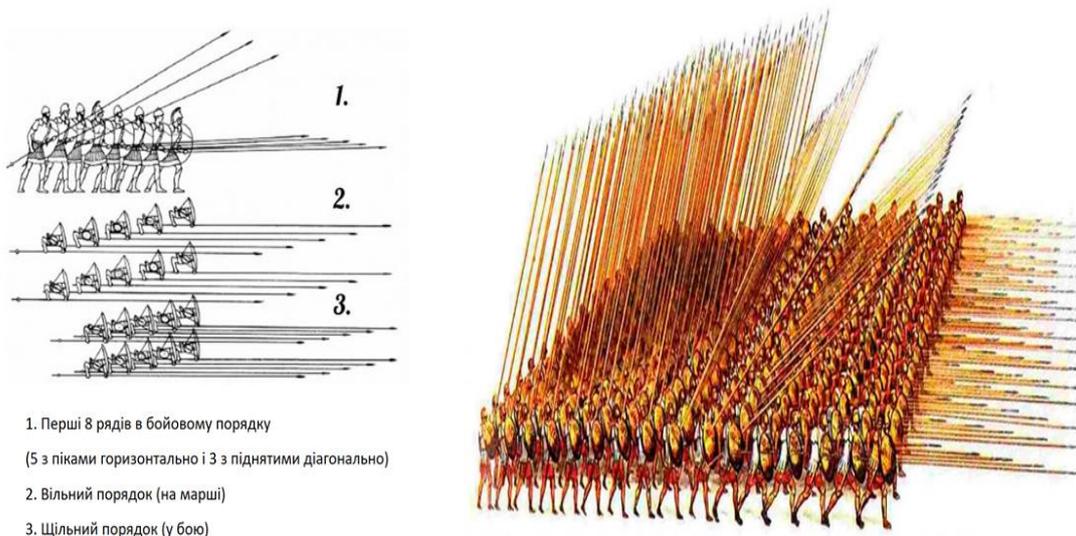

Вправа «Військовий тактик»

1. До вашої держави наближається армія Александра Македонського, який вже переміг наймогутніших правителів та воїнів свого часу. Його успішні перемоги пов'язують з використанням особливого бойового шикунання. Щоб дізнатися його назву Вам потрібно розгадати шифр:

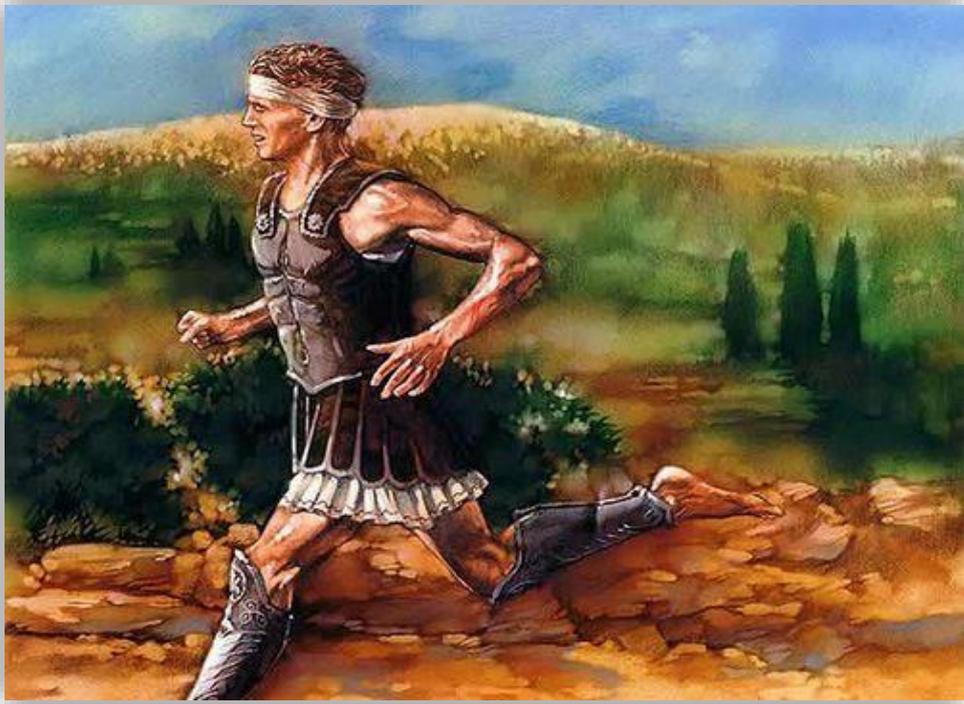
Ваші розвідники змогли зробити схему цього шикунання та його зображення.

2. Опрацюйте отримані матеріали та запропонуйте ефективну тактику боротьби проти македонської фаланги (розповідь з описом, схема, малюнок). Які слабкі місця ви змогли помітити? Яку місцевість ви оберете для битви? Чому? Чи будете використовувати кінноту? Якщо так, то у який спосіб? Пригадайте на території якої держави у Александра Македонського

виникли найбільші труднощі під час його походу. Як ви можете використати цю інформацію для підготовки оборони?

Вправа «Афінський стратег»

1. До вас, як до військового стратега Афін дійшла звістка про прибуття пораненого в бою воїна Філіппіда. Він повідомив про перемогу греків у битві з персами вигукнувши: «Радійте, ми перемогли!» й тут же помер. Назву місця битви він не назвав, але у його руці ви знайшли лист в якому побачили зашифровану назву міста.

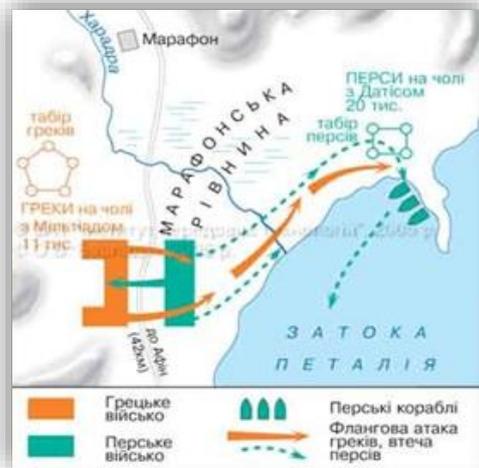
Вирішіть ребус, аби дізнатися назву славетного міста

2. У листі також зберігся опис битви. Прочитайте його і оберіть літеру, якою позначена карта з подіями описаному в уривку листа.

“Битва розпочалась вранці 12 вересня 490 року до н. е. зі стрімкої атаки греків. Вони пробігли відстань, що розділяла їх від персів на полі бою і вдарили усім фронтом одночасно. Грецький центр, під командуванням Фемістокла і Арістіда, був персами розбитий, однак успіх на флангах дозволив грекам відкинути супротивника, якого вони не стали переслідувати, а, перешикувавшись, вдарили у тил перським загонам, що прорвались центром, оточили їх і повністю знищили. Це посіяло паніку у ряди персів, які кинулися до берега, щоб повантажитись на кораблі.”

а)

б)

в)

3. У 480 р. до н.е. е. військо перського царя Ксеркса почало вторгнення до Греції. Спроба 300 спартанців на чолі з царем Леонідом зупинити персів у Фермопільській ущелині закінчилася невдачею . Перси прорвалися в центральну Грецію, зайняли і зруйнували Афіни. Жителів міста встигли перед цим евакуювати на найближчий острів Саламін, але до нього вже наближається перський флот.

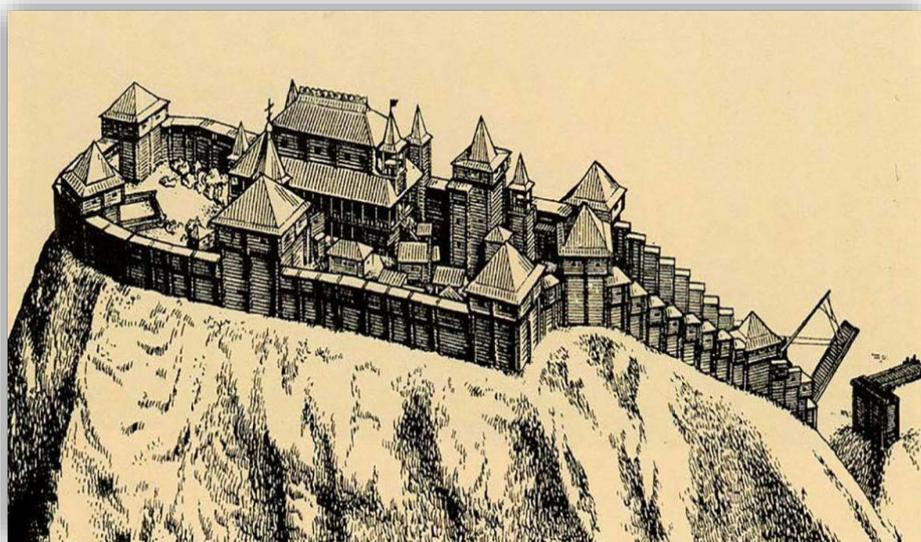
В цій критичній для греків ситуації було вирішено звернутися за порадою до Дельфійського оракула - віщунки Піфії. Вона могла

передбачати майбутнє, але всі її поради були дуже нечіткими і щоб отримати від них користь потрібно їх правильно розтлумачити. Піфія дала грекам раду: «ховатися за дерев'яними стінами». **Проаналізуйте ситуацію біля о. Саламін та допоможіть грекам розтлумачити раду Оракула. Який вибір забезпечить перемогу греків? Чому?**

а) створити стіну з списів проти перського війська;

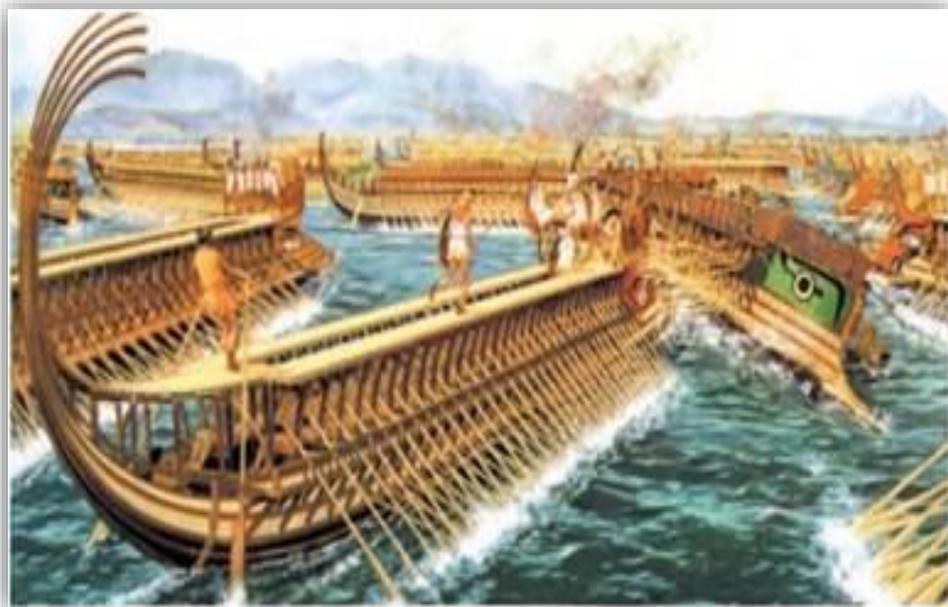
б) подувати на схилах берегової лінії захисний дерев'яний мур;

в) заманити супротивників у лісову місцевість;

г) побудувати могутній флот з трієр;

3. Якою літерою позначена карта, яка відображає обрану вами стратегію для Саламінської битви?

а)

б)

в)

5. Висловіть свою думку: Чому перевага персів у кількості та величині кораблів стала причиною їхньої поразки у Саламінській битві?

Прес метод

Учні заповнюють встановлений зразок.

Я вважаю, що _____

(висловіть, свою думку, поясніть, у чому полягає ваша точка зору)

Тому, що _____

(наведіть причину появи своєї думки)

Наприклад _____

(докази факти)

Висновки

_____тому_____

(узагальніть свою думку, зробіть висновок)

Вправа «Літописець»

Під час битви, бібліотека в Афінах з книжками про греко-перські війни зазнала ушкоджень. Сторінки і частина текстів книжок були втрачені, або сплутані. Ваше завдання відновити їх первинний вигляд, правильність та послідовність подій.

Завдання №1

Спартанці окрім військового мистецтва були відомі своєю лаконічною мовою. Її назва походить від області у Стародавній Греції - Лаконії, де і знаходиться місто Спарта. Лаконічна мова - це стисле грамотне і інформативне вираження думки, яку використовували спартанці у розмові з опонентами.

оберіть варіант лаконічної відповіді спартанських стратегів:

1. «Ксеркс направив посланців до греків з вимогою скласти зброю. Спартанський цар Леонід відповів:

- a) "прийди і візьми".
- б) "мертві сорому не знають"
- в) "іду на Ви"
- г) "наші кулаки сильніше за мечі"

2. Тоді посланець, сподіваючись налякати греків чисельністю перського війська, сказав: "Наші стріли і дротики закриють вам сонце". На це спартанський воєначальник Діенекес відповів:

- a) "нічого страшного у нас є ліхтарі"
- б) "ми осліпимо вас нашими посмішками"

в) "ну що ж, ми будемо битися в затінку"

г) тепер ми будемо непомітними для вашої зброї

3. Запропонуйте свої варіанти відповідей у попередніх ситуаціях:

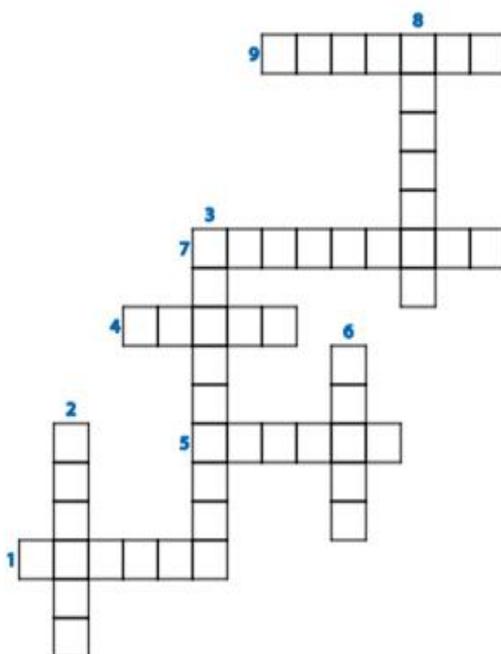
1. _____

2. _____

Завдання № 2

ГРЕКО-ПЕРСЬКІ ВІЙНИ

Розгадай кросворд.

По горизонталі: 1. Як називалися грецькі бойові кораблі?. 4. Перський цар, який командував першим та другим походом персів на Грецію.. 5. Де була знищена перська армія в 479 р.до н.е. ?. 7. Хто з грецьких стратегів наказав будувати флот?. 9. Біля якого острова греки знищили перський флот?.

По вертикалі: 2. Хто був перським царем під час третього походу персів на Грецію?. 3. Де відбулася битва у 480 р.до н.е. ?. 6. Який народ здобув перемогу в греко-перських війнах?. 8. Де відбулася битва в 490 році до н.е.?.

Завдання № 3

Заповніть таблицю: битви греко – перської війни

дата	битви	результат

серпень 490 р.до не, вересень 480 р. доне. 479р до н.е. Липень 480 р. до н.е; битва при Платеї; Марафонська битва; битва при Фермопілах, Саламінська битва. перемога греків, перемога персів.

Завдання 4.

Встановіть відповідності між правителем та подією, яка з ним пов'язана

правитель	подія
1. Мільтіад	а. Фермопільська битва
2. Фемістокл	б. придушення повстання в Мілеті
3. Ксеркс	в. Саламінська битва
4. Леонід	г. Марафонська битва
5. Дарій	д. покарання протоки Гелеспонт

впиши правильні відповіді _____

Завдання № 5

Частина Афінської бібліотеки була охоплена пожежею, але місцеві мешканці змогли її загасити. Проте карти зазнали пошкодження і водою було змито частину позначок та інформації на них, які стосуються греко-

перських війн. До вас, як відомих картографів звернулися з проханням відновити первинний вигляд карт. З цією метою Вам надали контурні карти та перелік втраченої інформації, яку необхідно позначити. За правильне виконання вам обіцяють виділити від одного до 12 талентів на розвиток вашої картографічної студії.

Позначте на контурній карті

1. Території Перської та Грецької держави;
2. Напрямки походів перських військ;
3. Нейтральні держави;
4. Місце загибелі перського флоту біля м. Афон;
5. Напрямки походів грецьких військ

Завдання №6

Ви знайшли зображення з літопису, але текст під ним відсутній. У вас є 4 уривки з описом різних подій та зашифроване слово. Розгадайте ребус та підберіть уривок, який відповідає подіям на зображенні, щоб відновити історичну подію.

а. Ксеркс підійшов до Фермопіл і став поруч з проходом. Чотири дні противники не починали військових дій. На п'ятий день Ксеркс наказав атакувати прохід. Наступ відбірного перського війська не мав успіху. Захисники Фермопіл використовували тактику виманювання сил противника і знищення невеличкими групами.

б. Навесні 480 р. до н.е. Ксеркс із військом переправився з Азії в Європу через протоку Геллеспонт. Коли буря зруйнувала перший міст, цар наказав не тільки вбити будівельників, а й покарати море, висікти Геллеспонт батогами і закувати його в кайдани.

в. Грецький флот стояв у морській протоці між Аттикою та островом Саламін. Сили були нерівні. У греків було 370 трієр, а в персів — 700 кораблів. Фемістокл пропонував дати бій у вузькій Саламінській протоці. У ній було багато підводного каміння й мілин. Грецькі моряки добре знали цю протоку, а перси — погано, проте Фемістокла не слухали.

г. Відступаючи, грецький флот заманив противника у найвужче місце протоки. Тут перси не могли зберегти свій стрій і почався розлад у їхніх діях. В них не було простору для маневру. їхні незграбні кораблі стикалися один з одним, сідали на мілину.

Завдання №7

Завершіть відновлення літопису заповнивши пропуски у тексті.

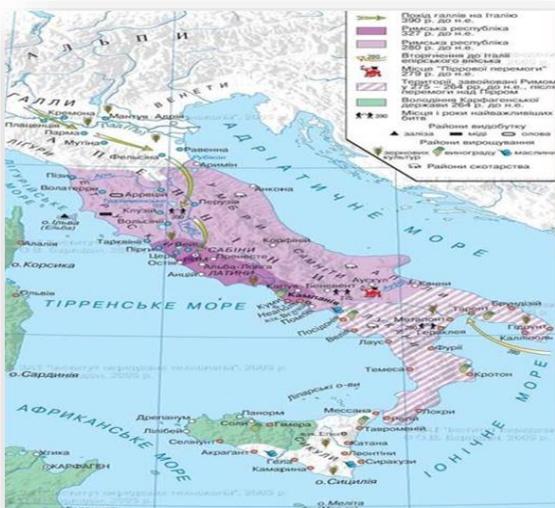
Приводом для греко-перських війн стало повстання в місті _____ . У цей час перською державою правив _____ , який у 492 році до н. е. направив величезний флот на Грецію. Перший похід відбувся в _____ році до н. е. Перська армія висадилася біля міста _____ , де й відбулася битва з афінянами, якими командував _____ . Марафонська битва завершилась _____ . Новий похід персів на Грецію розпочався через 10 років у _____ році до н. е. Перську армію очолив цар _____ . Грецька армія на чолі зі спартанським царем _____ зустріла персів у _____ ущелині, але була розбита. Цього ж року відбулася морська битва біля острова _____ , яка закінчилася _____ . В 479 р. до н.е. об'єднані війська греків зішлись у двобої із залишками перського війська поблизу міста _____ . Ця битва завершилась перемогою _____ . Війна тривала ще 30 років і завершилась підписанням _____ миру, який закріплював перемогу _____ .

Приклади компетентнісно орієнтованих завдань, які можуть бути використанні при вивченні наступних тем: Давній Рим за царської та республіканської доби; Римська імперія.

№1 Подорож на Апенніни

Друзі порадили вам відвідати Апеннінський півострів, територія якого хоча і нагадує чобіток, але саме тут зародилася майбутня Римська імперія. Також протягом подорожі ви зможете побувати на 5 морях, найвищих горах Європи - Альпах, відвідати острів на якому жив винахідник Архімед, а також дізнатися чому греки назвали цю країну Італією. Коли ви завітали до туристичного агентства, то на столі побачили 4 можливі маршрути подорожі. Якою цифрою позначена карта, яку необхідно взяти з собою для успішної подорожі до Італії?

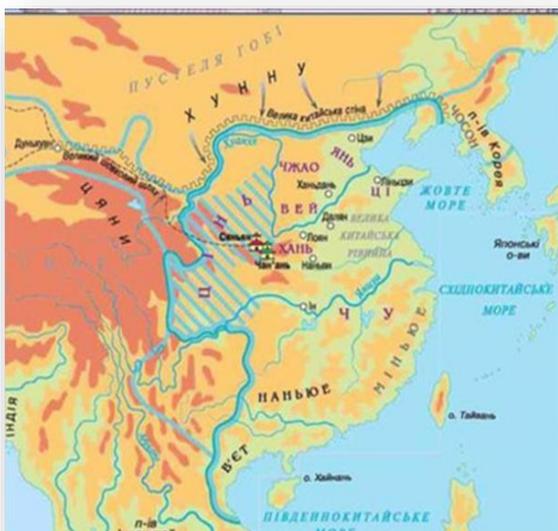
1

2

3

4

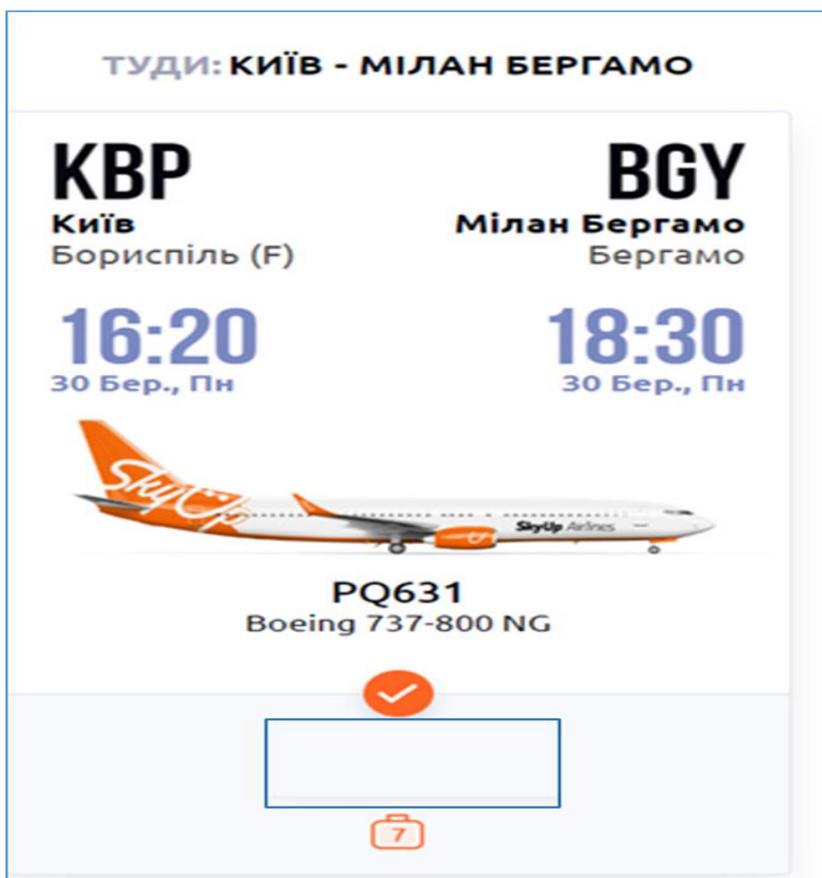

№2 Квиток на літак

Ви вже зібралися в дорогу до Італії, але виявилось, що вартість квитків значно зросла і ви не зможете їх оплатити. Проте керівництво авіакомпанії розіграє акційний безкоштовний квиток. Аби його отримати необхідно скласти і розв'язати історичне рівняння із запропонованих подій. Отриману відповідь потрібно внести у вартість квитка і написати назву події, яка пов'язана з отриманим числом.

Рівняння: Рік об'єднання Верхнього та Нижнього Єгипту, поділити на кількість номів на які поділялася Єгипетська держава, додати кількість спартанців у загоні царя Леоніда у битві при Фермопілах, відняти кількість річок у долині яких утворилося Межиріччя, додати рік Саламінської битви та відняти кількість років у столітті.

Відповідь : $(3000/40+300-2+480-100=753)$ (до н.е) **Рік заснування Риму.**

№3. Заснування Риму

Після прильоту до Італії, ви вирушили до Риму. Місцевий екскурсовод розповів цікаву легенду про його заснування. За легендою виникнення міста пов'язують з іменами двох братів-близнюків Ромула і Рема. Їхній дід був царем, якого позбавив влади власний брат. А близнюків він наказав у кошику викинути в Тибр, бо боявся, що коли вони виростуть, то також усунуть його з престолу. Але малюки змогли врятуватися завдяки вовчиці, яка їх вигодувала, а згодом їх забрав до себе та виховав пастух. Коли брати підросли, вони, дізнавшись про своє царське походження, перемогли свого діда та повернули собі владу. Брати вирішили побудувати місто на пагорбі де їх вигодувала вовчиця. Але під час сварки за землю, Ромул убив Рема, а в 753 р. до н.е. заснував місто, яке назвав на власну честь - Римом. Екскурсовод запитує, як ви думаєте, який символ створили римляни на честь цієї легенди? Якщо Ви правильно відповісте, то отримаєте пропуск до Колізею.

1. Мурал на честь ромула і Рема

2. Скульптуру на честь вовчиці

3. Триумфальну арку

4. Пам'ятник на честь пастухів

№4 Колізей

I. Ви успішно справилися з попереднім завданням і отримали пропуск до Колізею. Це велична арена на якій протягом історії відбувалися різноманітні масові розважальні та урочисті заходи. Назву одного з видів таких заходів ви можете зараз прочитати, але оскільки він написаний латиною, то вам потрібно його розгадати:

II. Проведення перших гладіаторських боїв у Римі було зафіксовано в 216 р.до не. Гладіатором називали бійця, який бився з іншим гладіатором або з дикими тваринами для забави публіки. Сьогодні і у вас (вашої команди) буде можливість взяти участь у такому заході.

Вправа «сніжний ком»

Від кожної команди потрібно обрати по одному учаснику. Учитель має 3-5 карток із зображеннями визначеної події, постаті чи архітектурної споруди. Після демонстрації картки, кожен учасник по черзі каже по реченню про подію, яка зображена на картці. Програє той учасник, який не зможе продовжити розповідь. Вправа триває до перемоги у 3 раундах. Після кожного раунду можна змінювати учасників.

Можливі варіанти:

Юлій Цезар

Римський Пантеон

Римський форум

№ 5 Пунічні війни

I. Однією з найважливіших подій в історії Риму були - Пунічні війни. Саме внаслідок цієї війни, Рим отримав перші іноземні території і перетвориться на Римську імперію. Назва війн пов'язана з тим, що римляни називали пунійцями мешканців однієї держави з якою і розпочнуть війну.

Але яка ж назва цієї держави? Розшифруйте назву країни з якою воювали римляни у пунічних війнах:

II. Тепер коли ми дізналися всіх учасників пунічних війн у нас з'явилася можливість взяти у них безпосередню участь.

Пунічні війни

Вправа виконується в групах. Одна група “римляни” інша “карфагенці”. **Варіант 1.** Кожна з груп отримує кросворд з основними подіями пунічних війн. Перемагає команда, яка швидше і правильніше виконає кросворд. Можна зробити 3 окремих кросворди про кожну війну, або команді “римлян” надається з питаннями про карфаген, а команді “карфагенців” про римлян.

ПУНІЧНІ ВІЙНИ

Розгадай кросворд.

По горизонталі: 1. Виплата великої суми грошей в час війни. 5. Гори, які подолали карфагенці для нападу на Рим. 7. Який народ заснував Карфаген? 9. в в 202 р. до н. е. біля цього міста, римляни завдали нищівної поразки карфагенському війську. 10. Фраза «Карфаген має бути зруйнований» належить. 11. Якому римському полководцю в 202 р. до н.е. вдалось перемогти Ганнібала?. 13. Основна бойова одиниця в римській армії. 14. Який грецький філософ і винахідник загинув час облоги Сіракуз від руки римського солдата.

По вертикалі: 2. Найвища винагорода для полководця, урочистий в'їзд до Риму в супроводі війська. 3. Колонія фінікійців у Північній Африці. 4. Підкорена країна, управителі якої призначалися сенатом. 6. Один з островів, які втратив Карфаген внаслідок Пунічних війн. 8. Зразком того, як можна оточити і перемогти ворога, маючи менше сил, є битва при. 12. Карфагенський полководець у 2 Пунічній війні.

Варіант 2. Вправа також може виконуватися у вигляді вікторини та таблиці з балами. Кожна команда обирає рубрику та ячейку з балами і отримує запитання. (чим вищий бал тим складніше запитання) Якщо відповідь правильна, то команда отримує таку кількість балів, яка зазначена у ячейці. Якщо відповідь неправильна, то відповідна кількість балів у них забирається. Перемагає команда, яка набирає більшість балів по завершенню всіх запитань.

Зразок таблиці

персоналії	1	2	3	4
битви (події)	1	2	3	4
дати (хронологія)	1	2	3	4
терміни	1	2	3	4
фото запитання	1	2	3	4

№6 Стадіон (історичний футбол)

Окрім Колізею в Римі також існували інші арени для проведення різноманітних видовищних заходів. Одним з них був стадіон-іподром де відбувалися перегони на колісницях в яких брали участь представники різних римських родів. В наш час стадіони використовують для не менш видовищних видів спорту, зокрема футболу, який дуже люблять в Італії. Сьогодні відбудеться товариський матч на честь річниці примирення між патриціями та плебеями. Війна між ними розпочалася в 509 році до н.е і завершилась у 287 році до н.е. Ви можете взяти участь у матчі, але щоб потрапити до однієї з команд вам необхідно виконати тренувальні завдання, які підтвердять вашу майстерність:

А) Якщо обираєте команду “Патриціїв”, то позначте на стрічці часу рік завершення війни між патриціями та плебеями та порахуйте скільки років минуло від цієї події до нашого часу. Також необхідно відгадати назву форми правління, яка існувала в Римі до початку повстання плебеїв.

Б) Якщо обираєте команду “Плебеїв”, то вам потрібно порахувати скільки років тривала війна між патриціями та плебеями та позначити на стрічці часу дату початку війни між ними. Також необхідно відгадати назву форми правління, яка виникла після усунення останнього римського царя від влади.

Ви успішно пройшли відбір до команди. Тепер настав час створити її емблему та придумати гасло. Переможець матчу отримає можливість відвідати римський форум. (команди на ватмані зображують емблеми, пояснюють їх зміст, обирають капітанів команд та вигукують придумані гасла. Назви команд можна також змінити придумавши назву свого роду.

Історичний футбол

(правила проведення)

Учитель записує на дошці назви команд та рахунок. Використовуючи міжпредметні зв'язки з фізкультурою можна пригадати основні правила та мету гри у футбол. Для гри використовується підготовлений шаблон поля. Його можна намалювати на дошці і використовувати магнітні фішки для руху по точкам, або використати відповідний шаблон у презентації. Гра можлива у двох форматах:

1. учитель заздалегідь готує питання, які задає командам;
2. учні самостійно готують питання, які задають один одному.

Під час гри можливо обрати три напрямки руху, центр, лівий та правий фланг. Матч починається з центру поля і далі рух відбувається по точкам. Кожен хід команда отримує запитання з теми уроку. Рух центром коротший і складається з 3 ходів до воріт, але питання будуть складнішими. Рух флангами довший і складається з 4 ходів до воріт, але питання будуть простішими. Якщо під час свого ходу команда дала правильну відповідь, то переходить до наступної точки, якщо відповідь неправильна, то хід переходить до команди супротивника. Коли команда потрапляє на помаранчеву точку, то в неї є можливість забити гол. Є два варіанти, як це зробити:

1.варіант - капітан обирає одного гравця із своєї команди, якому учитель задає запитання, якщо він відповідає, то команда забиває гол і гра продовжується з центру. Якщо відповідь неправильна то хід переходить до команди суперника.

2. варіант - команда супротивника обирає свого одного гравця, який буде виконувати функцію воротаря і питання будуть задавати йому. Якщо він правильно відповів, то хід переходить до його команди. Якщо відповідь неправильна, то команда пропускає гол. Також можна, аби гравець протилежної команди замість учителя задавав питання гравцю\воротарю.

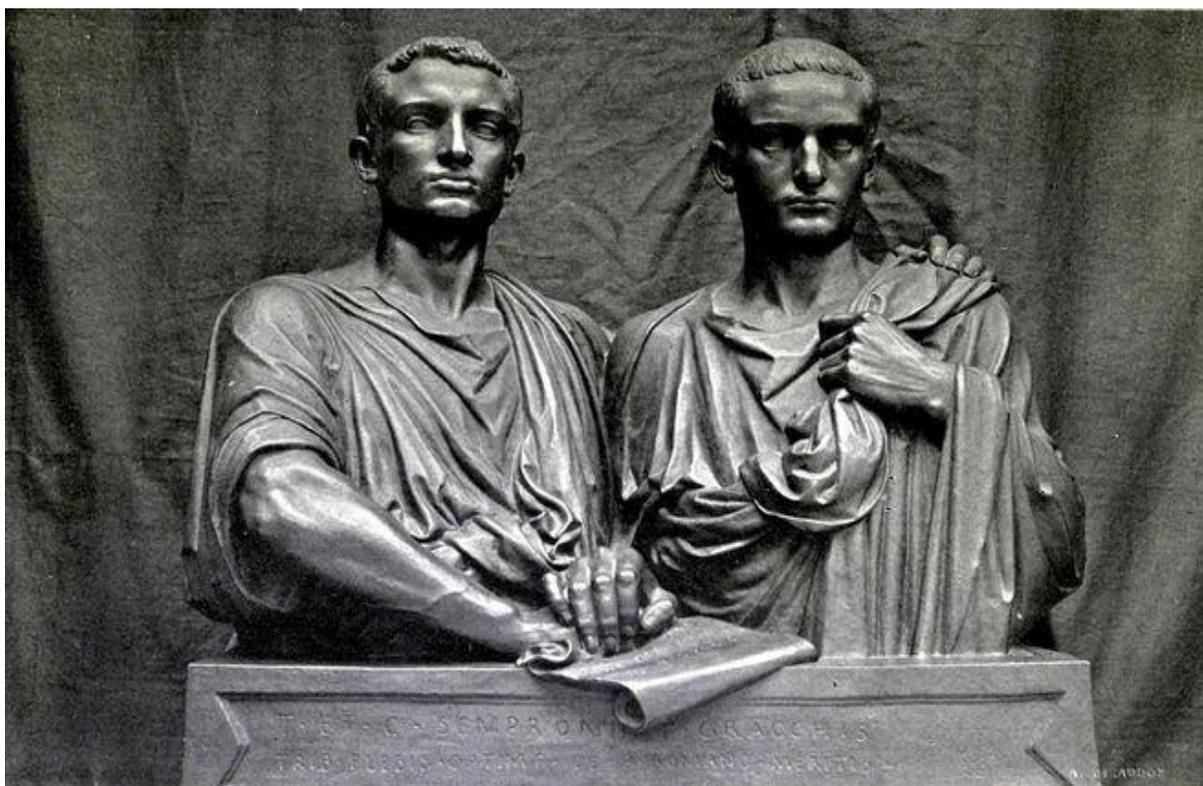
Тривалість гри можна визначати: за часом, кількістю ходів, до певної кількості голів. Перемагає команда, яка забила найбільшу кількість голів. Питання, або завдання для гри учитель готує в залежності від тих компетентностей, які протягом уроку він хоче сформувати, або перевірити рівень їхньої сформованості, тому вправа є універсальною і може використовуватися при розгляді різних тем.

№ 7 Народний трибун/Змагання ораторів

За перемогу в змаганнях з історичного футболу вашу команду нагородили квитками до римського форуму. Таку назву мала центральна площа Стародавнього Риму, яка була центром суспільного життя, та місцем повсякденного спілкування людей. Форуми часто використовувалися для проведення дебатів між провідними науковцями, філософами та політиками Риму.

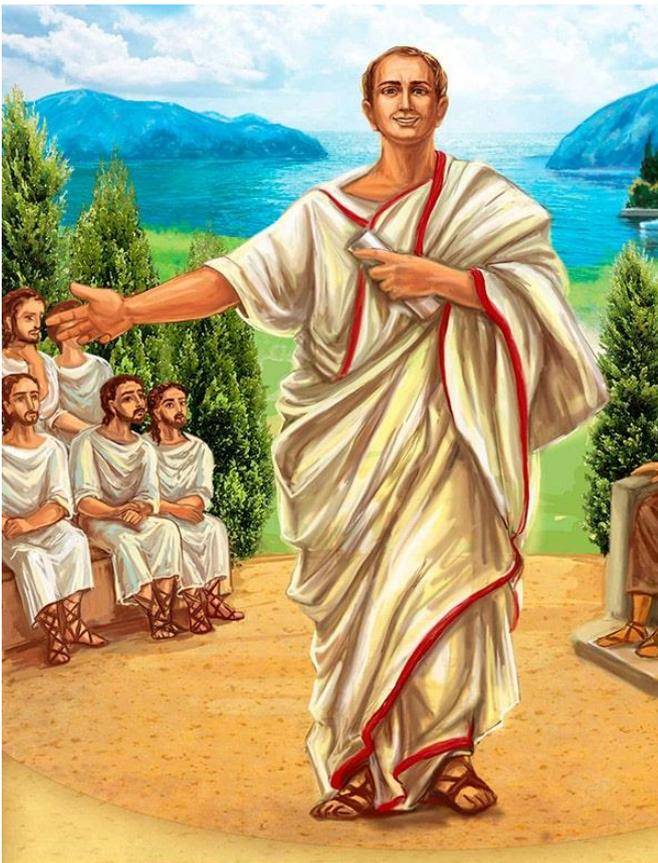
Варіант1

Також на форумі виступали і народні трибуни. Народні трибуни були захисниками прав та інтересів всіх пересічних громадян. Вони мали право забороняти розпорядження або постанову будь-якого магістрату, сенату, арештовувати і накладати штрафи, видавати едикти і пропонувати законопроекти. Найвідомішими трибунами були Брати Гракхи, які запропонували ряд важливих реформ, але так і не змогли їх реалізувати. В центрі стоїть інформаційна панель, яка дозволяє відчувати себе на посаді

народного трибуна. Вам пропонують за допомогою інформаційної панелі створити інтернет форум для обговорення реформ братів Гракхів. Оформіть відповідні рубрики та створіть опитування для учасників форуму стосовно цих реформ. За які ідеї ви проголосуєте, а які відхилите? Чому? Запропонуйте альтернативний варіант реформ, аби вони були підтримані більшістю голосів учасників форуму.

Варіант 2

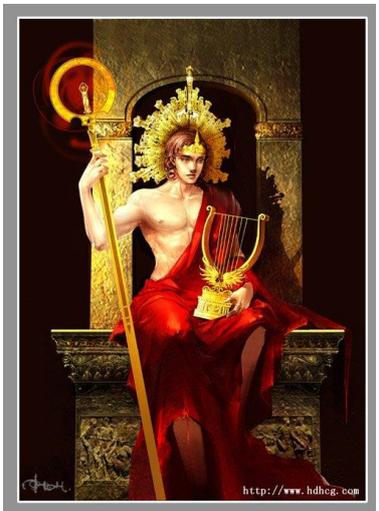
В центрі площі стоїть чоловік, який каже, що він нащадок видатного римського політика та оратора Цицерона і вигукує що: «Знання законів полягає не в тому, щоб пам'ятати їхні слова, а в тому, щоб осягнути їхній сенс». Саме тому він викликає на словесну дуель всіх бажаючих пояснити “крилаті вислови”. Хто зможе розтлумачити 4 крилаті вислови, отримає від нього квитки до римського музею, але у разі програшу, піде чистити “авгієві

стайні” на іподромі замість нього. Ви вирішили прийняти виклик. **Розтлумачте зміст крилатих висловів та поясніть з якими історичними подіями вони пов'язані:**

1. Гуси врятували Рим; 2. Піррова перемога; 3. Ганнібал у воріт; 4. Перейти Рубікон.

№ 8 Пантеон

Ви отримали квитки до музею і завітали до нього аби побачити величні статуї римських богів. Але перед самим входом Ви відчули землетрус, який був спричинений виверженням вулкану Везувія. Внаслідок його попереднього виверження в 79 році було повністю знищено місто Помпеї. В цей раз обійшлося невеликими поштовхами, але коли ви зайшли до приміщення музею, то побачили, що всі експонати лежать на землі разом з табличками та описами до них. Робітники намагаються поставити їх на свої місця, але їм потрібна допомога в упорядкуванні. **Вас попрохали заповнити таблицю відповідностей імен римських богів з їх описами та скульптурами. (Таблицю потрібно розрізати і перемішати, а учні\учениць відтворять правильну послідовність). Допоможіть відновити музейні експонати:**

Юпітер		бог хмар, дощу й води
Нептун		бог світла, покровитель музики, віщування і лікування

Марс		бог вогню, захисник від пожеж
Юнона		давньоримська богиня весни, садів та кохання
Венера		богиня домашнього вогнища й родинного життя
Меркурій		бог неба та грому, цар богів у давньоримській релігії та міфології

<p>Аполлон</p>		<p>бог торгівлі, вісник богів</p>
<p>Вулкан</p>		<p>бог війни</p>
<p>Веста</p>		<p>давньоримська богиня, захисниця держави та її порадниця</p>

№9 Інтерв'ю для шкільної газети

Працівники музею дуже вдячні вам за допомогу у відновленні експозиції музею. У вигляді нагороди вони пропонують вам унікальну можливість провести інтерв'ю з будь-якою постаттю періоду існування Стародавнього Риму. Для цього буде використовуватися останнє досягнення інформаційних технологій штучний інтелект у вигляді програми Chat GPT. Вам достатньо обрати історичну постать і підготувати 10 питань для відповідей протягом інтерв'ю. Після отримання відповідей, Вам необхідно проаналізувати отриману

Приклади компетентнісно орієнтованих завдань, які можуть бути використанні при вивченні наступних тем «Громадянської освіти»: «Я» та «інші». Гідність і рівність; Правила співжиття в минулому і тепер; Рівність і гідність як основа взаємодії в суспільстві; Приватний простір людини в минулому і тепер; Якими є відносини людини і держави. Що їх пов'язує?; Що таке «права людини»

Вправа" Особистість"

Форма роботи: Індивідуальна робота(обговорення в групах)

Тривалість 40 хвилин

Необхідні матеріали: кольоровий папір, маркери, скотч.

Мозковий штурм

Як ви думаєте: хто є творцем історії? (Діти висловлюють свої думки)

Учитель\учителька пропонує записати їх думки на дошці, при цьому дотримуватись наступних правил:

- **кажіть все, що спаде на думку;**
- **не критикуйте висловлювань інших;**
- **розширення запропонованої ідеї заохочується.**

Кожен з учнів та учениць отримує кольоровий папір, та без ножиць повинен створити макет людини (за зразком) Після цього потрібно написати на кожній частині тіла макету, свою мрію, улюблений фільм, улюблену книгу, хобі, та місце відпочинку. Потім учасники починають підходити один до одного, та шукають позиції які в них співпали, і записують на аркуші імена одnodумців. Після виконання починається обговорення.

Запитання:

- у кого з учасників співпали всі позиції?
- у кого співпали декілька позицій?
- як ви думаєте чому всі учасники відрізняються один від одного?

Далі учні та учениці розміщують свої макети на дошці, картина з унікальними особистостями, після чого задається питання для рефлексії: «що допомагає різним людям співіснувати в єдиному суспільстві»?

Вправа “Невідомий острів”

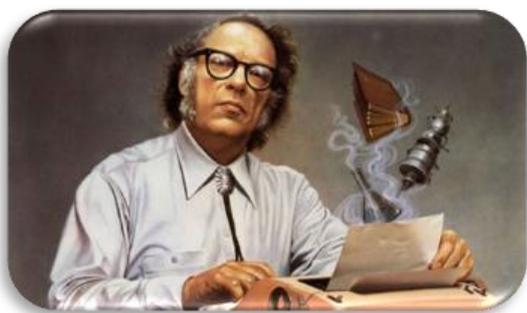
Уявіть, що ви потрапили на невідомий острів. Місцеве населення обрало вас своїм правителем, але з вимогою, що ви допоможете організувати їхнє суспільне життя. Використовуючи свої знання соціальних норм (правил) та отримане зображення острова, допоможіть місцевому населенню забезпечити порядок, розвиток і стабільність на острові. Які дії ви будете робити першочергово? Чому? Чи будуть створені органи правопорядку та фінансова система. Яким чином будуть відбуватися призначення на посаду, якими критеріями ви будете керуватися? З якими труднощами можете зіткнутися? Яким чином ви плануєте їх вирішувати?

Питання для дискусії. Опрацюйте наведені протилежні точки зору про роль правил у суспільстві та обговоріть у групах:

- чи може суспільство існувати без правил?
- напишіть есе “ Чи потрібні правила у суспільстві?”
- створіть, або оновіть «Правила вашого класу»

«Спочатку не існувало законів, які регулювали вчинки людей. Тому людям довелося самостійно встановлювати необхідні правила співіснування. Але навіть після цього, вони не можуть змусити себе їх дотримуватися. Тому, якщо правил не буде нічого в цьому світі не зміниться.»

«Щоб існувати, кожен живий організм потребує певних правил, або у вигляді певних звичаїв чи писаних законів. Що з нами буде, якщо кожен буде робити, що він захоче? Мабуть це призведе тільки до одного-загибелі людства! »

Айзек Азімов

Роберт Мерль

Правник

Робота з документом №1

До Вас, як до відмих правників звернулися з проханням, оновити Декларацію прав людини. Яку 31 статтю Ви запропонуєте додати до Декларації? Чому?

Загальна декларація прав людини

- Стаття 1. Право на свободу і рівність.*
- Стаття 2 Свобода від дискримінації.*
- Стаття 3. Право на життя, волю й особисту недоторканність.*
- Стаття 4. Свобода від рабства.*
- Стаття 5. Свобода від жорстокого і принижуючого гідність ставлення.*
- Стаття 6. Право на визнання суб'єктом права.*
- Стаття 7. Право на рівність перед законом.*
- Стаття 8. Право на судовий захист компетентним судом.*
- Стаття 9. Свобода від довільного арешту, затримки і вигнання.*
- Стаття 10. Право на справедливий публічний судовий розгляд.*
- Стаття 11. Право вважатися невинним до винесення обвинувального вироку (презумпція невинності).*
- Стаття 12. Свобода від втручання в особисте життя, родину, право на недоторканність житла, на таємницю кореспонденції, право на честь і репутацію.*
- Стаття 13. Свобода пересування і вибору місця проживання.*
- Стаття 14. Право на притулок від переслідування в інших країнах.*
- Стаття 15. Право на громадянство і волю його змінювати.*
- Стаття 16. Право на створення родини і сімейне життя.*
- Стаття 17. Право на власність.*
- Стаття 18. Свобода совісті й релігії.*
- Стаття 19. Свобода переконань і право на інформацію.*
- Стаття 20. Право на мирні збори й асоціації.*
- Стаття 21. Право на участь у керуванні державою і на вільні вибори.*
- Стаття 22. Право на соціальне забезпечення.*
- Стаття 23. Право на вибір роботи, захист від безробіття, право на рівну оплату за рівну працю, право на вступ у профспілки.*
- Стаття 24. Право на відпочинок і дозвілля, право на оплачувану відпустку.*
- Стаття 25. Право на адекватний життєвий рівень.*
- Стаття 26. Право на освіту.*
- Стаття 27. Право на участь у культурному житті суспільства.*
- Стаття 28. Право на такий суспільний порядок, у якому дотримуються права людини.*
- Стаття 29. Обов'язок виконувати обов'язки перед суспільством.*
- Стаття 30. Свобода від порушення перерахованих прав.*

Робота з документом №2

Опрацюйте статті конституції та визначте, які основні обов'язки громадян в них закріплені? Як ви думаєте, чому незнання законів не звільняє від відповідальності? Які обов'язки ви б хотіли додати до існуючого переліку? Чому?

Стаття 65. *Захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів є обов'язком громадян України.*

Стаття 66. *Кожен зобов'язаний не заподіювати шкоду природі, культурній спадщині, відшкодовувати завдані ним збитки.*

Стаття 67. *Кожен зобов'язаний сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом.*

Стаття 68. *Кожен зобов'язаний неухильно дотримуватися Конституції України та законів України, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей.. Незнання законів не звільняє від юридичної відповідальності.*

Питання для дискусії. Опрацюйте висловлювання видатних людей. Чию точку зору ви підтримуєте? Як ви думаєте чи може право існувати без обов'язків? Які обов'язки ви маєте у повсякденному житті?

«Моє право полягає в тому, що у інших є обов'язки по відношенню до мене?»

В. Вільденбанд

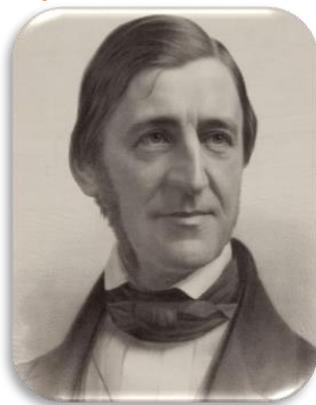

«Рівність прав не у тому, що всі ними користуються, а в тому, що вони всім надані».

Сенека

*«Моє право розмахувати
руками завершується там,
де починається ніс мого
сусіда».*

Емерсон

*«Ми втратили баланс між
правами та обов'язками.
Сьогодні всі говорять виключно
про права, але ніхто не згадує
про обов'язки. Як наслідок ми
рухаємо суспільство у хибному
напрямку»*

Такеші Кітано

Прес метод або мікрофон

Учні заповнюють встановлений зразок.

Я вважаю, що _____

(висловіть, свою думку, поясніть, у чому полягає ваша точка зору)

Тому, що _____

(наведіть причину появи своєї думки)

Наприклад _____

(докази факти)

Висновки

_____ тому _____

(узагальніть свою думку, зробіть висновок)

Природнича освітня галузь

Кометентнісно-орієнтовані завдання Тема: Різноманітність тварин у природі

Очікувані результати навчання:

здійснює пошук, порівнює та систематизує самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб інформацію природничого змісту [6 ПРО 2.1.1];
представляє самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб інформацію природничого змісту в різних формах [6 ПРО 2.2.1];
розуміє розмаїття природи та певні її закономірності [6 ПРО 3.1.1];
вирізняє з допомогою вчителя чи інших осіб наукову інформацію з-поміж іншої і використовує її у своїй діяльності [6 ПРО 4.1.1].

Африканський сірий папуга, або Жако

Якщо ви коли-небудь бачили африканського сірого папугу, то знаєте, що це красиві птахи, але чи знали ви також, що вони здатні запам'ятовувати до 1 000 слів і більше, і використовувати слова, які вони вивчили, в контексті?

ЗАГАЛЬНОПРИЙНЯТА

НАЗВА: Африканський сірий папуга.

НАУКОВА НАЗВА:

Psittacus erithacus Linnaeus, 1758.

ТИП ЖИВЛЕННЯ:
рослиноїдний.

СЕРЕДНЯ ТРИВАЛІСТЬ
ЖИТТЯ: 20-30 років.

ДОВЖИНА: 12,9 дюймів.

РОЗМАХ КРИЛ: 18-20 дюймів.

ВАГА: 2,5 фунта.

Африканські сірі папуги зазвичай мешкають у саванах, прибережних мангрових заростях, лісах і на узліссях лісових галявин.

Як і хвилясті папуги, Жако відкладають яйця не відразу, а з інтервалом у два дні. У кладці зазвичай буває 3 - 4 яйця, рідше до 5, вагою до 13 г.

Африканські сірі папуги зазвичай літають зі швидкістю близько 45 миль на годину, що відповідає середній швидкості папуг у цілому.

Дослідження Програми ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП) 2003 року підрахувало, що майже 660 000 африканських сірих птахів було продано на міжнародному ринку в період між 1982 і 2001 роками.

Імпорт вилонених у дикій природі особин до Сполучених Штатів був заборонений у 1992 році відповідно до Закону про охорону диких птахів. Європейський Союз заборонив імпорт диких птахів у 2007 році. Тим не менш, існували значні ринки для торгівлі африканськими сірими на Близькому Сході, у Східній Азії та в самій Африці.

На початку 21 століття загальна чисельність дикої популяції сягала 13 мільйонів особин, хоча точні підрахунки було неможливо здійснити через ізольованість місць існування та політичну нестабільність окремих регіонів.

Як швидко літає африканський сірий папуга?

Що стосується льотних здібностей, то африканські сірі папуги зазвичай літають зі швидкістю близько 45 миль на годину.

Дай відповідь на питання та виконай практичні завдання.

Для цього використовуй пропонований текст та рисунки.

Варіант 1.

1. Довжина африканського сірого папуги становить 12,9 дюймів. Визнач його довжину у сантиметрах:

_____.

Запиши його довжину, округливши до одиниць:

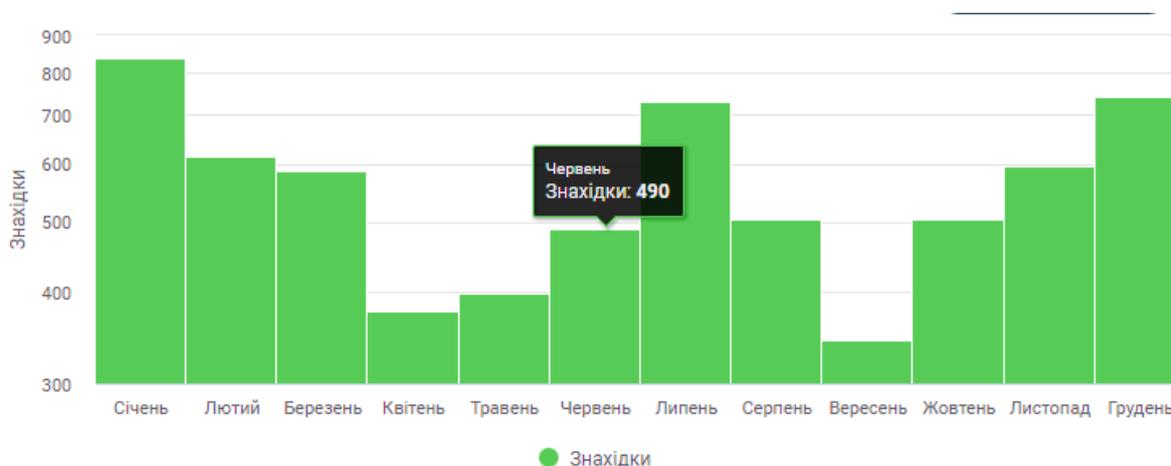
_____.

2. В одній кладці переважно самка висиджує 4 яйця. Яка приблизна маса всієї кладки в кілограмах?

_____.

3. Розглянь графік «Розподіл знахідок Африканського сірого папуги». За допомогою графіка визнач, в яких місяцях зафіксовано найбільше знахідок. Враховуючи, географічне поширення папуги, пояснить чому саме в ці місяці зафіксовано найбільше знахідок.

4. Скільки часу знадобиться папузі для того, щоб подолати відстань 60 км?

5. Визначте розміри клітки, необхідні для утримання Африканського сірого папуги. Врахуйте, що розміри клітки повинні бути на 4 фути більші за розміри тварини.

6. Порівняйте корми трьох виробників:

за складом: злаки, насіння, фрукти, овочі, мінерали

за вмістом вітамінів і добавок:

за добовою нормою споживання корму (укажіть добову норму у гр):

1) **«Versele-Laga Prestige Parrots» («ВЕРСЕЛЕ-ЛАГА ПРЕСТИЖ ВЕЛИКИЙ ПАПУГА»)** корм для великих папуг, зернова суміш.

СКЛАД КОРМУ

ІНГРЕДІЄНТИ: смугасті насіння соняшнику – 25%, біле насіння соняшника – 20%, кукурудза – 7%, пшениця – 6%, сафлор – 5%, очищений арахіс – 5%, овес – 5%, гречана крупа – 5%, неочищений рис – 4%, цілісний арахіс – 4%, сорго – 3%, конопляне насіння – 3%, очищений овес – 3%, кедрові горіхи – 2%, попкорн – 2%, гарбузове насіння – 1%.

АНАЛІЗ СКЛАДУ: протеїн – 14%, жир – 20,5%, клітковина – 17,5%, попіл – 3%, кальцій-0,12%, фосфор – 0,4%, лізин – 0,47%, метіонін – 0,25%, треонін – 0,45%.

2) **Корм для середніх африканських папуг Vitakraft «African»**

СКЛАД КОРМУ

ІНГРЕДІЄНТИ: Злаки, Насіння, Фрукти (інжир сушений 2%, банан сушений 1.7%, кокос сушений 1%), Мінерали (гравій 3%), Овочі, Олії та жири, Рослинні екстракти білка, Овочі та овочеві продукти, Дріжджі (бета-глюкани 90 мг/кг).

ДОБАВКИ на 1 кг: Вітамін А - 8000 МО, Вітамін D3 - 900 МО, селен - 0.10 мг, йод - 0.40 мг, мідь - 8.00 мг, марганець - 65.00 мг, цинк - 50.00 мг.

Рекомендації з годування: Давати щодня 1 ст.л. (10-15 г).

3) **Versele-Laga Prestige Premium Parrots ВЕРСЕЛЕ-ЛАГА ПРЕСТИЖ ПРЕМІУМ ВЕЛИКИЙ ПАПУГА** повнораціонний корм для великих папуг

СКЛАД КОРМУ

ІНГРЕДІЄНТИ: насіння (смугасте насіння соняшнику - 17%, насіння сафлору - 14%, біле насіння соняшнику - 6,5%, насіння гарбуза - 2%), злаки (неочищений рис - 10%, гречана крупа - 9%, овес - 9%, канаркове насіння - 5%, дарі - 3%, жовте просо - 3%, очищене просо - 2%, червоне просо - 2%, кукурудза - 2%, попкорн з кукурудзи - 1%, попкорн з пшениці - 1%), злаки (не очищений рис - 10%, гречана крупа - 9%, овес - 9%, канарки - 5%, дарі - 3%, жовте просо - 3%, очищене просо - 2%, кукурудза - 2%, попкорн із кукурудзи - 1%, попкорн з пшениці - 1%, попкорн з пшениці - 1%, , попкорн із пшениці - 1%), махі VAM-гранули - 8% (насіння, злаки, фрукти, рослинні олії та жири, цукри, вітаміни, амінокислоти, фруктоалігосахариди (ФОС), моноолігосахариди (МОС)), овочі (зелений горох - 2%, сушений гострий червоний перець - 0,5%), мінерали (подрібнені раковини устриць - 2%), фрукти (плоди шипшини - 1%).

ДОБАВКИ на 1 кг: вітамін А - 8800 МО, вітамін D3 - 1600 МО, вітамін Е - 20 мг, залізо - 20 мг, йод - 1,5 мг, мідь - 7 мг, марганець - 48 мг, цинк - 45 мг, селен - 0,15 мг, антиоксиданти, консерванти, барвники.

АНАЛІЗ СКЛАДУ: білок – 13%, жир – 14%, клітковина – 15%, зола – 6%, кальцій – 0,9%, фосфор – 0,5%, лізин – 0,45%, метіонін – 0,3% , треонін – 0,4%.

7. Визначте скільки необхідно витратити грошей для того, щоб прогодувати сірого папугу кормом, якому ви надали перевагу, враховуючи рекомендації з годування.

8. Добовий раціон Африканського сірого папуги повинен включати свіжі овочі та фрукти. Визначте, скільки щодня в грамах необхідно споживати папузі овочів і фруктів, якщо добова норма споживання корму становить 75%.

Тема: Вода як розчинник. Приготування та вивчення розчинів. Розчини у природі, побуті та організмі людини.

Практична робота. Дослідження розчинності речовин (цукру, солі, лимонної кислоти, олії).

Очікувані результати навчання:

розпізнає самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб ті із запропонованих проблем, які можна розв'язати дослідницьким способом [6 ПРО 1.1.1];

ставить запитання про будову і властивості об'єктів природи, умови виникнення та перебігу природних явищ, їх ознаки [6 ПРО 1.1.1-1]; вибирає самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб окремі об'єкти / явища, властивості об'єктів / явищ, які можна дослідити [6 ПРО 1.1.1-2];

виконує самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб спостереження та експерименти за складеним планом, використовуючи запропоновані інструменти / створені моделі [6 ПРО 1.4.2-1];

описує етапи дослідження [6 ПРО 1.4.2-2];

фіксує результати етапів дослідження у запропонований спосіб [6 ПРО 1.4.2-3];

пояснює призначення інструментів / створених моделей, які використовувалися для досліджень і фіксування результатів [6 ПРО 1.4.2-4];

дотримується правил безпеки життєдіяльності під час досліджень [6 ПРО 1.4.2-5];

представляє самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб інформацію природничого змісту в різних формах [6 ПРО 2.2.1];

розуміє розмаїття природи та певні її закономірності [6 ПРО 3.1.1]; вирізняє з допомогою вчителя чи інших осіб наукову інформацію з-поміж іншої і використовує її у своїй діяльності [6 ПРО 4.1.1].

В повсякденному житті ми постійно маємо справу з розчинами. Наприклад, готуємо чашечку чаю або смачненького лимонаду, або на вечерю споживаємо корисний мус.

Коли ви додаєте цукор в чашку чаю, що відбувається...

з цукром?

з масою чаю?

(збільшується, зменшується, не змінюється)

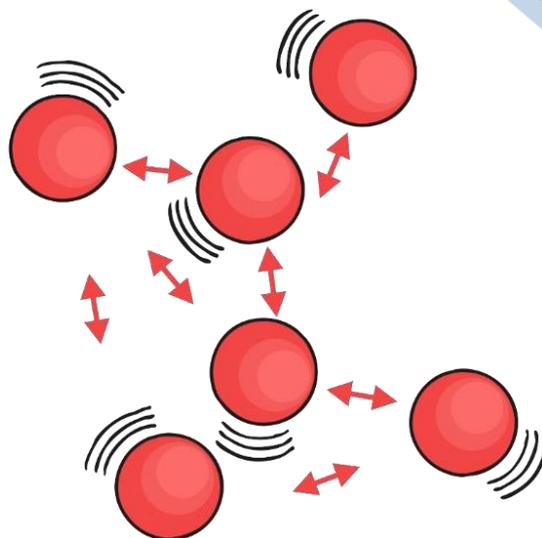
Коли ви додаєте цукор у холодну воду, він розчиняється довше або взагалі розчиняється!

Пригадайте, як розташовані частинки (молекули) в рідині.

Чому розчинення цукру може зайняти більше часу, якщо вода холодніша?

Коли вода холодніша, частинки (молекули) рухаються повільніше.

Коли вода тепліша, частинки (молекули) рухаються швидше – вони мають більшу кінетичну енергію.

Це означає, що коли частинки (молекули) теплої води зіштовхуються з цукром, зв'язки всередині цукрового кубика легше руйнуються.

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ

Речовина, що розчиняється у розчиннику, називається **розчиненою речовиною**.

Речовина, здатна розчинити речовини називається **розчинником**.
Однорідна суміш розчиненої речовини та розчинника називається **розчином**.

Намалюйте ескіз чашки чаю і підпишіть ці визначення в потрібному місці

Створити екіз такожможливо на мобільному пристрої, скориставшись безкоштовним додатком Evernote

Вода – найпоширеніший розчинник на Землі. Вона може розчиняти рідкі, тверді, газоподібні речовини.

Розчини за агрегатним станом розрізняють:

тверді – металічні сплави: сплави заліза з вуглецем; алюмінію з міддю, магнієм, цинком; міді з цинком, оловом; золота з міддю тощо;

рідкі – розчин цукру, солі, лимонної кислоти, спирту у воді;

газуваті – суміш газів (повітря, хлороводень, вуглекислий газ).

МАСА РОЗЧИНУ = МАСА РОЗЧИННИКА + МАСА РОЗЧИНЕНОЇ РЕЧОВИНИ

Як відбувається розчинення?

Речовина, що розчиняється розпадається на частинки (молекули).

Частинки рідини (молекули) розташовані щільно, безперервно й хаотично (безладно) рухаються.

Частинки (молекули) речовини, що розчиняється перемішуються з частинками (молекулами) розчинника.

Якщо додати у воду пісок, він не розчиниться. Ми говоримо, що існують **нерозчинні речовини**.

Малорозчинними речовинами є глина, кальцієва сіль, крейда та інші. У воді вони випадають у вигляді осаду – розчин втрачає прозорість, стає каламутним.

Досліджуємо: Які речовини розчиняються у воді?

Техніка безпеки життєдіяльності

Розлиті речовини – ризик посковзнутися.

Тримайте робочу зону в чистоті. У разі забруднення – терміново приберіть.

Скляний посуд – ризик порізів у разі розбиття.

У разі утворення порізу – промийте рану під проточною водою. Притисніть поверхню рани й негайно повідомте про це дорослих.

Для проведення дослідження необхідно:

- 1) **речовини:** цукор, кухонна сіль, крейда білого та блакитного кольору, олія, пісок, лимонна кислота;
- 2) **обладнання:**
7 слянок (100–200 мл) мірна склянка на 100 мл, ступка фарфорова з товчачиком, скляні (пластикові) палички для перемішування, чайна ложка, гаряча вода (чайник), таймер.

Мірний стакан

Стакан

Ступка з товчачиком

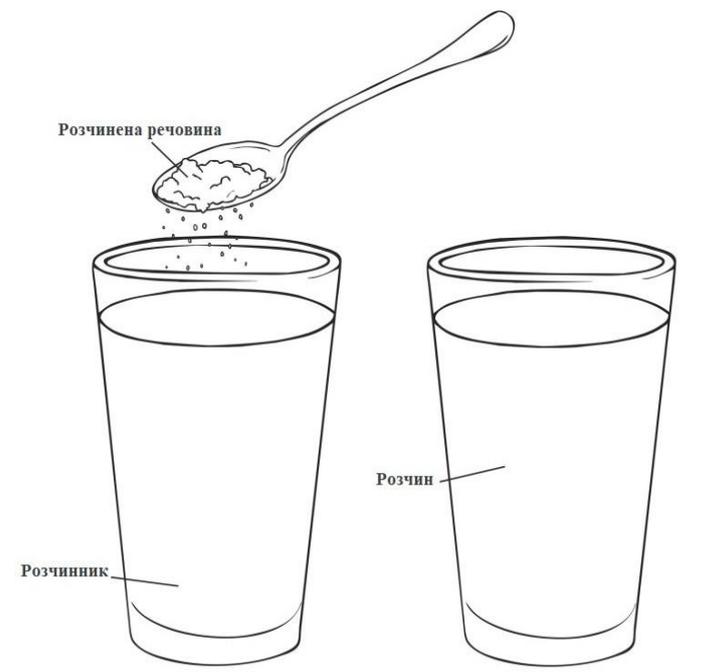
Палички для розмішування

Хід проведення досліду

Візьміть 3 склянки. В одну склянку додайте чайну ложку (приблизно 5 г) цукру, другу – чайну ложку кухонної солі, третю – чайну ложку лимонної кислоти.

За допомогою мірного циліндру виміряйте по 50 мл води кімнатної температури й додайте до кожної склянки.

Ретельно перемішайте цукор, кухонну сіль та лимонну кислоту до повного розчинення.

Дані спостережень занотуйте до таблиці.

1. Візьміть 1 склянку й додайте 50 мл води кімнатної температури. У склянку з водою додайте 1 чайну ложку піску, розмішайте ретельно його. Дані спостережень занотуйте до таблиці.
2. Візьміть 1 склянку й додайте 50 мл води кімнатної температури. У склянку з водою додайте 1 чайну ложку глини, розмішайте її ретельно. Після розмішування зачекайте 5 хв. Дані спостережень занотуйте до таблиці.
3. Візьміть 2 склянки й додайте в кожен по 50 мл води кімнатної температури. Подрібніть до однорідного стану крейду білого та блакитного кольору. У склянки з водою додайте по 1 чайній ложці подрібненої крейди, розмішайте її ретельно. Після розмішування зачекайте 5 хв. Дані спостережень занотуйте до таблиці.
4. Візьміть 1 склянку й додайте 50 мл води кімнатної температури. У склянку з водою додайте 1 чайну ложку олії, розмішайте її ретельно. Дані спостережень занотуйте до таблиці.

Розчинення речовин у воді

Речовина	Дані спостережень	Тип речовини (розчинна, малорозчинна, нерозчинна)
Цукор		
Кухонна сіль		
Лимонна кислота		
Пісок		
Глина		
Біла крейда		
Блакитна крейда		
Олія		

Висновок

Яка з пропонованих речовин розчиняється найшвидше (цукор, кухонна сіль чи лимонна кислота), а яка – найдовше?

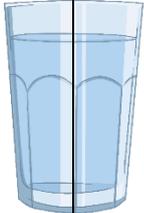
Що спостерігаємо, коли розчиняємо у воді глину та крейду?

Чи розчиняються у воді пісок та олія?

Розподіліть речовини на розчинні та нерозчинні у воді:

сіль, мило, оцет, віск, молоко, джем, кава, борошно, олія, пластик, мед**, крейда, каміння, лимонний сік*

РОЗЧИННІ Й НЕРОЗЧИННІ РЕЧОВИНИ

Розчинні речовини	Нерозчинні речовини
	

*Чим менший шматочок мила, тим швидше відбувається його розчинення.
 ** Розчинність залежатиме від сорту меду та температури води.
 Чим вища температура води, тим швидше розчинятиметься мед.

Досліджуємо: Чи впливає температура води на швидкість розчинення?

Для проведення дослідження необхідно:

речовини: цукор;

обладнання: 3 склянки (100–200 мл) скляні (пластикові) палички для перемішування, чайна ложка, вода різної температури, термометр для вимірювання температури води, чайник, таймер.

Хід проведення досліду

1. Приготуйте 3 мірні склянки. До кожної склянки додайте по 50 мл води (кімнатної температури, теплої та гарячої води).

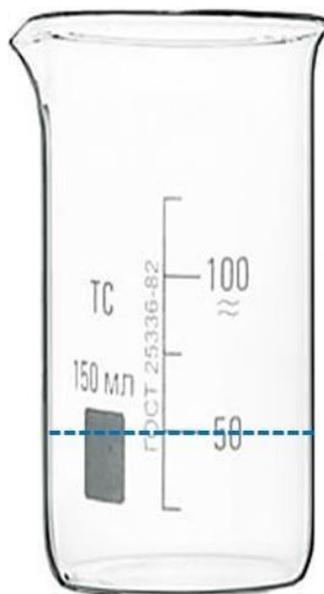
За допомогою термометра точно визначте показники температури й занотуйте їх до таблиці.

2. Додайте 3 чайні ложки цукру в склянку з кімнатною/теплою/гарячою водою і визначте за допомогою таймеру, скільки часу потрібно для його розчинення.

Проведіть 3 досліди, по одному для кожного із значень температури і встановіть час повного розчинення цукру у воді.

**вода кімнатної
температури**

**тепла вода
(35°C)**

**гаряча вода
(65°C)**

Вода кімнатної температури _____°C	Тепла вода _____°C	Гаряча вода _____°C

Повторіть дослід декілька разів, щоб результати були більш точними

Вода кімнатної температури _____°C	Тепла вода _____°C	Гаряча вода _____°C

Визначте середній час розчинення цукру для кожного показника температури

Вода кімнатної температури _____°C	Тепла вода _____°C	Гаряча вода _____°C

Висновок

Як температура води впливає на швидкість розчинення цукру?

Досліджуємо: Скільки речовини може розчинитися у воді?

Якщо ви продовжуватимете додавати цукор у воду, він досягне точки, коли більше не зможе розчинитися. На дні склянки залишатимуться нерозчинені частинки цукру. В такому випадку ми говоримо, що **розчин насичений**.

Насичений розчин – це розчин, який містить максимальну кількість розчиненої речовини, що може бути розчинена у певній кількості розчинника за певної температури і тиску.

Розчинність речовини в розчиннику залежить від різних факторів: температури, тиску, природи розчиненої речовини та розчинника. Наприклад, розчинність більшості твердих речовин у воді зростає зі збільшенням температури.

Для проведення дослідження необхідно:

речовини: цукор;

обладнання: 3 склянки (100–200 мл) скляні (пластикові) палички для перемішування, чайна ложка, вода різної температури, термометр для вимірювання температури води, чайник, електронні кухонні ваги.

Заповніть таблицю, щоб розглянути основні питання безпеки під час проведення досліду

Небезпека	Можлива травма	Як запобігти травмуванню?
Скляний мірний стакан	Може розбитися і порізати шкіру	Тримайте підлогу чистою і надійно утримуйте склянку; поставте її посередині столу
Гаряча/тепла вода		
Термометр		

Хід проведення досліду

1. До склянки додайте 25 мл води кімнатної температури
2. Додайте 10 г цукру до склянки з водою, обережно помішуючи. Цукор повинен повністю розчинитися.
3. Продовжуйте додавати цукор до тих пір, поки він не перестане розчинятися. Зафіксуйте загальну кількість грамів цукру, яку розчиняли.
4. Повторіть дослід, використовуючи воду температурою 50°C і 100°C.

Дані спостережень занотуйте до таблиці.

	Кількість цукру, гр
Вода кімнатної температури ____ °C	
Температура води 50 °C	
Температура води 50 °C	

*За допомогою термометра фіксуйте реальні показники температури води та занотуйте їх до таблиці

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ

Що ви змінюється під час дослідження (незалежна змінна)?

Температуру води (розчинника).

В яких одиницях?

градуси Цельсія (°C)

Що ви вимірюєте (залежна змінна)?

масу цукру (розчинника). **Які одиниці вимірювання?** грами (г)

Що ви будете залишати незмінним (контрольні змінні)?

об'єм розчинника/води (25 мл);

час і швидкість перемішування розчину;

тип розчиненої речовини та розчинника, що використовується.

Висновок

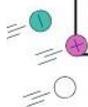
Як температура води впливає на кількість (масу) розчиненого в ній цукру?

Виконуємо практичні завдання

Оленка з Владиславом разом з учителем проводили дослідження розчинності речовин за різних температур для того, щоб в майбутньому продемонструвати яскравий дослід «Веселка в стакані». Результати дослідження учні занотували до таблиці. В таблиці наведено розчинність речовини в г/100 г води.

Речовина, г	Температура, °C				
	0	20	50	80	100
Цукор 	179	204	260	362	487
Кухонна сіль 	35,7	35,9	36,8	38,1	39,4
Лимонна кислота 	110,1	133	154,8	167,1	200

Проаналізуйте дані, представлені в таблиці і укажіть **ХИБНЕ** твердження:

- () основною величиною, яка вимірювалась у дослідженні, була температура води
- () значення в рядках показують масу речовини, яка може розчинитися за певної температури в 100 г води
- () при температурі 20 °С найвищі показники розчинності має цукор
- () при температурі 80 °С розчинність кухонної солі у 4,4 рази менше за розчинність лимонної кислоти.

Використовуємо розчини з користю для здоров'я

Лікарі та дієтологи радять споживати смачні та користні напої. Серед цього усього різноманіття напоїв лідуючі позиції займають травяні чаї, морси, узвар, натуральний сік тощо.

Ознайомтеся зі статтю «Фруктові та овочеві соки – чи корисні вони для здоров'я?» на сайті «Знаймо». Спробуйте за допомогою дорослих приготувати власний фруктовий сік.

Можливо, ви приготуєте власний унікальний мультівітамінний сік. Поділіться рецептом соку зі своїми однокласниками.

МІЙ ОСОБЛИВИЙ РЕЦЕПТ

Розкажіть своїм однокласникам про свій улюблений напій та поділіться його рецептом.